ఉత్తమ యిల్లాలు

668

ఉ 3606/668

మూలం:

రవీంద్రనాథ ఠాగూరు

అనువాదం:

మోటూరి వెంకటేశ్వరరావు

జయంతి పబ్లికేషన్సు

గోపాలరెడ్డి రోడ్డు : : విజయవాడ-2.

ప్రథమ ముద్రణ
జూన్ ' 64

ముద్రణ:
"వెంకటరత్నా"
విజయవాడ-2.

వెల: 1-50

సంపాదకుడు:
యం. పెరుమాళ్ళు

1

ఇప్పటి భారతీయ స్త్రీలు తమ భర్తల మంచిచెడ్డలు విచారించి వివాహం చేసుకునే స్థితిలో వున్నారు. కాని నా వివాహం అటువంటిది కాదు. చిన్నప్పటినుంచీ ఉపవాసాలు చేయడం, దేవతల్ని పూజించడము నాకు అలవాటు. శివుని పూజిస్తూ వుండేదాన్ని. ఆ దైవసహాయము వల్లనే నాకు మంచి భర్త లభించారు.

నాకు ఎనిమిది సంవత్సరాలు రాకపూర్వమే వివాహమయింది. పూర్వజన్మ పాపమువల్ల కాబోలు మంచిభర్తను పొందికూడా ఆ ఆనందాన్ని అందుకోలేకపోయాను. కాళీమాత నా రెండుకళ్ళు పోగొట్టింది. చివరి క్షణము వరకు భర్తను చూచుకునే సౌభాగ్యము నేను పొందలేకపోయాను.

చిన్నతనమునుండి నాకు అగ్నిపరీక్ష ప్రారంభమయింది. పదునాలుగు సంవత్సరాలు నిండకుండానే ఒక మృతశిశువు నాకు జన్మించాడు. నేను కూడా మృత్యుముఖమునుండి బయటపడ్డాను. జీవితమంతా దుఃఖాన్ననుభవింపవలసిన స్త్రీ వెంటనే ఎలా మరణిస్తుంది? వెలుగొందడానికి వెలిగించిన దీపము రాత్రింతా వెలిగిన పిమ్మటే ఆరిపోతుంది. అంతకుముందే దానిలో నూనె అయిపోదు.

మృత్యుముఖంనుండి బయట పడినప్పటినుంచి నా శరీరములో బాగా బలహీనత వ్యాపించింది. మనోవేదన వల్లనో, మరే కారణం వల్లనో నాకు తెలియదు కాని నాకళ్లు పాడైపోయినవి.

ఆ రోజుల్లోనే నా భర్త డాక్టరుకోర్సు చదువుతుండే వారు. ఈ చికిత్స చేసే సదవకాశము లభించినందుకు సంత సించి తానే చికిత్స చేయడానికి పూనుకున్నారు.

నా అన్నగారు లా కాలేజీలో లా కోర్సు చదువు తుండేవారు. ఒకరోజు ఆయనవచ్చి తన బావమరది నుద్దే శించి యిలా అన్నారు-'ఏమోయ్ కుముదాన్ని గుడ్డిదాన్ని చేయదలచావేమిటి? ఎవరైనా మంచి డాక్టరుకు చూపించక పోయావా?'

నా భర్త—'మంచి డాక్టరువచ్చి యింకా కొత్త వైద్యమేమి చేస్తాడు? మందులన్నీ నాకు తెలిసినవే.'

అన్నగారికి ఆగ్రహం వచ్చింది. అయితే నీకూ మీ కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్‌గారికి ఏమీ తేడా వుండదంటావా?' అన్నారు.

నా భర్త—"లా చదువుకునే నీకు వైద్యమేమి తెలు స్తుంది? నువ్వు వివాహం చేసుకున్న తర్వాత నిన్నే ఈ ప్రశ్న అడుగుతాను. నీ భార్య ఆస్తిమీద ఎవరైనా దావా వేస్తే నువ్వు నా సలహా ననుసరిస్తావా?"

"రాజులు రాజులు పోట్లాడుకుంటుంటే సైనికుల మీదకు ముప్పు వచ్చినట్లుగా వుంది" అని నేను మనసులో అనుకున్నాను. బావ బావమరదులమధ్య పోట్లాటజరిగింది.

కాని ఈ బాధ రెండువైపులా నేనే భరించవలసివచ్చింది. 'పుట్టింటివారు నన్ను ఇతరులకు కన్యాదానము చేసినప్పుడు ఇంకా నాగురించి ఆలోచన వారికెందుకు? నా సుఖ దుఃఖాలు, ఆరోగ్యము మొదలైన అన్ని విషయాలు భర్తే ఆలోచించాలి' అనుకున్నాను.

నా కంటి చికిత్సను గురించి వారిద్దరూ పోట్లాడు కున్నారు. అసలే నా కళ్ళ వెంబడి నీరుకారుతోంది. ఇక ఈ సంఘటనతో నా కళ్ళ వెంబడి విరామంలేకుండా అశ్రు ధార స్రవిస్తూనే వుండేది. నారిద్దరిలో ఎవరూ దీని వాస్తవ కారణాన్ని వూహించలేకపోయారు.

నా భర్త కాలేజీకి వెళ్ళారు. ఒకరోజు సాయంత్రము అకస్మాత్తుగా నా అన్నగారు ఒక డాక్టరును తీసుకువచ్చారు. డాక్టరు పరీక్షించి అన్నారు—'వైద్యము సరిగా లేదు. ఇలాగే అశ్రద్ధచేస్తే కళ్ళుపోయినా ఆశ్చర్యపడనవసరం లేదు.' డాక్టరు మందు రాసి యిచ్చి వెళ్ళారు. అన్నయ్య వెంటనే మనిషిని పంపి మందు తెప్పించారు.

డాక్టరు వెళ్లిపోయిన తర్వాత నేను అన్నయ్యను వేడుకున్నాను—'అన్నయ్యా నేను మీ కాళ్ళమీద పడ తాను. వారి చికిత్సకు ఆటంకము కలిగించకండి.

చిన్నప్పటినుంచీ అన్నయ్యంటే నాకు అమితభయం. ఆరోజున ఎలా ధైర్యంగా ఈమాట చెప్పగలిగానో నా కిప్పటికీ ఆశ్చర్యంగానేవుంది. నా భర్తకు తెలియకుండా ఏరుచేయించేచికిత్స అసుఖానికిదారితీయుడంతప్ప ఇంకేమీ

పరిణామముండదని నేను భావించాను. యీ నా వ్యతిరేకత అన్నగారికి ఆశ్చర్యం కలిగించింది. చాలా సేపటివరకు స్తబ్ధులై వూరుకున్నారు. బాగా ఆలోచించి చివరికిలా అన్నారు—'సరే. ఇహ నెప్పుడూ డాక్టరును పిలుచుకు రాను. కాని ఈ మందు జాగ్రత్తగా వాడుతూవుండు' మందు వాడే విధముకూడా తెలియజేసి వెళ్లిపోయారు.

నా భర్త కాలేజినుంచి తిరిగిరాకపూర్వమే మందు సీసా, డబ్బా, పిల్లరూ అన్నీ పట్టుకెళ్ళి వాకిట్లో నూతిలో పారవేశాను.

అన్నయ్యతో పోట్లాడిన తర్వాత నా భర్త ద్విగుణీకృతోత్సాహముతో నాకు చికిత్స చేస్తున్నారు. వుదయం, సాయంత్రము రెండు వేళలా మందులు మార్చియిస్తున్నారు. కళ్ళపైన పట్టీలు వేస్తున్నారు. కళ్ళజోడు పెట్టుకుంటున్నాను. రోజూ కళ్లల్లో బొట్లుబొట్లుగా మందు వేస్తున్నారు. దుర్గంధముకొట్టే చేపనూనెకూడా త్రాగించారు. ఏమితిన్నా, త్రాగినా లోపల నిలచిపోక డోకు వచ్చేస్తుంది. అయినా అన్నీ సహించాను. ఆయన నన్నడిగేవారు – "నీకిప్పు డెలావుంది? నాకు బాగానేవుంది. ఆరోగ్యం కుదుటపడుతోందిఅని జవాబిచ్చేదాన్ని. శరీరంలోకూడా సుఖంగా ఉన్నట్లు అనుకోవడానికి ప్రయత్నించేదాన్ని. ఎక్కువ నీరు కారేప్పుడు 'ఈనీరు కారిపోవడమే మంచిది' కారడము ఆగిపోయినప్పుడు 'ఇహనైమైపోయినట్లే' అని భావిస్తుండేదాన్ని.

కొన్నిరోజుల తర్వాత పోటు సహించలేకపోయాను. కళ్ళు మసకగా కనిపిస్తున్నాయి. తలనొప్పి బాధ భరించలేక

పోయాను. నా భర్త కూడ లజ్జితులవుతున్నారు. ఇప్పుడు డాక్టరును ఎలా పిలుచుకురావాలి అనేది వారిముందు ఒక పెద్ద ప్రశ్నయి కూర్చుంది.

"అన్నయ్యా సంతృప్తి కొరకైనా ఎవరైనాడాక్టరుకు చూపించండి. ఆ రోజున ఆయనకు కోపం వచ్చింది, నా మనసు బాధ పడుతూంది. ఎలాగైనా మీరే చికిత్సచేస్తారు గదా? మీరు సలహా తీసుకోడానికి అభ్యంతర మేముంటుంది? అనినేనువారినడిగాను. వారుదానికి అంగీకరించారు.

ఆ రోజే ఒక ఇంగ్లీషు డాక్టరును ఇంటికి తీసుకు వచ్చారు. వీరిద్దరిమధ్య ఇంగ్లీషులో సంభాషణ జరిగింది. నాకు ఇంగ్లీషు అర్థం కాకపోయినా ఆయన నా భర్తను చీవాట్లు పెట్టారని అర్థంచేసుకున్నాను. ఆయన తల వంచుకుని మెదలకుండా నిలబడే వున్నారు.

డాక్టరు వెళ్ళిపోయిన తర్వాత నేనాయన చేయి పట్టుకుని అన్నాను, ఎక్కడినుంచో అనాగరిక తెల్లగాడిదను పట్టుకువచ్చారు. "ఎవరైనా మనదేశీయుల్ని తీసుకురాలేక పోయారా? నా కంటివైద్యము మీకంటె ఆ ఇంగ్లీషు డాక్టరు కెక్కువ తెలుసా?"

"ఆపరేషను చేయించాల్సి వుంటుంది" అన్నారాయన సందేహిస్తూ. నేను కొంచెం కోపం చూపిస్తూ అన్నాను—"ఆ ప రే ష ను చేయాలని మీకుముందే తెలుసు.కాని దాచివుంచారు. నేను భయపడతానని మీరనుకున్నారా?"

ఆయన సందేహం తొలగిపోయింది. "ఆపరేషను

పేరు వినగానే భయపడే వీరులు చాలామంది వుంటారు" అన్నారాయన.

నేను వేళాకోళంగా అన్నాను. "పురుషుల పౌరుషం స్త్రీలముందే"

అప్పుడే ఆయన ముఖంపైన చిన్నపోయిన లక్షణాలు కనిపించినయ్. ఆయన అన్నారు - "నువ్వు చెప్పింది వాస్తవమే. పురుషులు వట్టి అహంకారపరులు."

ఆయన గంభీరతను వుఫ్మని వూదివేస్తూ మళ్ళీ అన్నాను. "ఈ అహంకారము విషయంలో కూడ మీరు మా స్త్రీలను జయించలేరు. చివరకు ఈ విజయమూ మాదే."

ఇంతలో మా అన్నయ్య వచ్చారు. ఏకాంతముగా ఆయనతో చెప్పాను. "అన్నయ్యా ఇప్పటివరకు మీరిప్పించిన మందే వాడుతున్నాను. కళ్ళు కొంచెం బాగుపడినయ్. కాని పొరపాటున ఒకరోజున తాగేమందు కళ్ళకు వాడాను. కళ్ళమందు తాగివేశాను. ఇప్పుడు డాక్టరు ఆపరేషను చేయాలంటున్నారు."

"నీ భర్త చికిత్స చేస్తాడనుకొన్నాను. ఆరోజు కోపంతో మళ్ళీ ఇక్కడకు రాలేదు" అన్నారాయన.

నేను-"చాటుమాటుగా నేనా మందే తాగుతున్నాను. ఆయన కోపపడతారేమోనని ఈ విషయం తెలియనీయలేదు"

స్త్రీ జన్మ మెత్తిన తర్వాత అబద్ధమాడక తప్పదు. ఈ అబద్దాలకు హద్దూ పద్దూ వుండదు. అన్నగారి హృదయమూ బాధపడకూడదు. భర్త కీర్తి అలాగేనిలిచివుండాలి.

రెండూ నాకు తప్పనిసరే. తల్లిగా బిడ్డల్ని లాలించాలి. పాలించాలి. భార్యగా భర్తను సంతోషపెట్టాలి. స్త్రీ ఇన్ని రకాలుగా కపటనాటకమాడాలి

ఈ కపట నాటకము వల్లనే చివరికి నేను నాభర్త అన్నయ్య కలియికకూడ అంధత్వము రాకముందు చూడ గలిగాను. "చాటుమాటుగా చికిత్స చేయించడము చేతనే నాకీ దుర్గతి గలిగిందని" అన్నయ్య వూహించారు. తాను ముందే మా అన్నయ్య చెప్పినట్లు వింటే ఇలా జరిగి వుండేదికాద''ని ఆయన తలచారు ఈ రెండు వ్యథిత హృద యాలు పశ్చాత్తాపముతో ఒకరినొకరు క్షమాపణ కోరు కుంటూ సన్నిహిత మయినాయి. నా భర్త అన్నయ్య సల హాలు తీసుకుంటున్నారు. అన్నయ్యకూడా నా భర్త వుద్దే శ్యాలనే విశ్వసించి వూరుకుంటున్నారు.

ఇద్దరి సలహాల ననుసరించి ఒక రోజొక ఇంగ్లీషు డాక్టరువచ్చి నా ఎడమకంటికి ఆపరేషను చేశారు. బల హీనతవల్ల నాకన్ను బాధకు ఓర్చుకోలేకపోయింది. అకస్మా త్తుగావున్న కాస్త చూపుకూడా క్షీణించిపోయింది. ఆతర్వాత కుడికన్ను కూడా నెమ్మది నెమ్మదిగా అంధకారావృతమై కనిపించటంలేదు. చిన్నతనంలో వివాహసమయాన మొదటి సారిగా నా జీవితంలో కనుపించిన ఆ కారుణ్య సుందర మూర్తి శాశ్వతంగా నా దృష్టికి కనిపించకుండా పోయింది.

ఒకనాడు నా ప్రాణనాథుడు నా మంచముమీద కూర్చుని అన్నారు—"ఇక నెప్పుడూ నేను నా బడాయి చెప్పుకోను—నీ కళ్ళు నేనే పోగొట్టాను."

ఆయన కంఠము రుద్ధమాయింది. చేతులతో తడుము తుంటూ ఆయన కుడిచేయిని పట్టుకున్నాను. "మీరు మీ వస్తువు తిరిగి తీసుకున్నారు. నా కళ్ళు డాక్టరు పోగొట్టినట్లయితే నాకు చాలా బాధకలిగేది. పోవలసివున్న ఈ నా నేత్రాలు ఎటువంటి ప్రయత్నంచేసినా పోకనిలిచివుంటాయా? మీ చేతిలో పోయినందుకు నాకు చాలా సంతోషముగా వుంది. రామచంద్ర ప్రభువు దైవాన్నారాధించడానికి ఒక పూజా పుష్పము తక్కువయిందట. ఆయన తన నేత్రాన్ని తీసి కమలముగా కైంకర్యము చేయడానికి పూనుకున్నారు. ఇంతకంటే నాకు మహద్భాగ్యమింకేమి కావాలి? మీ కండ్లకు అమితానందము కలిగించేవిషయాలు నాకు తెలియ జేయండి. అవి మీ నేత్రాలతో చూచిన ప్రసాదముగా భావించినాహృదయంలోచిరస్థాయిగానిలిపి వుంచుకుంటాను.

నేను ఇన్నిమాటలు చెప్పేదాన్నికాదు. అసలు ఇలా చెప్పనవసరంకూడ లేదు. మనస్సులో ఈ విషయాలు నన్ను కలవరపరచినయ్. అప్పుడప్పుడు అశాంతితో నా హృదయం వికలమవుతూంది. అన్ని విధాల సుఖ, భోగభాగ్యాలననుభ వించే సౌభాగ్యము నాకిక లేదని నిర్భాగ్యజీవిననిఊహించి నా మనసు పరితాపము చెందుతుండేది. అప్పుడునాహృదయం పవిత్రభావాల నూహించుకుని వూరడిల్లుతుంది. శాంతి, భక్తి భావముల నుద్దీపింప జేసుకుని దుఃఖాలకతీతముగా వుండా లని నాహృదయం ప్రయత్నించింది. కొంచెంకొంచెం ఇట్లా వూరడిల్లినా, నా హృద్గతభావాలు ఆయనకు వినిపించేసదవ

కాలం లభించలేదు. ఆయన అన్నారు- "కుముద్" నా మూర్ఖత్వంవల్ల నీకు అపారకష్టం కలిగించాను. దీనికి ప్రతి ఫలము నేనేమీ ఇవ్వలేను నీకు నేత్రములు లేనికొరత దీర్చ డానికి ఎప్పుడూ నీకు తోడునీడగా వుంటాను""అలాఅనకండి మీగృహాన్ని గుడ్డివాళ్ళ ఆసుపత్రిగా వుంచకండి. రెండవ వివాహం చేసుకోనిదే నేనూరుకోను" అన్నాను.

ఎందుకు మళ్ళీపెళ్ళి చేసుకోవాలో చెప్పకముందే నా కంఠమవరుద్ధమైపోయింది. కొంచెం దగ్గి, దుఃఖము దిగ మ్రింగి, నేను చెప్పకముందే ఆయన అన్నారు—"కుమూ, నేను మూర్ఖుడ్ని, డాంబికుడ్ని కాదు. నిన్ను గుడ్డిదాన్ని చేసిందే కాకుండా నిన్ని అంధకారకూపంలో వదలి మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోను. ఆకృష్ణభగవానునిమీద ఒట్టువేసి చెబు తున్నాను. "ఒట్టుమారితే నేను బ్రహ్మహత్యా, పితృహత్యా ఘోరనరకాల ననుభవిస్తాను."

ఆయన నింతపెద్ద ఒట్టు పెట్టుకోనిచ్చేదాన్ని కాదు. మధ్యలోనే ఆపి వుండేదాన్ని. కాని నా నేత్రద్వయము హృదయంలో వుప్పొంగివచ్చే దుఃఖముతో అశ్రుధారల ప్రవహింపజేసే టట్లున్నవి. వాటిని ఆపుకోవడానికే ప్రయ త్నిస్తున్నాను. నా నోటినుండి మాట పెగలలేదు. ఆయన మాటలువిని నాకు పరమానందము కలిగింది. ఆ ఆనంద వుద్వేగాన్ని ఆపుకోలేక తలగడలో ముఖం దాచుకుని యేడ్చాను. నేను గుడ్డిదాన్ని—అయినా ఆయన నన్నువదలి పెట్టరు. దుఃఖాన్ని హృదయంలో దాచి వుంచుకున్నట్లే నన్ను తన హృదయంలో పదిలపరచుకుంటారు. నాకింత

అదృష్టం అవసరంలేదు. అయినా మనసు స్వార్థపరురాలు కదా!

జోరుగా వర్షము కురిసి వెలిసినట్లు అశ్రుప్రవాహం ప్రవహించి ఆగిపోగానే ఆయన హృదయాన్ని దగ్గరకు లాక్కుంటూ అన్నాను. "ఇంత పెద్దబట్టు ఎందుకు పెట్టారు? అయ్యో! నాసుఖంకోసం మిమ్మల్నెందుకు వివాహంచేసుకో మన్నాను? సవతితో కండ్లులేని కొరత తీర్చుకుని సుఖించా లనుకున్నాను."

ఆయన అన్నారు—"పనికి దాసీదైనా సరిపోతుంది కుమూ! పనికోసం ఒక దాసీని వివాహమాడి ఈ దేవితో సమానపీఠ మలంకరింపజేస్తానా?" ఇలాఅంటూనే నాముఖం పైకెత్తి ముఖంపైన ముద్దిడుకున్నారు. ఆముద్దు నామూడవ నేత్రాన్ని తెరిచింది. నేను దైవత్వాన్ని పొందినట్లుంది. మనసులోనే అనుకున్నాను—"ఇదే మంచిదయింది. బయట ప్రపంచానికి నేను గుడ్డిదానిగానే కనిపించినా, ఈ ఇంటికి గృహిణినై చక్కగా మెలగుతాను. అంతకంటె మిన్నమై దేవిగా పవిత్రభర్తకు మంగళప్రదమైన కార్యాచరణతో సేవచేస్తాను, ఇహ అబద్ధాలు, కపటనాటకాలు గృహిణిగా వుంటూ అనుభవించే అనేక క్షుద్రనైచ్యాలు వీటినన్నింటిని వదలి సర్వవిధాల పవిత్రత నొందాలి.

ఆరోజంతా నన్ను నేనే నిందించుకున్నాను.. దృఢ ప్రతిజ్ఞాబద్ధుడైన నాభర్త ఎప్పటికీ మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోరని నాకు సంపూర్ణవిశ్వాసం కలిగింది. నేను ఆయనముందు చేసిన

ప్రస్తావన నన్ను మాటిమాటికి బాధిస్తోంది. నాలో ఒక నూతన దైవజ్యోతి వెలిగింది. అది పలికింది—"ప్రతిజ్ఞా బద్ధుడయి వుండటముకంటె వివాహము చేసుకుంటేనే ని భర్తకు శ్రేయస్సు కలిగే రోజులుకూడ రావచ్చు" నాలోని పురాతన నారీరూపము జవాబిచ్చింది—"ఆయన ప్రతిజ్ఞ చేశారు. ప్రతిజ్ఞాభంగము కాకూడదు. దేవి పలికింది— "ఇందులో "ఆనందమే ముఖ్యమైనది కాదుగదా!" నాలోని మానవి —"నాకంతా తెలుసు ఆయన ప్రతిజ్ఞ చేశారు. మళ్ళీ తిరగడానికి...." మాటిమాటికీ ఇదేమాట వుచ్ఛరించాను. దేవి క్రుద్ధయై మెదలకుండా వూరుకుంది. ఏదో భయంకర సందేహాంధకారం నా హృదయాన్నావరించింది.

పశ్చాత్తప్తుడైన నాభర్త దాసదాసీలను నా పరిచర్యలు చేయనీయడంలేదు. తానే నా పరిచర్యలు చేస్తున్నారు. చిన్నచిన్న విషయాలకు కూడ ఆయనమీద ఆధారపడివుండడము మొదట్లో బాగానేవుండేది. ఆయన ఎప్పుడూ నాకు దగ్గర్లో వుండడమే దీనికి కారణం. కండ్లతో ఆయనను చూడలేను. ఆయన నాదగ్గరే వుండాలనేతీవ్రకాంక్ష నాలో పెరిగిపోతోంది. ఇదివరకు నాకండ్లు మాత్రమే ఆయనను చూడగలిగేవి. ఇప్పుడుమిగతా అవయవాలుకూడ ఆయనను స్పృశించి ఆనందించే భాగ్యము లభించింది. ఎప్పుడైనా ఆయన ఎంత ప్రొద్దుపోయినా తిరిగి రాకపోతే ఏదోపోగొట్టుకొన్న దానివలె చేతులతో తడుముకుంటూ ఇంతసేపటికి పోగొట్టుకొన్న వస్తువు లభించినట్లు వెదుకుతూనే వుండేదాన్ని. ఇదివరకు నాభర్త కాలేజికి వెళితే వచ్చేవేళకు కిటికీ

తలుపు తెరచి ఆయన రాకకొరకు నిరీక్షిస్తుండేదాన్ని. ఆయన విహరించే ప్రపంచంలోనే నేనూ విహరించ నభిలషించేదాన్ని. ఆ ప్రపంచాన్నంతా నా కళ్ళకు కట్టి వుంచుకున్నాను. కాని ఇప్పుడు నాదృష్టిరహితమైన శరీరమంతా ఆయనకొరకు శోధిస్తోంది. ప్రపంచంతోపాటు నేనునిర్మించుకున్న ఆనకట్టలు తెగి కూలిపోయినవి. ఇప్పుడు ఆయనకూ నాకూ మధ్య గాఢాంధకార బంధురమైన కూపము తప్ప మరేమీ లేదు. అవలివొడ్డునుంచి ఈవలివొడ్డుకు ఆయన ఎప్పుడువచ్చి నన్ను కలుసుకుంటారు. అనేది నామనోవ్యధ. ఒకరెప్పపాటు ఆయనకు ఎడమైనా నేత్రజ్ఞానశూన్యమైన నా శరీరం ఆయనకొరకు తహతహ పడుతోంది.

ఇన్ని కోర్కెలు, ఆకాంక్షలు, విశ్వాసభారము మంచివికావు. భర్తపైన స్త్రీభారము ఎప్పుడూ వుంటూనే వుంటుంది. ఈ అంధకారపు అంధత్వ భారముకూడ ఆయనపై మోపడము సరికాదు. ఈ విశ్వవ్యాప్తమైన అంధకారాన్ని నేనొంటరిగానే ఎదుర్కొంటాను. స్వయంగా నేసహిస్తాను. ప్రశాంతత చిత్తముతో ప్రతిజ్ఞ చేశాను "ఈ అనంత అంధకార పాశముతో నాభర్తను బంధించివుంచను"

కొద్దిరోజులలోనే శబ్దగంధ స్పర్శలతో పనిచేయడం నేర్చుకున్నాను. ఇప్పుడు మొదటికంటె ఎక్కువ నేర్పుతో కొన్నిపనులు చేస్తున్నాను. ఈ నేత్రదృష్టి మనకు సహాయం చేసేదానికంటే మన మనస్సులనువికలము చేసేదే ఎక్కువయని నాకు తర్వాత బోధపడింది. ఎంతవరకు మనకు మేలుకలుగు

తుందో అంతకంటె మన నేత్రాలు ఎక్కువగా పరికిస్తుంటాయి. నేత్రాలు కాపలా కాస్తుండేప్పుడు మన కర్ణములు సోమరులై వుండవలసినంత సూక్ష్మగ్రాహ్యములుగా వుండక తక్కువ వింటూ వుంటాయి. ఆ చంచల నేత్రాలు పోవడం వల్ల నా సర్వేంద్రియాలు అతిజాగరూకతతో శాంతిపూర్వకంగా పనులన్నీ చేస్తున్నాయి.

ఇప్పుడు నాభర్త నేమీ పని చేయనీయడంలేదు. పూర్వంమాదిరిగానే ఆయన పరిచర్యలు చేయగలుగుతున్నాను. నాభర్త అన్నారు-"నన్ను ప్రాయశ్చిత్తము చేసుకోనియవూ? "మీ ప్రాయశ్చిత్తమేమిటో నాకు తెలియదు. నా పాపభారము నేను పెంచుకోకూడదు. అదే నాకు కావలసింది అన్నాను. "నోటిమాటలుగా ఆయనేమి అన్నప్పటికీ నేను ఆయనకు విశ్రాంతి కలిగించాను. ఇందుకు ఆయనెంతో మనస్సులో సంతసించారు.

కొంతకాలానికి నా భర్త డాక్టరు పరీక్ష ప్యాసై కలకత్తానుండి నన్ను ఒకగ్రామానికి తీసుకువెళ్ళారు. మళ్లీ నేను నాతల్లిఒడిలో కూర్చున్నట్లుందీ గ్రామంలో. ఎనిమిదేండ్ల ప్రాయంలో గ్రామం వదలి కలకత్తా వెళ్ళాను. ఈపది సంవత్సరాలలో నా జన్మభూమి పల్లెప్రాంతం నామనసులో అస్పష్టంగా నిలిచిపోయింది. కళ్ళున్నంతకాలము కలకత్తా పట్టణమున అనేక స్మృతులను తనచాటున నిక్షిప్తమొనర్చుకున్నది. కళ్ళుపోగానే కలకత్తా కేవలం నేత్రానందమొనర్చే పట్టణమే. ఇంతకన్న వేరే విశిష్టత యేమీ లేదని

పించింది. చిన్నప్పటి ఆ గ్రామము గాఢాంధకార నిశీధాన మిలమిల మెరసే తేజోవంతమైన నక్షత్రమువలె నాముందర భాసించినది.

మార్గశిర మాసాంతాన మేము హాసిమపురము చేరాము. ఇది మాకు కొత్తచోటు. నలువైపులా ఎటువంటి ప్రకృతి వైచిత్రము వుందో నేను చూడలేకపోయాను. చిన్నతనంలో చూచిన గ్రామీణ సౌజన్యము, గ్రామ అనుభూతులు నా శరీరాన్నంతా అలుముకున్నవి. మంచుతో తడిసి దున్నిన చేలనుండి వీస్తున్న గాలిలో ప్రవహించే సౌరభము కంది, ఆవాలచెట్ల పచ్చపచ్చని బంగారుకత వర్ణపు పొలములనుండి కమ్మని సువాసన వీస్తోంది. పశుకాపరుల గీతాలు వంకర టింకర త్రోవలనుండి కిర్రుమర్రు మంటూ వెళ్ళే బండ్లధ్వనులు నన్ను ఆహ్లాదపరుస్తున్నవి. నా బాల్యజీవితపు స్మృతులు, భూతకాలపుఅనుభూతులను నాలో మేళవింపజేసి నాకెదుట వాటిని సాక్షాత్కరింపచేస్తున్నట్లు నన్ను ముగ్ధపరుస్తున్నై. నా గుడ్డితనము వాటికేమీ అడ్డము రాలేదు. మళ్ళీ నేనా బాల్యములో విహరిస్తున్నాను. ఒక తల్లియే లభించలేదు. మిగతా అన్నీ లభించినట్లే నా మనస్సులో ఈ దృశ్యాలన్నీ మరచినై. ముసలి అవ్వ తన కొద్దివెంట్రుకల్ని ఎండలో ఆరబెట్టుకుంటోంది. సాధుభజనదాసు కంపిత రాగ స్వరముతో పాడే వేదాంత కీర్తనలు ఎందువల్లనో ఈరోజు నాకు వినిపించలేదు. శీతకాలపు మంచులో స్నానమాడి ఆకాశము మిలమిల మెరుస్తోంది. సంక్రాంతి పండుగ దగ్గరపడింది. గ్రామీణ స్త్రీలు వడ్లు దంచుతూ గోకటి

పాటలు పాడుతున్నారు. ఆనందంతో కనుపించే నా స్నేహితురాండ్రెక్కడ? సాయంత్రం కాగానే ఎక్కడినుండో శంఖధ్వని వినిపిస్తుంది. అమ్మ సంధ్యాదీపము తీసుకువెళ్ళి పూజాగృహములో పెడుతూందనిపిస్తూంది. తడిసినగడ్డి మండుతున్న వాసన, పొగలు నాహృదయంలో కమ్ముకున్నై. చెరువుకు ఆవలివొడ్డున వున్న విద్యాలంకారుని మందిరంలో కంచు గంటలు ఖంగుఖంగున మ్రోగుతూవినిపించుతాయి. ఎనిమిది సంవత్సరాల బాల్యజీవనపు ఆనందసౌరభాన్ని ఎవరో నలువైపులా మరలా చిలికి చిందిచినట్లుంది.

చిన్నతనంలో చేసిన వుపవాసాలు. శివపూజలకై పుష్పములు సేకరించుట మొదలైనవన్నీ గుర్తుకొస్తున్నై. కలకత్తా వాతావరణము, రాకపోకల రణగొణధ్వనులమధ్య బుద్ధినైజములోనే కొంత తేడావుండటము సహజమేకదా! గ్రామజనుల భక్తి శ్రద్ధలు, సరళజీవితపు నైర్మల్యము ఇక్కడ పొసగవు.

ఒకనాటిసంగతి నాకు గుర్తువస్తోంది. గుడ్డిదాన్ని అయిన తర్వాత ఒక గ్రామస్నేహితురాలు మా యింటికి వచ్చింది. "కుముదా-నీకేమీ నీభర్తపై కోపం రావడంలేదూ? నేనే నీ స్థానంలో వుంటే భర్తముఖంకూడా చూచేదాన్ని కాదు" అందామె, నేను అన్నాను - అక్కా ఆయన ముఖం చూచే అదృష్టం ఎప్పుడో పోయింది ఈ పూడి పోయిన కళ్ళమీదే నాకు కోపం వస్తోంది. ఆయనమీద నాకెందుకు కోపంరావాలి?

ముందే జాగ్రత్తపడి నాకు చికిత్స చేయించలేదని

నా స్నేహితురాలు లావణ్యకు నా భర్తమీద కోపము వచ్చింది. నాకుకూడా అలాగే కోపము కలగాలని ఆమె తలచింది.

"ప్రపంచంలో అనుకునో అనుకోకుండానో, తెలిసో తెలియకో, పొరపాటువల్లనో లేక భ్రాంతివల్లనో అనేకరకాలైన సుఖదుఃఖాలు వస్తూవుంటాయి. నీమనస్సులో భర్తను బంధించి వుంచుకోగలిగితే దీనితోనె నీ మనసుకు వూరట కలుగుతుంది. క్రోధంలో అనవసరంగా ప్రేలినందువల్ల జీవితమంతా కోపతాపాలతోనే ముగుస్తుంది. గుడ్డిదాన్నైనందు కోవంక వగస్తున్నాను. పైగా భర్తను నొప్పించి ఇంకా దుఃఖభారమెందుకు పెంచుకోవాలి? అని ఆమెకు చెప్పాను. కాని ఈ పూర్వకాలపు మాటలు విని లావణ్య కోపగించుకుంది. తనను అవమానించినట్లు విసుగుజెంది విసవిసవేగంగా వెళ్ళిపోయింది.

నేనెలా ఆమెకు సమాధాన మీయకుండా వూరుకుంటాను. ఆమె మాటల్లో విషముంది. అయినా లావణ్య నోట వెలువడిన క్రోధవాక్కులు నాహృదయంలో రెండు మూడు నిప్పుగవ్వలు వెదజల్లకుండా వుండలేదు. నేనువాటిని కాలిక్రింద రాశివేశాను. అందువల్ల నాఅరికాళ్ళల్లో రెండు మూడు బొబ్బలు లేచినై.

గ్రామములోనికి వచ్చిన తర్వాత మందారాలు, జాజిమల్లెలు, మొదలైనపూలతో శివుని అర్చిచడం ప్రారంభించాను. నాబాల్యము మళ్ళీ నాలోజాగృతమైనట్లే

భగవంతునియెడ సంపూర్ణమైన భక్తిశ్రద్ధలు సముజ్వలమై ప్రభాసించినవి. నా దేవత నా హృదయాన్ని, మాగృహస్థ జీవితాన్ని సంపూర్ణత నొందించారు. నేనాయనపాదయుగ్మమున శిరము వంచి మోకరిల్లి అన్నాను - "ఓ దేవదా! కళ్ళు పోవడం మంచిదే అయింది. నువ్వు నా వాడవు."

ఈ మాటల్లో ఎంత గర్వముంది! నేను నీదాసను అనే అంతవరకే నాకు అధికారముంది. ఏదో ఒకరోజు ఆయనే ఈ మాట నా నోటినుండి చెప్పించుకొనకమానరు. నేనెల్లప్పటికీ ఆయన దానినిగానే వుంటాను.

కొంతకాలము జీవితము బాగా ఆనందముగానే గడిచింది. అటు డాక్టరుగా వుంటూ నా భర్త మంచి పేరుప్రతిష్టలు సంపాదించుకుంటున్నారు. కొంత డబ్బుకూడ సంపాదించారు. కాని డబ్బు మంచిదికాదు అదిమనసును లొంగ తీస్తుంది హృదయంపైన పొర కప్పివేస్తుంది. హృదయ రాజ్యములో అది తన సుఖాన్ని తానేసమకూర్చుకుంటుంది. కాని డబ్బే సుఖాన్ని సమకూర్చే శాశ్వత [illegible]ంచినప్పుడు మనస్సుకింకేమీ పని మిగిలియుండదు ఇదేవొకటి మానసికానందానికి బదులు ఇప్పుడు అనేక రకాలైన వస్తువాహనాదికములు ఇంటినిండా నిండి వుంటాయి. అప్పుడు సుఖానికి బదులు వస్తువాహనాలే లభిస్తాయి.

అందులో మహాశక్తి ఎక్కువగా వుంటుంది. అధిక ఔన్నత్యముతో పాటు నా భర్తలో క్రమక్రమంగా మార్పు వస్తూంది. యౌవనారంభములో, న్యాయము, అన్యా

యము, ధర్మము, అధర్మముల గురించి ఆయనలో వున్న సహానుభూతి, ఆదర్శభావాలు, యిప్పుడు రోజురోజూ నశించి పోతున్నాయి. నాకిప్పటికి బాగా జ్ఞాపకం. ఆ రోజుల్లో ఆయన అంటుండేవారు — జీవనాధారానికే నేను డాక్టరు కోర్సు చదువుతున్నాను. దీనితో ఎంతో మంది బీదలకు సహకరించవచ్చు. ఇదివరకు బీదల ఇండ్లలో ముందుగా డబ్బు యివ్వనిదే వైద్యము చేయని డాక్టర్లను ఆయన అసహ్యించుకునేవారు.

ఇప్పుడలాంటి భావాలు వారిలో లేవు. ఒక బీదస్త్రీ తన ఏకైక పుత్రికను రక్షించమని కాళ్ళమీదపడి ప్రతిమాలింది. అయినా ఆయన నిర్లక్ష్యముగా తోసిపుచ్చారు. చివరకు నేను స్వయముగా ఒట్టుపెట్టుకొని ఆయనను పంపించాను. వెళ్ళకూడా సరిగా వైద్యము చేయకుండానే తిరిగి వచ్చారు బీదతనములో ఇలా అన్యాయముగా సంపాదించే వారిని ఎంత నీచముగా చూచేవారో నాకు బాగా గుర్తువుంది. ఇప్పుడు బ్యాంకులో బాగా డబ్బు నిలవవుంది. ఒక ధనికుని గుమాస్తా రెండు మూడు రోజులనుండి రహస్య మంతనాలు జరుపుతున్నాడు ఒకరోజు ఏమిఆలోచించు కున్నారో నాకు తెలియదు. నా భర్త నా వద్దకు వచ్చి కూర్చున్నారు ఎంతో - ఆనందంతో ఏవేవో విషయాలు చెపుతూ పోతున్నారు. నా హృదయంలో ఈయనేదో కలుషిత భావాలు నెల్లడించడానికే ఈ వల పన్నుతున్నా రనిపించింది.

గుడ్డిదాన్ని కాకపూర్వము చివరిసారిచూచిన ఆ నా హృదయ దేవత ఈ నాడెక్కడ? ఆయన నా దృష్టిరేఖాకి రెండు నేత్రాలమధ్య చుంబించి నన్ను ఆరాధ్యదేవి పీఠాన అలంకరింపజేశారు.

ఒకే రోజున వీచే ప్రళయతుఫానుగాలికి-పడిపోయినా మళ్ళీ నిలత్రొక్కుకునే సాహసముండేది. నాదేవత మళ్ళీ నన్నారాధించే అవకాశముండేది. కాని ఈ హృదయం ప్రతిదినము కఠోరమై, తన మానసిక భావాలు అణచివేసి వాటిపై స్వైరవిహారము సలుపుతోంది. ఇక దీనికి ప్రతీకార మేమిటి? నాకేత్రోవ తోచుటలేదు.

నేను గ్రుడ్డిదాన్ని. ప్రపంచంలో జ్ఞానరహితమైన నా హృదయకుహరములో యావత్ప్రేమ,పరిపూర్ణభక్తి,అఖండ మైన శ్రద్ధలువున్నాయి. నాదేవతను హృదయమందిరములో మొట్టమొదట సారిగా చక్కగా అలంకరించుకుని పూలతో పూజించాను. ఆ పూలపైన ఇంకా మంచు బిందువులు తడియారిపోలేదు. నా భర్త ఆ తడియారని పూలసువాసనలను వదలి డబ్బుకోసమై ఈ ప్రపంచపు మరుభూములలో అదృశ్యులైపోతున్నారు నేను సర్వదా విశ్వశించి నా సర్వస్వమనుకుని అన్ని సంపదలకంటె శ్రేష్టమనుకొన్న నా భర్త దూరాన్నుంచే నవ్వుతో తొలగిపోతున్నారు. చిన్నప్పటినుంచి ఇద్దరమూ ఒకేమార్గాన పయనించాము. కాని మా ఇద్దరి మార్గాలు ఎప్పుడు విడిపోయినవో మేము గుర్తించనేలేదు. ఇప్పుడు పిలచినా ఆయననుండి నాకు జవాబు కూడ లభించడములేదు.

బహుశా అంధత్వమువల్లనే ప్రతి విషయాన్ని నేను రెట్టించి ఆలోచిస్తున్నానేమో! కళ్ళుంటే ఇంత మథనపడేదాన్ని కాదేమో!

ఒకరోజు నా భర్త నాకిదే సమాధానమిచ్చారు. ఆ రోజు ఉదయం ఒక ముసలి రైతు తన మనమరాలికి కలరా వచ్చిందని నయము చేయవలసిందని బ్రతిమిలాడుతున్నాడు. "బాబో నేను బీదవాణ్ణి భగవంతుడు నీకు మేలుచేస్తాడు. భగవంతుడి మేలుతో నాకేమీ నిండదు. నువ్వుమాత్రమేమిచేయగల్గుతావు, వెళ్ళు" ఈ మాటలు నాభర్తనోట విని నేను చాలా బాధపడ్డాను. "నా కళ్ళ దృష్టితోపాటు నా చెవులుకూడా ఎందుకు వినబడకుండా చేయలేదు భగవంతుడా!" అనుకున్నాను. "అయ్యో భగవంతుడా" అంటూ దీర్ఘ నిట్టూర్పు విడిచి ఆ రైతు బైటకు వెళ్ళిపోయాడు. దాసీతో కబురంపి ఆ ముసలి రైతును వెనుకద్వారాన పిలిపించాను. "తాతా! ఈ డబ్బు తీసుకువెళ్ళి నా భర్త నాశీర్వదించి హరీశు డాక్టరువద్ద నీ మనుమరాలికి చికిత్స చేయించుకో" అని కొంత డబ్బిచ్చి పంపివేశాను.

కాని ఆరోజు యేమిచేయాలో యేమిటో నా కేమీ పాలుబోలేదు. మధ్యాహ్నము నిద్రనుండి లేచి ఆయనడిగారు. "ఇవాళ ఎందుకింతవిచారముగావున్నావు?" ఇదివరకు అలవాటుగావచ్చే. ఏమీలేదే, ఏమీలేదు. అనే మోసపు జవాబు ఇప్పుడు నా నోటినుండి వెలువడలేదు. స్పష్టంగా నాభావం వెల్లడించాను—"నీతో ఎంతకాలంనుండో చెప్పాలనుకుంటున్నాను. కాని చెప్పవచ్చేసరికి మరచిపోతున్నాను.

సరిగా చెప్పగలనో లేనో యనే సందేహంవల్ల కూడ అలా చేయలేకపోయాను. నువ్వు నీ మనసులో అర్థంచేసుకునే వుంటావు. మన వెనుకటి జీవితపు ఆదర్శాలు మనలో యిప్పుడు లేవు"

ఆయన నవ్వుతూ అన్నారు-"మార్పు ప్రకృతి సహజము" నేను-"ధనము, రూపము, యౌవనము అన్నీ ఇవన్నీ మార్పుచెందడము సహజమే కాని మార్పుచెందని దేదీ లేదా? కొంచెం గంభీరముగా ఆయన జవాబిచ్చారు. "మిగతా అందరు స్త్రీలు లేమికి బాధపడుతూ వుంటారు. తమ భర్త సంపాదించడంలేదని రోదిస్తారు. నువ్వు ప్రపంచంలో ఎక్కడా లేని దుఃఖాలుఆకాశంనుండిపట్టుకొస్తావు."

నా అంధత్వపు సత్యపు అంజనము నా కాళ్ళకు పూసినవన్నీ మార్పుచెందే ప్రపంచాన్నుండిచాలాదూరము తీసుకువెళ్ళిందని, అందరిస్త్రీలమాదిరికాదని, నా భర్త నన్నెప్పటికీ అర్థంచేసుకోజాలరని నా కప్పుడు బోధపడింది.

ఆ రోజే నూజివీడునుండి మా మేనత్తగారొకామెవిచ్చేసింది. మే మిద్దరమూ ఆమెకు నమస్కరించాము. ఆమె మమ్మల్ని ఆశీర్వదించక పూర్వమే ఇలా ప్రారంభించింది- "అమ్మాయ్ నువ్విలాగూ గుడ్డిదానివైనావు. ఇప్పుడు మా అవినాశబాబు నీతో ఎలా కాపరం చేస్తాడు? రెండవ పెళ్లి చేయకూడదూ?" "నిజమే అత్తగారూ! మీరే ఏదైనా సంబంధం చూడండీ" అని మావారంటే బాగానే వుండేది. కాని ఆయన మొహమాటపడుతూ అన్నారు—"అత్తయ్యా

మీ రెప్పుడూ ఇలాగే తలాతోక లేని మాటలు మాట్లాడు తుంటారు."

అత్తగారు అన్నారు—"నేనేమైనా తప్పు మాట్లాడానా?" నేను నవ్వుతూ అన్నారు—"అత్తగారూ! మీకు బలేమనిషి సలహా తీసుకుంటున్నారులే! జేబు కత్తిరించబోతున్న వాగినే ఎవరూ సలహా అడగరు."

అత్తగారు పలికింది—"నిజమే. సరే అవినాశ బాబూ మనమిద్దరమూ ఏకాంతముగా సంప్రదించుకుందాం. గౌరవ కుటుంబాల్లో ఎంతమంది సపతులుంటే అంత భర్తగౌరవం పెరుగుతూంటుంది. మా అబ్బాయి ఈ వైద్యం చేయకపోతే మాత్రమేమిపోతుంది. అతని డబ్బుకేమీ కొదువుండదు. డాక్టరు చేతిలో ఎవరైనా చచ్చిపోతే ఎవరూ ఫీజుకూడ యివ్వరు. కాని భగవంతుడు శాపము పెట్టినట్లు పెద్ద పెద్ద కుటుంబాల్లో భార్యలు చచ్చిపోరు. వాళ్ళు బ్రతికివున్నందు వల్లకూడ భర్తలకే ఎక్కువ మేలుకలుగుతుంది.

రెండు రోజుల తర్వాత నా భర్త అత్తయ్యతో అన్నారు—"అత్తయ్యా తనవాళ్ళలాగేచూసుకుని ఈమెకు సహాయం చేసేందుకెవరైనా మంచి యింటి అమ్మాయి వుంటే చూడు. ఈమెకు ఏమీ కనపడక బాధపడుతోంది. ఎవరైనా తోడువుంటే నాకు నిశ్చింతగా వుంటుంది.

నేను గుడ్డిదాన్నయిన ప్రథమదినాలలో ఆయన ఇలా అసి వుంటే బాగానే వుండేది. ఇప్పుడు ఇంటి పనులలోగాని నా స్వవిషయంలోగాని నాకెట్టి బాధ లేదు. అయినా వ్యతి

రేకించకుండానే మెదలకుండా వూరుకున్నాను. అత్తయ్య అంది—"సరే. అలాగే, మా అక్కగారి అమ్మాయి వుంది. చాలా అందంగా లక్ష్మిలా వుంటుంది. స్వభావానికికూడ చాలా మంచిది. పిల్ల బాగా పెరిగింది. సరియైన వరుడు దొరకక వాళ్ళు సతమత మవుతున్నారు. నీకిచ్చి చేయడానికేం! వాళ్ళు కళ్ళకద్దుకుని చేసుకుంటారు."

ఆయన కొంచెం ఆశ్చర్యం ప్రకటిస్తూ అన్నారు—"వివాహంసంగతి కాదు అత్తయ్యా!" అత్తయ్య అంది—"వివాహం చేసుకోకుండా మంచి యింటి అమ్మాయి మీ యింటికి వచ్చివుంటుందా?"

"ఆమాట నిజమే: నాభర్త యేమీ జవాబీయ లేక పోయారు. నాఅంధత్వ అంధకారములో నేను పైవంక చూచి భగవంతుణ్ని ప్రార్థించాను-"ఓ భగవంతుడా! నా భర్తను రక్షించు."

కొన్ని రోజుల తర్వాత ఒకరోజు ఉదయం పూజా గృహంనుండి నేను బయటికి వస్తున్నాను. అత్తయ్య ఎదురుపడి అంది — "మా అక్కగారి అమ్మాయి హేమాంగిని గురించి నీకు చెప్పానుచూడు. అదిఇవాళవచ్చింది-హేమా ఈమె నీ అక్కగారు, నమస్కరించు."

ఎక్కడినుంచో అప్పుడే ఆయనకూడ వచ్చారు. అపరిచిత స్త్రీని చూచి అవతలికి వెళ్లిపోయారు.

అత్తయ్య—"అవినాశ్ ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు?"

నాభర్త—"ఈమె ఎవరు?"

అత్తయ్య—"ఇదే మా అక్కయ్యగారి అమ్మాయి హేమాంగిని."

ఎప్పుడు వచ్చారు? ఎవరితో కలిసివచ్చారు? ఎందుకు వచ్చారు? అనేక ప్రశ్నలు కురిపించి తన ఆశ్చర్యం వ్యక్త పరిచారు. నేను మనసులోనే అనుకున్నాను—"మీరు ఆడే నాటకం నా కవగతమయింది. ఇంత మోసం దేనికి? ఇంత దొంగతనమా? ఎరగనట్లు అబద్ధాలు దేనికి? అధర్మముగా వ్యవహరించదలిస్తే అలాగే కానీయ్! నీలోని అశాంతిని రెచ్చగొట్టు నాకోసం ఇంత మోసం కల్పించనవసరం లేదు.

హేమాంగినిని చేయిపట్టుకొని నా పడకగదిలోనికి తీసుకుపోయాను. ముఖాన చేతులతో తడిమి చూశాను. అందముగానే వుండవచ్చునని వూహించుకున్నాను వయస్సు కూడా పదునాలుగు, పదునైదు సంవత్సరాలకు తక్కువ వుండదు.

ఆ బాలిక హఠాత్తుగా బిగ్గరగా నవ్వింది. "ఇలా తడుముతున్నావేమిటి? భూతాన్నేమీ వదిలించడము లేదు కదా? అంది.

ఆ సరళస్వచ్ఛందమైన నవ్వుతో మా యిద్దరి మధ్య వ్యాపించిన కారుమేఘాలు పటాపంచలైపోయినై భుజము పైన నా కుడిచేయి వేసి, నేనునిన్ను చూస్తున్నాను చెల్లీ." అన్నాను. ఆ కోమల ముఖంపైన మళ్ళీ నాచేయి వేసి సవరించాను.

"చూస్తున్నావా" మళ్ళీ నవ్వుతూ అంది - "నేను

తోటలో వంకాయనో, సొరకాయనో కాదుగదా ఎంత పెరిగిందో తడిమి చూడడానికి."

హేమాంగిని నేను గుడ్డిదానిననే సంగతి బహుశా తెలిసివుండదని నాకప్పుడు గుర్తువచ్చింది.

"నేను గుడ్డిదాన్ని చెల్లీ" అన్నాను.

విని ఆశ్చర్యపడి గంభీరముగా కొంతసేపు వూరుకుంది. తన విశాల కుతూహల స్వరమైన తరుణ నేత్రాలతో నా గుడ్డితనాన్ని, నా ముఖాన్ని నిశ్చలంగా పరీక్షిస్తోందని పించింది. తర్వాత అంది "అందుకేనా పిన్నిని పిలిపించింది. "మీ పిన్ని స్వయంగా వచ్చింది" జవాబిచ్చాను.

ఆ బాలిక మళ్ళీ నవ్వుతూ అంది—"ఓహో దయ తలచి వచ్చివుంటుంది. అయితే ఈ దయామాయ అంత త్వరలో యిక్కడినుండి ఇంకెక్కడికి పోదు. అయితే నాన్న గారు నన్నిక్కడి కెందుకు పంపించారు!"

ఇంతలో అత్తయ్య వచ్చింది. ఇప్పటివరకు నాభర్తతో మాట్లాడుతూవుంది. అత్తయ్య గదిలో అడుగు పెట్టగానే హేమాంగిని అడిగింది—"పిన్నీ! మనవూరు ఎప్పుడు వెళ్తాం?"

అత్తయ్య అంది – "ఆహాహా! వచ్చి కాసేపయినా కాలేదు. అప్పుడే ఎప్పుడు వెళ్తాం అంటూంది. ఇంత చంచలురాలి నెక్కడా నేచూడ లేదమ్మా." హేమాంగిని – "పిన్ని, సరిగా విను. నువ్విక్కడనుండి కదిలేట్లు లేవు. ఇది నీయిల్లేగా. ఎంతకాలం వుండాలనుకుంటే అంతకాలం వుండిరా. నేను త్వరగా పోవాలి' తర్వాత నా చేయి పట్టుకుని అంది—

నేను చెప్పింది రైటుగావుందా అక్కా! మీా రెవరోకూడా నేను సరిగా యెరగను."

ఈ సరళ ప్రశ్నకు సమాధానమీాయకుండా, నేనా పిల్లను నా హృదయానికి దగ్గరగా లాగుకున్నాను. అత్తయ్య ఎంత జబర్దస్తీ మనిషియైనా ఈపిల్లనువంచుకోలేకపోయింది. కోపగించుకోకుండా ప్రేమతో బుజ్జగించి హేమాంగినిని వశపరచుకోవాలనుకుంది. కాని హేమాంగిని దులిపివూరుకుంది. అత్తయ్య ఇవి ప్రేమతో మాట్లాడేమాటలని త్రోసిపుచ్చింది. వెళ్ళిపోతూ మళ్ళీ ఏమి గుర్తువచ్చిందో తిరిగివస్తూ-హేమా! పద స్నానముచేసివద్దూ, మళ్ళీ రావచ్చు అంది.

హేమా నాదగ్గరకువచ్చి అంది - "మనమిద్దరమూ రేవుకు వెళ్ళి స్నానము చేసి వద్దాము అక్కా."

అత్తయ్యకిది యిష్టంలేదు. అయినప్పటికీ ఏమీా అడ్డు చెప్పకుండానే వూరుకుంది. గింజుకున్నా ప్రయోజనం లేదని ఆమెకు తెలుసు. చివరకు విజయంకూడ హేమకే దక్కుతుంది. ఇదే కాకుండ వారిద్దరిమధ్య పోట్లాట నాకుకూడ తెలిసిపోతుంది.

వెనుకవైపునున్న చెరువుకు వెళ్తూ హేమాంగిని నన్నడిగింది. నీ కెందుకు బిడ్డలు పుట్టలేదు అక్కా?

కొంచెం నవ్వి అన్నాను-"ఎందుకుపుట్టలేదో నాకేం తెలుసు? ఆ భగవంతుడింకా ప్రసాదించలేదు."

హేమాంగిని-"తప్పకుండా వెనుకటి జన్మలో నీ వేదో పాపము చేసివుంటావు"

నేను- "అదీ ఆ భగవంతుడికే తెలియాలి."

ఆ బాలిక ఋజుపూర్వకముగా చెప్పింది. "పిన్నీ! చూడరాదా? ఆవిడ మనసంతా విషం. అందుకనే బిడ్డలు కూడా పుట్టలేదు.

పాపము-పుణ్యము, దుఃఖము - సుఖము, దండన - బహూకరణ వంటి విషయాలు నాకేమీ తెలియవు. ఇక ఆ బాలిక కేమి సమాధాన మీయగలను? ఒక గాఢమైన నిట్టూర్పు విడిచి మనసులోనే అనుకున్నాను. "ఇవన్నీ నీకే తెలియాలి" హేమాంగిని నన్ను కౌగిలించుకొని నవ్వుతూ-అంది - "ఓ, నా మాటలకు నువ్వు నిట్టూరుస్తున్నావా అక్కా! నామాట లెవరు పట్టించుకుంటారు?"

నెమ్మది నెమ్మదిగా నా భర్త ప్రాక్టీసు కనేక ఆటంకాలు కలుగుతున్నై. దూరపు కేసులు చూడటానికి అసలెప్పుడూ వెళ్ళరు. దగ్గర కేసులుకూడ చూడకుండానే ఇప్పు డింటికివచ్చి కూర్చుంటున్నారు. మధ్యాహ్నము భోజనానికి రావడం, మళ్ళీ రాత్రి యింటికి వచ్చినప్పుడు తప్ప ఇంటివద్ద ఎక్కువసేపు వుండేవారు కాదిదివర్లో-ఇప్పుడు అవసరమున్నా లేకపోయినా అత్తయ్య కబురుచేస్తే చాలు పరుగెత్తుకుంటూ ఇంటికివస్తున్నారు. అత్తయ్య కేకపెట్టి-హేమా! నా గదిలో తమలపాకులపళ్ళెమిలా పట్టుకురావమ్మా!" అనగానే నా భర్త గదిలో కూర్చున్నారని అర్థం చేసుకునే దాన్ని. మొదట్లో మూడు నాలుగు రోజులు హేమాంగిని తమలపాకులపళ్ళెము, ఘంహారము, తలనూనెసీసా, దువ్వెన,

అద్దము, మొదలైనవన్నీ అందిస్తూ వచ్చింది. తర్వాత హేమాంగిని తానుచేయడం మానివేసి దాసీచేతికిచ్చి పంపుతోంది. అత్తయ్య- "హేమాంగినీ, హేమూ, హిమీ అనే పేర్లతో అరుస్తూ వుండిపోతుంది. ఈ బాలిక నాజీవిత దయనీయ స్థితి గ్రహించినట్లుంది! నామీద దయతలచి నన్నే పెనవేసుకుని వుంటూంది. ఏదోసందేహము, భయము, బాధ వ్యాపించినట్లుంది ఆమెలో. అక్కగారు ఎప్పుడూ నా ఎదుట నా భర్త ప్రసక్తి తెచ్చేదికాదు.

ఒకనాడు అన్నగారు చూడటానికి వచ్చారు. ఆయన సూక్ష్మగ్రాహి. ఆయనముందు ఇటువంటి వేషాలేమీ మరుగు పడవనుకున్నాను. ఆయన ఖచ్చితమైన విమర్శకుడు. ఎటువంటి అన్యాయాన్ని క్షణంపాటుకూడ సహించలేరు. నా భర్త ఆయన ఎదుట అపరాధిగా నిలబడవలసి వస్తుందేమోనని భయపడినాను. అత్యంత ప్రసన్నచిత్తముతో నేనంతా కప్పిపుచ్చాను. డాబు అవసరములేకపోయినా ఏవేవో కబుర్లు చెప్పి, కబురడిగి, మధ్యమధ్య డాబు దర్పములతో కూడిన దర్జాలు ప్రదర్శించి, ఎలాగైనాసరే ఆయనను మోసగించ ప్రయత్నించాను. ఇదంతా నాస్వభావ విరుద్ధమైనదే. అందువల్లనే నేను పట్టుపడిపోయాను. నాఅన్నగారు ఎక్కువ రోజులు వుండకుండానే వెళ్ళిపోయారు. నాభర్త ఆయన ఉన్నంతవరకూ చంచలంగా అటూ ఇటూ తిరుగుతూనే గడిపారు. ఎదుటపడినా కులాసాగా మాట్లాడకుండా మౌనం వహించేవారు. వెళ్ళడానికి పూర్వం అన్నగారు తన స్నేహ సౌజన్య హస్తాలను నా తలపై నిమురుతూ వున్నారు.

మౌనంగా నిలిచి సన్నే మని ఆశీర్వదించి వుంటారో నే నర్థం చేసుకోగలిగాను. వారి కండ్ల వెంట స్రవించిన అశ్రుధార నా బుగ్గలపై జలజల బొట్టులుగా జారింది.

అవి చైత్రమాసపు రోజులని నాకు బాగా గుర్తు. ఒక రోజు సాయంత్రం గ్రామస్థులంతా సంతనుండి ఇంటికి తిరిగి వస్తున్నారు. దూరాన వర్షం జోరుగా కురుస్తున్నట్లుంది. చల్లగాలిలో మట్టి తడిసిన వాసనకూడ కలిసి నలుదెసలా వ్యాపించింది. అంధకారం నృత్యం చేస్తున్నది. తమ మిత్రులను బిగ్గరగా పేర్లుపెట్టి పిలుస్తున్నారు. నేను గుడ్డివాన్నవడం వల్ల, వంటరిగా గదిలో వున్నంతసేపూ చీకటి పడినప్పటికి ఎవరూ దీపం వెలిగించరు. దానికి కారణం—నేనా దీపానికి నా గుడ్డలంటించుకుంటానేమో, ఏమైనా ప్రమాదం వాటిల్లుతుందేమోనని వారికి భయం. నిశ్శబ్దంగా నలువైపులా అంధకారావృతమై ఆ గదిలో నేలమీద కూర్చుని ఆ భగవంతుడ్ని ప్రార్థించాను—"ఓ భగవంతుడా! నీదయ నర్థం చేసుకోలేనప్పుడు, నీ హృదయగతమైన అభిప్రాయాన్ని తెలుసుకోలేనప్పుడు వ్యథిత హృదయుడై నా జీవిత చక్రాన్నినే అంటుకొనిపోయి వుంటున్నాను. హృదయం బద్దలై దానినుండి రక్తము ప్రవహించిపోతూంది. కాని నేనే విధంగానూ శాంతి పొందలేక పోతున్నాను. నన్నింకా ఎంతకాలం పరీక్షిస్తావు కరుణామూర్తీ. ఇంకా ఎంతకాలమని నాలో ఈఓర్పు వుంటుంది?" ఇలా అంటూవుండగానే నాలో దుఃఖము పొర్లుకువచ్చింది. మంచముపైన శిరము వాల్చి కుమిలికుమిలి ఏడ్చాను పగలంతా పనుల్లో మునిగి

వుంటాను. హేమాంగిని నన్నే అంటిపెట్టుకుని వుండడంవల్ల నా హృదయంలోని ఆవేదనను కన్నీరుగా ప్రవహింప జేసేందు కవకాశం దొరకదు. చాలారోజులతర్వాత ఇవాళ బాగా ఏడ్వగలిగాను. మరుక్షణంలోనే మంచం కదిలినట్లయింది. ఎవరో కదులుతున్నట్లు అలికిడయింది. హేమాంగిని వచ్చి తన పమిట కొంగుతో నా కళ్ళు తుడుస్తోంది. ఇవాళ సాయంత్రమే ఎప్పుడు ఏ సమయాన వచ్చి నా మంచం మీద నిద్రించిందో నాకు తెలియదు. నన్నూ తనేమీ అడుగలేదు. నేనూ పలకరించలేదు. మౌనంగా హేమాంగిని తన చల్లని చేతితో నా శిరముపై సవరించుతూంది.

ఇంతలో ఎప్పుడు మేఘాలురిమినవో, ఎప్పుడు తీవ్రంగా వర్షించినవో నాకేమీ తెలియలేదు. చాలాకాలం తర్వాత ఈ స్నిగ్ధ స్నేహశాంతి, నాలో దహించుకుపోతూ మలమల మాడిపోతున్న హృదయానికి ఊరట కలిగించింది.

మరునాడు హేమాంగిని అత్తయ్య నడిగింది—'పిన్నీ! నేనిప్పుడే నీకు చెబుతున్నాను. రేపు నువ్వు బయలుదేరక పోతే నేను కైవర్తు అన్నయ్యతో మనవూరు వెళ్ళిపోతా.'

అత్తయ్య అంది - 'అతనితో దేనికి - రేపు నేనూ వస్తాగా ఇద్దరమూకలసి వెడదాం. ఇదుగో చూడు హేమా, అవినాశ్ నీకోసం ఎంతచక్కటిరవ్వలవుంగరం తెచ్చాడో.' ఎంతో గర్వపడుతూ అత్తయ్య హేమాంగినిచేతి కా వుంగరం అందించింది.

హేమాంగిని అంది- 'ఇదిగో చూడు పిన్నీ, నేనెంత బాగా గురిచూసి విసురుతానో' అంటూనే కిటికీలోనుంచి

వుంగరం వెనుకనున్న చెరువులో పారవేసింది. క్రోధము, దుఃఖం, ఆవేశంతో అత్తయ్యా శరీరము గగుర్పొడిచింది. అత్తయ్యా నన్ను బ్రతిమాలుతున్నట్లు అంది — "మాడు అమ్మాయ్, ఈ విషయం అవినాశబాబుకు చెప్పకు. పాపం చాలా బాధపడతాడు. నాతోడు. నువ్వేమీ చెప్పకు."

నేనన్నాను-"అత్తయ్యా, ఇంతిగా చెప్పనవసరం లేదు. నేనేమీ చెప్పను."

మరునాడు తన వూరు వెళ్ళిపోయేముందు హేమాం గిని నన్ను కౌగలించుకుని అంది—"అక్కా, నన్ను మరచి పోకు. నన్ను గుర్తుంచుకో."

నేను ముఖం రెండు చేతులా తడుముతూ అన్నాను. అందుకేమీ మరిచిపోను చెల్లీ! నాకింకా వేరు ప్రపంచా లేమీ లేవు. నా ప్రపంచమంతా ఈ నా మనస్సే' ఇలా అంటూ హేమాంగిని శిరము దగ్గరకు తీసుకొని ముద్దిడు కున్నాను. నా కళ్ళనుండి జరజర కన్నీళ్ళు ఆమె వెంట్రు కలపై రాలినై.

హేమాంగిని వెళ్ళిపోయినతర్వాత నాకీ ప్రపంచ మంతా మోడువారిపోయినట్లయింది. నాలో ఒకవిధమైన స్నేహం, సౌందర్యం, సంగీతం, సుగంధం, తన దేదీప్య మానమైన కోమల, కారుణ్య కాంతిని ప్రసరింపజేసింది. ఒక్కసారిగా నన్ను వదలిపోయినతర్వాత నా ఈ గుడ్డి తనపు వెలుతురులేని ప్రపంచంలో చేతులుచాచి హేమాం గిని కొరకు గాలించుతున్నాను.

ఆయన ఆరోజు అమితోత్సాహంతో నావద్దకువచ్చి అన్నారు—"వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు. కొంచెం యిల్లంతా శాంతించింది. నీకు పనిపాటలు చేసుకోవడానికికూడా సుఖవుగా వుంటుంది"

నన్ను నేనే నిందించుకున్నాను. నాకోసం యింత నాటకమాడాలా, ఇంత మోసమా? ఇంత కపటముగా వ్యవహరించాలా? సత్యానికి ఎప్పుడైనా నేనుభయపడితినా? ఏ అఘాతము కలిగినా సహించలేదా? ఆయన ఆనందాన్నే నా సర్వస్వముగా యెంచి నా రెండుకళ్ళుకూడా పోగొట్టుకున్నానని వారెరుగరా? నా జీవితమంతా వీరికోసమే చిర అంధకార మయముగా చేసివేసుకున్నాను. అటువంటిదాన్ని మోసగించడానికి ఇన్ని పన్నాగాలు దేనికో?

ఇప్పటివరకు ఆయనకు నాకు మధ్య అంధత్వము తెర వలె అడ్డువస్తూ వుంది. ఇప్పుడింకొక తెరకూడ నాపైబడి నన్ను మరుగుపరుస్తోంది. నాభర్త ఆదమరచికూడ నా ఎదుట హేమాంగిని ప్రస్తావన తేవడంలేదు. హేమాంగిని తాను పూర్తిగా మరచిపోయినట్లుంటున్నారు. ఆయన హృదయంలో ఏవిధమైన చిహ్నాలూ శేషమాత్రంగా కూడ మిగిలి వున్నట్లు లేదు. కాని ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరుగుతూనే వున్నై. ఇది నే నర్థం చేసుకోగలిగాను. చెరువులో వర్షపునీరు అధికమౌతున్నకొద్దీ దానిలో వుండే పుష్పానికి ఒత్తిడి ఎక్కువవుతుంది. దాని కాడ క్షణ క్షణము పైకెదగడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. అలాగే ఆయన హృదయంలో ఏవిధమైన ఒత్తిడివ్యాపించినా ఆ ఆనందమూ

ఆవేశమూ వారు పట్టలేకపోయేవారు. అవి పొంగులువారి బయటకు బహిర్గతమౌతూ నేవుండేవి. అవి నాహృదయాంత రాళములో నాటుకు పోయేవి. ఆకర్షణ అలాంటిదేగదా! హేమాంగిని సమాచారము ఎప్పుడు తెలుస్తుందోఏమో నా కవగతమౌతుండేది. నేనాయన కీ వృత్తాంతము తెలియ జేయడానికి వీలులేదు, నా అంధకారావృతమైన హృదయ ఫలకముపై ఒక ప్రచండమైన దివ్య జ్యోతిర్మయ సుందర నక్షత్రము ఒక్క క్షణము మెరసింది. ఈయనను అర్థంచేసు కోవాలని, ఈయననుగురించి నాలోనేనే వితర్కించుకోవా లని కుతూహలం జనించింది. ఏదిఏమైనా నాకు హేమాం గిని గురించి నా భర్త ఎదుట మాట్లాడటానికి అధికారం లేదు. ఈ విధముగా మా యిద్దరిమధ్య దుఃఖపూరితమైన విషాదచ్ఛాయలు ఆవరించి నిశ్శబ్దం తాండవిస్తోంది.

అది వైశాఖమాసము ఒకరోజు హఠాత్తుగా దాసీ వచ్చి నన్నడిగింది—"అమ్మగారూ! మనపడవ ఎక్కడికి వెళ్తోంది. రేవులో ప్రయాణానికి అన్నీ సిద్ధముచేస్తున్నారు. బాబుగారెక్కడికైనా వెళుతున్నారా?"

ఏదో యత్నాలు జరుగుతున్నవనే సంగతి నేను కొంచెము ముందుగానే తెలుసుకున్నాను. నా జీవితాకా శంలో తుఫాను రాకపూర్వము నిశ్శబ్ధత, పెనుగాలి వీచక పూర్వం వ్యాపించే చిన్న పెద్దమేఘాలు వచ్చి చేరుతున్న ట్లుంది. సంహారలీల గావించే ప్రళయ రుద్రుడు తన భీభత్స నృత్యము నాపైనే జరుపబోతున్నట్లనిపించింది. దాసీతో నే ననేశాను. "ఎక్కడకో? నా కేమీ తెలియదే!"

దాసీ మళ్ళీ అడగడానికి సాహసించలేదు. ఒక తీవ్రమైన నిట్టూర్పు విడిచి వెళ్ళిపోయింది.

బాగా ప్రొద్దుపోయిన తర్వాత నా భర్త నావద్దకు వచ్చి అన్నారు—"చాలా దూరాన్నుండి నాకాహ్వానము వచ్చింది. తప్పనిసరిగా వెళ్ళాలి. వేకువనే ప్రయాణమైపోతున్నాను. రెండుమూడు రోజులవరకు రాలేకపోవచ్చు."

"మీరు నాతో ఎందుకబద్ధమాడతారు?" మంచము మీదనుండి లేచి నిలబడుతూ అన్నాను.

"నేనేమబద్ధం చెప్పాను?" ఆయన కంపిత స్వరంతో పలికారు.

"నువ్వు వివాహం చేసుకోవడానికి వెళుతున్నావు" అన్నాను.

ఆయనేమీ మాట్లాడలేదు. నేను స్థిరంగా నిలిచివున్నాను. చాలా సేపటివరకూ మామధ్య ప్రశాంతి వ్యాపించింది. చివరకు నేనే అడిగాను —"నేనడిగినదానికి జవాబు చెప్పు. వివాహము చేసుకోవడానికే వెళుతున్నాను అని జవాబివ్వు."

ప్రతిధ్వనించినట్లుగా ఆయన సమాధాన మిచ్చారు. "అవును. వివాహం చేసుకోవడానికే నేను వెళుతున్నాను."

"వీలులేదు నువ్వు వెళ్ళకూడదు. ఈ విపత్తునుండి, మహాప్రళయాన్నుండి నేను రక్షిస్తాను. ఈ మాత్రంకూడ నిన్ను కాపాడుకోలేకపోతే నేను నీకు భార్యగావుండి యేమి ప్రయోజనం? నా ఈ శివార్చన ఎందుకు?"

చాలా సేపటివరకు నిశ్శబ్దముగా వూరుకున్నారు. నేను భూమిమీద పడి ఆయన కాళ్ళకు చుట్టుకొని అడిగాను- “నేను మీకేమపచారము చేశాను. ఏమైనా అపరాధము చేశానా! మీకు ఇంకో వివాహం చేసుకోవలసిన అవసరమెందుకు కలిగింది. నేను మీ మీద ఒట్టువేసుకుని అడుగుతున్నాను. నిజము చెప్పండి ”

అప్పుడు నా భర్త నెమ్మదిగా పలికాడు-నేను వాస్తవమే చెబుతున్నాను నీ అంధత్వము నిన్నెన్నో లోకపు ఆవరణలో నిలిపి వుంచింది నేను నిన్నర్థము చేసుకోలేని స్థితిలో నిన్నందుకోలేక సతమత మవుతున్నాను.నువ్వు నా దేవతవు దేవతవలెనే భయంకరురాలవు. నీతో నేను నిత్యజీవన వ్యాపారము సాగించలేను. నాకొక సాధారణ గృహిణి కావాలి. కేకలు, చివాట్లు, కోపము, తాపము అన్నీ కూడ ఆమెపైన చూపాలి. నేనా స్త్రీని ప్రేమించాలి. బుజ్జగించాలి. వివిధములైన నగలు నాణ్యములు, వస్త్రాలు మొదలైనవన్నీ యిచ్చి ఆమెను సంతోషపరచి నేనూ సంతృప్తి జెందాలి.”

“నా హృదయాన్ని చీల్చి చూడు. నేను సాధారణ స్త్రీనవునో కాదో. వివాహముతర్వాత బాలికనేగాని ఇంకా తదితరచ్ఛాయలేమీ నాలో నీకు కన్పించవు. నిన్ను నేను గౌరవించాలి విశ్వసించాలి. నిన్ను పూజిస్తూ వుండాలి. నిన్ను సేవవమునవచుకుని నన్ను అపారదుఃఖములో పడవేయకు నన్ను నీకంటె పెద్దదాన్ని చేయకు ప్రియా. నన్ను అన్నివిధాల నీకాలి క్రింద అణచివుంచుకో నాథా.”

అప్పుడు నేను ఏమి చెప్పానో నాకు గుర్తుంటుందా! తుఫాను గాలుల మధ్య సముద్రం తన హోరు తాను విన గలుగుతుందా? నేను చెప్పినదానిలో ఇంతవరకే నాకు జ్ఞాప కంవుంది—"నీవు నీ ధార్మిక ప్రతిజ్ఞా భంగ మొనర్చినట్లయితే నేను జోహారవుతాను. ఈ మహాపరాధము జరుగక పూర్వము నేనైనా వైధవ్యం పొందాలి. లేకపోతే హేమాంగినియైనా జీవించకుండా పోవాలి." ఈ మాటలంటూ నేను మూర్ఛ పోయాను.

తెలివివచ్చి చూచేప్పటికి తెల్లవారింది. పక్షులు కుహు కుహు నాదములు చేస్తున్నవి. నా భర్త ఎప్పుడో చెప్పకుండానే వెళ్ళిపోయారు.

నా పూజాగృహం తలుపులు మూసి లోపల పూజ చేస్తున్నాను. రోజంతా బయటకు వెళ్ళలేదు. సాయంత్రం పెనుతుఫాను గాలివీచింది. ఆ తుఫానుకు ఇల్లంతా వూగిపో తోంది. అయినప్పటికీ "ఓ భగవంతుడా నా భర్త నదీగర్భ ములో ప్రయాణము చేస్తూవుంటారు, వారిని రక్షించు" అని కోరలేదీరోజు. తదేకధ్యానములో మునిగివుండి అంటు న్నాను. "ఓ భగవంతుడా! నా అదృష్టమెలా వుంటేఅలాగే జరిగితీరుతుంది. నా భర్తను భయంకరపాపంనుండిరక్షించు."

రాత్రంతా గడిచిపోయినది. అయినా నేను ఆ భగ వంతుని సాన్నిధ్యము వదలలేదు. భోజనపానాదులు లేకుండా నిద్రావిరామములు లేకుండా అలా నేనక్కడే పాషాణ ప్రతిమముందు శిలావిగ్రహమువలె ఎలా కూర్చున్నానో ఇంతశక్తి ఎక్కడనుండి వచ్చిందో, నాకు బోధపడలేదు.

సాయంత్రం బయట నెవరో తలుపుగుద్దుతున్న చప్పుడయింది. తలుపులు బ్రద్దలుకొట్టి లోనికి చొరబడినా నాకు స్పృహ రాలేదు.

స్పృహవచ్చిన తర్వాత నాకు వినిపించింది-'అక్కా' కళ్ళు తెరచి చూచాను. నేను హేమాంగిని ఒడిలో పడుకొని వున్నాను. హేమా పెండ్లిబట్టలతో వున్నట్లు నేను గమనించాను. నా శరీరంలోని ప్రతి అణువణువు అరచి నట్లయింది—"ఓ భగవంతుడా! నా మొరాలకించ లేదా? నాభర్త సర్వనాశనము జరిగిపోయింది."

హేమాంగిని తలవంచుకునినెమ్మదిగా నాతో అంది- "అక్కా! నీఆశీర్వాదము పొందడానికి వచ్చాను."

మొదట్లో క్షణంపాటు రాతివలె నిశ్చేష్టురాలినై పోయాను మరుక్షణంలో లేచికూర్చున్నాను. "నినాశీర్వదిస్తాను చెల్లీ! ఇందులో నీ తప్పేముంది?"

హేమాంగిని సహజ స్వభావిత మృదుమధురహాస కంఠముతో ఎలుగెత్తి పలికింది- "తప్పా? నువ్వు వివాహం చేసుకుంటే తప్పు లేదుగాని నేను చేసుకుంటేతప్పవుతుందా?"

హేమాంగినిని కౌగలించుకొని నేనుకూడ నవ్వాను. మనసులో అనుకున్నాను—"ప్రపంచంలో నా ప్రార్థన కంటె ఎక్కువ వారికోరికకేమీ విలువ లేదా? ఏ అఘాతము వచ్చినా నామీదే పడాలి. నాధర్మము భక్తిశ్రద్ధలలో ఏమాత్రమూ లోపము రాకుండా నేను కాపాడుకోవాలి. వెనుకటిమాదిరిగా సదా వారి భార్యవలెనే చరించాలి."

హేమాంగిని నాపాదములపైబడి నాపాదధూళి శిరముపై నుంచుకుంది.

"నువ్వు చిరసౌభాగ్యవతివై చిరసుఖము బడయుము చెల్లీ." అని ఆశీర్వదించాను.

హేమాంగిని – "ఇప్పుడే ఆశీర్వదించినంత మాత్రాన తీరిపోలేదు. అక్కా నీచెల్లిని మరదినికూడ ఎల్లప్పుడు ఆశీర్వదిస్తూ వుండాలి. మా ఇద్దరికి నీ ఆశీర్వాదమే మా జీవిత పరమార్థమవాలి అక్కా. ఆయనమందు సిగ్గుపడితే ప్రయోజనం లేదు. నీవు సమ్మతించితే వారినిక్కడికి తీసుకు వస్తాను?"

"సరే. వెళ్ళి తీసుకురా అన్నాను.

కొంచెంసేపటికి గదిలో నూతన పదధ్వని వినిపించింది. ప్రేమతో కూడిన ఒక మృదుస్వరము నాచెవిన పడింది – "బాగున్నావా కుమూ?"

నేను తొందరలో గబగబా మంచముదనుండి దిగి అన్నయ్య కాళ్ళకు ప్రణామ మాచరించి అన్నాను "అన్నయ్యా."

హేమాంగిని అంది "అన్నయ్యా అంటున్నావేమిటి? ఈయన నీకు అన్నయ్య కాదు, బావగారు."

అంతా నాకర్థమయింది. అన్నయ్య వివాహం చేసుకోనని ప్రతిజ్ఞచేశారు. అమ్మ లేనేలేదు. ఇక చెప్పి ఒప్పించి దలతో వివాహం చేయించేవారు లేకపోయారు ఇప్పుడు బహుశా నేనే ఆయన వివాహం చేయించానేమో. నా రెండు నేత్రాలనుండి అశ్రువులు జలజలా రాలుతున్నై.

ఎంత ప్రయత్నం చేసినా ఆ గేటట్లు లేవు. అన్నయ్యా నా తల నిమురుతూ వుండిపోయాడు. హేమాంగిని కిలకిలా నవ్వుతూ నన్ను కౌగలించుకుంది.

ఆ రాత్రి నాకు బాగా నిద్రవస్తోంది. కుతూహలంతో భర్త రాకకై నిరీక్షిస్తున్నాను. ఆయన తనసిగ్గు నిరాశలను ఎలా తొలగించుకుంటారో నాకు బోధపడ లేదు.

చాలా పొద్దుపోయింది. పెరటి వాకిలి తెరచుకుంది. నేను హఠాత్తుగా లేచి నిలచాను. ఆవస్తున్న అడుగుల అలికిడి నా భర్తదేనని తెలుసుకున్నాను. నా హృదయం వేగంగా పరుగులు పెడుతోంది.

ఆయన వచ్చి నా మంచంమీద కూర్చుంటూ నా చేయి పట్టుకొని అన్నారు—"నీ అన్న నన్ను రక్షించాడు క్షణిక మోహంలోపడి ప్రాణము త్రోల్పోవడానికి సిద్ధమయాను ఆరోజు పడవపైన కాలిడినప్పుడు నా హృదయం భారముతో ఎలా క్రుంగిపోతూవుందో నాకూ ఆ భగవంతుడికే తెలుసు నదిలో వుండగానే తుఫాను లేచింది. ప్రాణాలుపోయే ప్రమాదం ఏర్పడింది, చనిపోవడమో నన్ను నేను రక్షించుకోవడమో యనే సమస్యను గురించి యోచిస్తున్నాను. మధుకగంజ్ చేరగానే ఒకరోజుముందే నీ అన్నతో హేమాంగిని వివాహమైనదని తెలిసింది. ఒకవైపు సిగ్గు, ఇంకొకవైపు ఆనందముతో పడవమీదకు తిరిగి వచ్చాను. అప్పుడెంత సంతోషించానో చెప్పలేను. ఈ రెండురోజులలోనే నేను చాలా అనుభవం గడించాను. నీవు

లేనిదే నాకు సుఖమే లేదని, నీవుతప్ప నాకింకెక్కడా శాంతి లభించదని స్థిరముచేసుకున్నాను. నువ్వేనా దేవతవు."

నేను నవ్వుతూ అన్నాను—"నేనుదేవత కానక్కర లేదు. నేనొక గృహిణిని. ఒక సాధారణ మహిళను. ఇంత కంటె మరేమీ కాదు."

ఆయన అన్నారు—"నా మాటకూడ నువ్వు పాటించాలి. నిన్నుకూడ ఎప్పుడూ దైవముగా ఎంచి లజ్జితుడ్ని చేయకూడదు. నేను నిన్ను ప్రేమించే ఒక సాధారణభర్తను. అంతకుమించి మరేమీ లేదు."

మరునాడు గుళ్ళో మోగించిన గణగణ గంటలు, శంఖనాదములతో పల్లెయంతా ప్రతిధ్వనించింది.

హేమాంగిని తడవ తడవకు ఆయన ఏమి చేస్తున్నా నిల్చున్నా కూర్చున్నా, భోజనము చేస్తున్నా, ఉదయం, సాయంత్రము, అవకాశము దొరికిన ప్రతిసారీ నా భర్తను హేళన చేస్తోంది. ఆయన దీనితో బాధ పడిపోయారు. ఆఖరుకు ఎక్కడకు వెళ్ళారో, ఏమైనారో, ఆయనను గురించిన వృత్తాంత మెవరూ నాకు తెలియజేయలేదు

ప్రతీకారం

1

జమీందారు ముకుందబాబు "మాజీ మేనేజరు కూతురు" ప్రస్తుత మేనేజరు భార్య ఇంద్రాణీదేవి ఏదో అశుభ ముహూర్తంలో తమ జమీందారుగారింటికి విందుకు వచ్చింది. యిది వారికోడలు ప్రప్రథమంగా వచ్చిన సందర్భంలో చేసిన విందు.

దీనికి ముందు చరిత్ర కొంత చెబితే బాగా అర్థమవుతుంది.

ఇప్పుడు ముకుందబాబు లేడు. ఆయన దివాన్ గౌరీశంకరూ లేడు. ఉన్నప్పుడు యిద్దరూ చాలా స్నేహంగా ఉండేవారు. తల్లిదండ్రులు లేని గౌరీశంకర్ ముఖం చూచి విశ్వసించి తన జమీందారీఅంతా నిర్వహించమని ఆజ్ఞాపించాడు ముకుందబాబు. తరువాత అతనేమీ తప్పు చేయడని నిరూపించుకున్నాడు. చీదలు తన కాశ్రయం కోసరం నిరంతరం ప్రయత్నిస్తున్నట్లే, స్వర్గప్రాప్తి కోసరం పుణ్యాన్ని పోగు చేసుకొనే మాదిరిగానే గౌరీశంకర్ కూడా ప్రతిరోజూ తన కఠిన పరిశ్రమవల్ల జమీందారుఆస్తి పెంచుతున్నాడు. తన తెలివితేటలతో అతి చౌకగా పొరుగు జమీందారు భూమంతా కొని ముకుందబాబు జమీందారీలో కలిపారు. ముకుందబాబు వంశగౌరవం పెరిగింది. పెద్ద పెద్ద జమీం

దార్ల శ్రేణిలో గణతికెక్కాడు. యజమాని అభివృద్ధితో పాటు నౌకరుకూడా వృద్ధిలోకి వచ్చాడు. నెమ్మది నెమ్మదిగా మంచి యిల్లు, పొలముపుట్ర, పూజోత్సవాలు అన్నీ పెరిగినయ్. ఒకప్పటి తాశీల్దారుకూడా నెమ్మది నెమ్మదిగా దివానులవుతున్నారు.

ఇదీ వారి పూర్వవృత్తాంతం. ఇప్పుడున్న జమీందారు వారి దత్తపుత్రుడు వినోదలాల్. ఆయన దగ్గర గౌరీశంకర్ అల్లుడు సుశిక్షితుడైన అంబికాచరణుడు మేనేజరుగా ఉంటున్నాడు కొడుకు రమాశంకరుడ్ని విశ్వసించకపోవడం వల్ల కొడుకును వదలివేసి అల్లుడ్ని తనస్థానంలో నియమింపజేశాడు గౌరీశంకరుడు.

పనంతా సక్రమంగా నేసాగుతోంది. అప్పటికీ యిప్పటికి ఒహాటే తేడావుంది. అదివరకే ముకుందలాలు బాబుకు గౌరీశంకరుకు మధ్య ఆత్మీయసంబంధముండేది. ఇప్పుడలా కాక కేవలం పనిలో కనిపిస్తోందా సంబంధం. ఇదివరకు డబ్బుకు విలువెక్కువుండేదికాదు. హృదయంకూడా తేలికగానే లభించేది. ఇప్పుడు హృదయాన్ననవసరంగా వ్యయపరచకుండా "తన" వారి వరకే హద్దులు నిర్మించుకుంటున్నారు. బయటవాళ్ళకు యిందులో స్థానం వుండటంలేదు.

ఈమధ్యే కొత్తకోడలు రావడంవల్ల జమీందారుగారింట విందు జరిగింది. ఆ సందర్భంలోనే దివానకూతురు ఇంద్రాణీదేవి విచ్చేయడం జరిగింది.

అసలు ఈప్రపంచమంతా ఏమిటి? కుతూహలప్రియులకు, అదృష్టశాలురకు ఇది ఒక రసాయనిక ప్రయోగశాల

వంటిది. దీనిలో చిత్రవిచిత్ర స్వభావాలుగల మనుష్యులు కూడి ప్రతిరోజు సంయోగ వియోగాల చిత్ర విచిత్రానుభూతుల చరిత్రలు అంకితంచేస్తూ, చెరుపుతూ వుంటారు. వీటికేమీ అంతం లేదు.

ఈ విందు ఆనందోత్సవంలో రెండురకాల దృక్పథాల మహిళలు కలిశారు. చూస్తూచూస్తూనే ఒకేరకమైన నగాలు నేతలో కొత్తరకపు నూలు కలిసినట్లయింది మధ్యలో ముడిపడిపోయింది.

భోజనాదికాలన్నీ పూర్తిచేసుకొని ఇంద్రాణి జమీందారుగా రింటికి ఆలస్యంగా వచ్చింది. వినోదలాల్ భార్య నయనతార దీనికి కారణమడిగింది ఇంటిలో పని పూర్తి కాకపోవడము, వంట్లో బాగుండకపోవడం మొదలైన కారణాలన్నీ వాళ్ళ నసంతృప్తి పరచినయ్.

అసలు కారణం దాచిపెట్టినా అందరూ అర్థం చేసుకున్నారు. ముకుందబాబు వంశము జమీందార్ల వంశమయినా, ధనవంతులైనప్పటికి, కులమునకు గౌరీశంకరు వంశమే మిన్నయయినది. ఇంద్రాణి కులగౌరవాన్ని మరచిపోలేదు. యజమానుల ఇంటిలో భోజనంచేయటము యిష్టం లేకనే ఇంద్రాణి ఇంతఆలస్యంగావచ్చింది. ఆమె ఆంతర్యం కనిపెట్టి అందరూ ఏదైనా తినిపించాలని పట్టుబట్టారు. కాని ఎవరూ దానిలో సఫలీకృతులు కాలేకపోయారు.

ఇదివరకు ముకుందలాలు, గౌరీశంకరులకు మధ్య యిటువంటి సమస్యే వుత్పన్నమయింది. ఆ సంఘటనకూడా యిక్కడ వివరింపవలసిన అవసరముంది.

ఇంద్రాణి అతి లావణ్యవతి. బంకింబాబు భాషలో సుందరిని సౌదామినితో పోల్చినప్పటికి, కొన్నివిషయాలలో అది సరిపోవడంలేదు. ఇంద్రాణి తనలోని ఉద్వేగాన్ని ప్రజ్వలిస్తున్న అగ్నిని తన స్వాభావిక సహజ గంభీరతతో తన శరీరంలోనే అణచుకుంది. విద్యుత్ ఆమె ముఖం, నేత్రాలూ, శరీరం అంతటా మెరుస్తూంటుంది. కానిదానిలో విద్యుత్‌కుండే చాంచల్యం లేదు.

ఈ సుందరిని చూచి ముగ్ధుడై ముకుందబాబు తన దత్తత పుత్రుడికిచ్చి వివాహం చేయాలనుకున్నారు. గౌరీశంకరునివద్ద యిదే ప్రస్తావన తీసుకువచ్చాడు. గౌరీశంకర్ ప్రభుభక్తి పరాయణుడు. యజమానికోసం ప్రాణాలనుసైతం అర్పిస్తాడు. యజమాని మిత్రత్వంతో తన్నెంత ఉన్నత మొనర్చినప్పటికీ, (తన అంతస్థు పెరిగినప్పటికి) ఆయన తన యజమాని గౌరవాన్ని మరచిపోయేవాడుకాదు. కాని ఈ వివాహ ప్రస్తావన కాయన అంగీకరించలేకపోయాడు. ప్రభుభక్తి, కర్తవ్యపరాయణత విషయంలో యేమరుపాటు లేకుండా వుండేవాడు. కాని తన కులగౌరవాన్ని వదలుకో లేడు. ముకుందలాల్ కుమారుడికి తన కూతురు నివ్వడాని కెలాగూ వొప్పుకోలేదు.

తనదగ్గరనౌకరీచేసే గౌరీశంకర్ కులగౌరవ గర్వము ముకుందలాల్‌కు అసహ్యమనిపించింది గౌరీశంకర్ ఇటువంటివాడనుకోలేదు. తన కొడుకును చేసుకుని అతన్ని అతని వంశాన్ని వున్నతస్థితికి తీసుకువెళ్ళాలనే ముకుందలాల్ తల

చాడు. ముకుందలాల్ గౌరీశంకర్‌తో మాట్లాడటం మాని వేశాడు. ఇది గౌరీశంకర్ హృదయంలో శూలంవలె గ్రుచ్చుకుంది. చాలా మానసిక క్లేశ మనుభవించాడు. అప్పటికి లొంగిపోకుండా తన కూతురును తల్లి, దండ్రి లేని ఒక బీదపిల్లవాడికిచ్చి తన కులంలోనే వివాహంచేశాడు. అతనికి విద్యాబుద్ధులు నేర్పించుతూ యింట్లోనే వుంచుకున్నాడు.

ఆ కులగర్వి కూతురే ఇంద్రాణి. ఈ రోజు యజమానుల యింటిలో విందుజరుగుతున్నా, ఏమీ భుజించకుండానే త్రోసిపుచ్చింది. జమీందారిణి నయనతార మనసులో ఈవిషయం ఎటువంటి శూలంవలె గ్రుచ్చుకుని వుంటుందో అర్థంచేసుకోవచ్చు ద్వేషపూరిత నయనతార దృక్పథంలో ఇంద్రాణి నేరాలనేకం కనిపిస్తున్నయ్.

మొదటిది ఇంద్రాణి చాలా నగలు ధరించి దర్జాగా రావడం. యజమానుల యింటికివచ్చి తన దర్జాతోపాటు మాకు చాలా ధనంవుంది అని భాగ్యశాలితనం చూపవలసిన అవుసరమేముంది?

రెండవది ఇంద్రాణికి రూప సౌందర్య గర్వం అధికం. ఇంద్రాణి రూపవతే, కాదనను. కాని నిమ్నశ్రేణి ఉద్యోగం చేస్తున్నవాళ్ళకు యింత అందము ఉండటం మంచిదికాదు, అనవసరంకూడాను. వేలమందిలో ఇంద్రాణి వంటి అందకత్తె ఒకర్తె లభించుతుంది. ఆమెలో గర్వం చూచిందీఅంటె అది నయనతార దృక్పథంతప్ప మరేమీ

కాదు. సౌందర్యాన్ని ఎవరూ దూషించకూడదు. చెడుగే వెతికేవారు అంతకంటె ఇంక దేనిని విమర్శిస్తారు?

మూడవది - ఇంద్రాణి చాలా గర్విష్టి.

దానికి కారణం ఇంద్రాణిది గంభీరస్వభావం. తనకు చాలా ప్రియంగాను, పరిచితులుగా ఉన్నవారితో తప్ప యితరులతో మాట్లాడదు, కలసి మెలసి వుండదు! పిలవని పేరంటానికి బయలుదేరి ఏదో ఓపని కల్పించుకుని చేయడం ఆమె స్వభావానికే విరుద్ధం.

ఉన్నవీ లేనివీ అనేకమైన అనవసరమైన సందేహా లతో నయనతార ఇంద్రాణీదేవిని తృణీకరిస్తోంది. ఆ కోపం తోనే ఇతరులకు "మేనేజరుభార్య" యనో "దివాన్ కూతు రు"నో పరిచయంచేసి తడవ తడవకు ఖిన్నపరుస్తోంది. ఒక దాసీకి బాగా బోధించింది. అదెప్పుడూ ఇంద్రాణీదేవినే అంటిపెట్టుకునిఉంటుంది మాటిమాటికి నగలవంక చూపించి విమర్శిస్తూ వుంటుంది. "అక్కా! దీనిమీద బంగారం ఊదిం చావా? అని అడుగుతుంది.

ఇంద్రాణి గంభీరంగానే జవాబిస్తుంది.- లేదే, రాగివి.

నయనతార ఇంద్రాణిని సంబోధిస్తూ అంది "నువ్వ క్కడ నిల్చుని ఏం చేస్తున్నావ్? ఈ విస్తళ్ళు బయట పల్ల కీలో పెట్టిరా. దగ్గరే యింటిదాసీది నిలచివుంది.

ఒక్క క్షణంపాటు బరువెక్కిన రెప్పలను పైకి లేపి దయార్ద్రదృష్టితో నయనతార ముఖంవంక తిలకించింది మరు

క్షణమే తియ్యని పదార్థాలతో నిండిన విస్తర్లు తీసుకుని ఇంద్రాణి క్రిందికి వెళ్ళింది.

ఈ మిఠాయిలు పంచిపెడుతున్నప్పుడు తీసుకునే వాళ్ళంతా "మీరీపని చేయకండి దాసీని పిలవండి" అని దాసీకోసరం వేగిరపడ్డారు.

ఇంద్రాణి ఒప్పుకోకుండానే ఆఁ ఇదెంతపని! దాసీ దెందుకు? అంటూ వెళ్ళిపోతూంది.

"అయితే మాకివ్వు, మేమే పల్లకిలో యిచ్చివస్తాం"

"వద్దు" అంటూనే అన్నపూర్ణవలె స్నిగ్ధ గంభీర మృదు మధుర ప్రసన్నచిత్తముతో ప్రేమతో ఇంద్రాణి పల్లకీలో మిఠాయిలు వుంచింది. ఆ రెండు నిమిషాలలోనే ధనిక జమీందారింటి కొత్తకోడలు అల్పభాషిణి, మృదుహాసిని ఇంద్రాణితో చెలిమిచేసుకోవడానికి ఆరాటపడింది.

ఈవిధంగా నయనతార స్త్రీసహజమైన కటువ్యంగ్య అవమాన బాణాలతో ఇంద్రాణిని ఎంత పరాభవింపచేసినా అది ఆమె దేహాన్ని స్పృశించలేదు. అవన్నీ ఆమె సహజ స్వాభావిక తేజస్వంతమైన, స్వభావసిద్ధమైన డాలుముందు ముక్కముక్కలై విరిగిపోయినై. ఆమె అవిచలిత గంభీర స్వభావానికి నయనతార మరింత క్రోధిష్ఠురాలయింది. ఇంద్రాణి యిదంతా అర్థంచేసుకుని ఎవరితోనూ ఏమీ చెప్పకుండా, ఎప్పుడో తప్పించుకొని ఇంటికివెళ్ళిపోయింది.

2

శాంతంగా అన్నీ సహించేవారికి మానసికంగా చాలా గాఢమైన దెబ్బ తగులుతుంది. ఇంద్రాణికి ఈ అవమానాన్ని గ్రోసిపుచ్చినప్పటికి హృదయంలో చాలా గాఢమైన ప్రహారమే తగిలింది.

ఒకసారి ఇంద్రాణితో వినోద్‌లాల్ వివాహప్రసక్తి వచ్చిన మాదిరిగానే, ఇంద్రాణి బాబాయి కుమారుడు శ్యామాచరణుడితో నయనతారవివాహంప్రస్తావనకొచ్చింది. ఆ శ్యామాచరణుడే ఇప్పుడు వినోద్‌లాల్ వద్ద మామూలు గుమాస్తా చేస్తున్నాడు. నయనతార తండ్రి కూతుర్ని తీసుకుని శ్యామాచరణుడికి తన కూతురుకు వివాహం చేయించమని తన యింటికివచ్చి గౌరీశంకరుడ్నెంతో ప్రార్థించాడు. ఇంద్రాణికీ విషయం యిప్పటికీ బాగా గుర్తువుంది. ఆ చిన్నపిల్ల నయనతార ప్రగల్భచాతుర్యాలకు దివాన్‌ఇంటిలో అందరూ అచ్చెరువొందారు ఈ నయనతార అకాల పాండిత్యంముందు ఇంద్రాణి తనకేమీ తెలియదని తన బలహీనతను వ్యక్తపరుచుకుంది. గౌరీశంకర్ కూడా ఆ అమ్మాయిని చూచి చాలా ముగ్ధుడయ్యాడు. కాని కుల గౌరవలోపంవల్ల శ్యామాచరణుడికియ్యడానికి అంగీకరించ లేదు. చివరికి ఆయన ప్రయత్నంవల్లే వినోదలాల్‌కు నయనతారనిచ్చి వివాహం చేయించాడు

ఈమాటలన్నీ గుర్తుకువచ్చినా ఇంద్రాణికి ఓదార్పు కలగడానికిబదులు అవమానభారం యింకా అధికమయింది. "మహాభారతంలో శుక్రాచార్యుడి కూతురు దేవయాని, శర్మిష్టాసంగతి గుర్తుకొచ్చింది. దేవయాని తమ ప్రభువు కూతురు శర్మిష్టను దాసీగా చేసుకుంది. అలాగే తనుకూడా నయనతారను దాసిగా చేసుకోనిదే ప్రతీకారం కాదు. ఒకప్పుడు దైత్యరాజు, దైత్యగురువు శుక్రాచార్యులమాదిరిగానే ముకుందబాబుకు తన తండ్రి గౌరీశంకర్ చాలా ముఖ్యుడుగా ఉండేవాడు ముకుందబాబు తనతండ్రియెదుట హీనత్వాన్ని ఒప్పుకునేవాడు. కాని గౌరీశంకర్ ముకుందబాబుకు జమీందారీనిపెంచి ఉన్నతమొనర్చాడు. దానితో వీళ్ళంతా తమ గొప్పతనాన్నిచాటుకోగల్గుతున్నారు. ఇప్పుడు బహుశా ఆ సంగతి గుర్తుతెచ్చుకొని ఇంద్రాణికి కృతజ్ఞులుగా ఉండాలనే సంగతి వారికి గుర్తులేదు. తన తండ్రి బాంకాగడ్ జమీందారీయంతా స్వయంగాకొనుక్కోగల శక్తివంతుడు. అంత ధనం తనదగ్గరవుండికూడా తన యజమానికి చౌకగా కొనియిచ్చాడు. ఇది ఒకవిధమైన దానమే అవుతుంది. మేమిచ్చిన ధనగర్వంతోనే మీరు మమ్మవమాన పరుస్తున్నారు." ఇంద్రాణి ఈ విధమైన ఆలోచనా పరంపరలలో తన మనస్సును చికాకుపరచుకొంది.

తన భర్త యజమాని యింటివద్ద ఆహ్వానం, ఆఫీసులో పనినుండి నివృత్తి పొంది ఇంటికివచ్చి పేపరు చదువు

7)

కుంటూ విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నాడు. తా సింటికి రావడం తోనే ఇంద్రాణి గమనించింది.

చాలమంది భార్యాభర్తల స్వభావం ఒకేమాదిరిగా వుంటుందనుకుంటారు. ఎక్కడైనా భార్యాభర్తలలో ఏకత్వం చూచి అదే తగినదని, అనుసరణీయమని భావిస్తారు. అందరూ అలాగే వుంటారనికూడా తలుస్తారు. అంబికాచరణుడికి ఇంద్రాణికి ఒకటి రెండు విషయాలలో ఏకత్వం కనిపిస్తుందిఅంబికాచరణుడిదిఎవరితోకలిసిమెలిసివుండేస్వభావం కాదు. బయటకువెళ్తే పనికోసరం, పనిపూర్తి చేసుకొని, ఇతరులతో పనిచేయించుకుని ఇంటికి చేరగానే బయటవాళ్ళ ఆక్రమణనుండి రక్షణపొందడానికి దుఃఖసాధ్యమైనకోటలో ప్రవేశించినట్లుంది. బయటవున్నప్పుడు ఆయన, ఆయనపని వుండనేవున్నయ్. ఇంటిలో ఇంద్రాణి తాను, ఇందులోనే ఆయన జీవితమంతా సిబిడీకృతమయింగి. ఇదే చాలునను కొని తృప్తిపడతాడు.

నగల వెలుగు చిమ్ముకుంటూ ఇంద్రాణి గదిలోకి వచ్చింది. రావడంతోనే హాస్యంగా మాట్లాడాలనుకున్నాడు అంబికాచరణుడు. కాని ఆమె ముఖం చూడడంతోనే ఆగిపోయి విచారంగా అడిగాడు– "ఏం అలావున్నావ్?"

ఇంద్రాణి సంగతంతా హాస్యంగా ఎగరగొట్టడానికి ప్రయత్నిస్తూ అంది– "ఇప్పుడే మారాణి–రత్నంను కలుసుకున్నాను."

పేపరు నేలమీద పారవేస్తూ అంబికాచరణు డడి గాడు. "అయితే ఏం జరిగింది?"

ఇంద్రాణి నగలుతీస్తూ అంది–"రాణిగారింట చాలా గొప్పగౌరవం జరిగింది."

అంబికాచరణు డడిగాడు—"గొప్ప గౌరవాని క మేమిటి?"

ఇంద్రాణి భర్త దగ్గర కుర్చీచేయిమీద కూర్చుని భర్తను కౌగిలించుకుంటూ అంది – "మీకు జరిగే సన్మానం లాంటిదికాదు" పూర్తి వృత్తాంతం వినిపించింది. భర్తకి ప్రసంగం తెలియ జేయకూడదనుకొంది. కాని తన ప్రతిజ్ఞా భంగం జరిగింది లోగడకూడ ఇలాగే ఎన్నోసార్లు అనుకుని విఫలమయింది. బయటవాళ్ళముందు ఎంత గంభీరంగా వున్నా, భర్త ముందు తన ప్రకృతిశాసనాలన్నిటినీ తెంచి వేసి చంచలురాలై పోతుంది అక్కడ తన్నుతాను మరుగు పరచుకోలేక పోతుంది.

వృత్తాంతమంతావిని అంబికాచరణుడుమండిపడ్డాడు. "ఇవాళే మేనేజరు పనికి రాజీనామా యిచ్చేస్తాను" అంటూ వినోద్ బాబుకు ఉత్తరం వ్రాయడానికి సిద్ధమయ్యాడు.

ఇంద్రాణి కుర్చీమీదనుంచి క్రింద చాపమీద భర్త కాళ్ళవద్ద కూర్చుంటూ అంది. "ఇంత తొందరపడకండి. ఉత్తరమివాళ మానేయండి. దీన్నిగురించి రేపాలోచించ వచ్చు."

ఇంద్రాణి తన తండ్రి హృదయ మందాకినీలో ఒక పుష్పంలాగా పుష్పించి వికసించింది. తండ్రిహృదయంలోని

ప్రేమభావాన్ని పొందినట్లే. ఆయన మానసిక భావాలను కూడ అనుగమించింది ముకుందబాబు పరివారంపట్ల తన తండ్రికున్న ప్రభుభక్తి తనకు లేకపోయినా తన మనసులో ప్రభు పరివారంకోసం జీవిత మర్పించాలనే భావం నిగూఢ పరచుకుంది. తన భర్త ప్లీడరీ చేయగలడు, ఇంకా ఏదైనా గౌరవప్రదమైన వృత్తిననుసరించగలడు. ఇంద్రాణి కోర్కెననుసరించి వినోద్‌బాబు జమీందారీని సరిదిద్దడానికి సంతోషపూర్వకంగా పూనుకున్నాడు. ఇంద్రాణిమనసు తీవ్రంగ గాయపడింది. అయినా ఎందుకనో జమీందారువద్ద తనభర్త ఉద్యోగం వదలుకోవడానికి మనసంగీకరించడంలేదు.

ఇంద్రాణి భర్తను మార్చడానికి మృదు మధుర స్వరంలో అంది. దీనిలో వినోద్‌బాబు తప్పేముంది? ఆయన భార్యమీద కోపంతో ఆయనతో పోట్లాట పెట్టుకొనడం మంచిదా?

ఇది విని వినోద్‌బాబు బిగ్గరగా నవ్వాడు - తన నిర్ణయం తనకే హాశ్యాస్పదమనిపించింది. "ఏది ఏమైనప్పటికి ఇహనెప్పుడూ జమీందారుగారింటికి వెళ్ళవద్దు" అన్నాడు

ఈవిధంగా తుఫానుగాలివీచి ఆ రోజు మేఘాలన్నిటిని ఛిన్నాభిన్న మొనర్చింది. గృహం మళ్ళీ కళకళలాడింది. భర్త ప్రేమపాశంలో బయటి కటువ్యంగ్యము, అవమానము అన్నీ మరచిపోయింది ఇంద్రాణి.

3

జమీందారు వినోగ్‌లాల్ తన జమీందారీనంతా అంబికాచరణుడిమీద వదలివేశాడు. భర్త భార్యనుపేక్షిం

చినప్పే వినోద్‌లాల్ జమీందారీపట్ల వుపేక్షాభావం కలిగి ఉంటున్నాడు. జమీందారీ పని ముట్టుకోడు. జమీందారీ మీద వచ్చే ఆదాయంకూడా చాలా కొద్ది. అందువల్ల అదంటే ఏమాత్రం ఆకర్షణలేదు.

ఏదైనా చిన్నసారంగంగుండా ఎవరికీ తెలియకుండా వెళ్ళి రాత్రిపూట కుబేరుడి ధనాగారంలో తనకు కావలసినంత ధనం తీసుకురావాలనే కోరిక వినోద్‌లాల్ కుంటుంది దీనినిగురించి అనేకమందితో రహస్య మంత్రనాలు జరిపాడు. విచిత్ర పరిస్థితులలో చిక్కుకుంటాడు. హిందూదేశంలోవున్న తుమ్మచెట్లన్నీ కంట్రాక్టుతీసుకుని బండి చక్రాలుచేసే కార్ఖానా పెట్టాలనుకుంటాడు. సుందరవనంలోని తేనెటీగల తేనెపట్టునుండి తేనెతీసి భారతదేశమంతటా సప్లయిచేస్తే లాభంవస్తుందని ఆశపడతాడు. పశ్చిమ ప్రాంతపు అడవులన్నీ కంట్రాక్టు మాట్లాడిరమ్మని అప్పుడప్పుడు మనిషిని పంపిస్తాడు. కాని ఈ సంగతులు బయటకు పొక్కనీయడు. ఇతరులువింటే జమీందారుగారికి ఈ పనులేమిటని పరిహాసించవచ్చు. రహస్యం తెలిస్తే చేసిందంతా వృథాయవుతుందని ఎవరికీ తెలియనీయడు. అంబికాచరణుడికి తెలిస్తే అనవసరంగా డబ్బంతా వృథాగా వ్యయంచేస్తున్నాడని అంటాడేమో! ఈ ఉద్దేశ్యంతో అతనికి తెలియకుండా బాగా జాగ్రత్తపడుతున్నాడు. తనే జమీందారైనా, ఆయనకు జమీందారు అంబికాచరణుడులాగా వుంటుంది. తాను వూరికే కూర్చుని జీతంతో కాలం వెళ్ళబుచ్చుతున్నట్లు భావిస్తాడు.

ఇందుజరిగిన మర్నాటినుంచి నయనతార వినోద లాల్‌కు బోధిస్తోంది. "మీకు జమీందారీ వ్యవహారాలేమీ పట్టినట్టు లేవు. అంబికాచరణు డెంత యిస్తే అంతే పుచ్చు కుంటూరు. ఇలాగైతే తొందరలోనే మనం సర్వనాశనమై పోతాం. నిన్న ఇంద్రాణినిచూస్తే కళ్ళుతిరిగిపోయినై. అబ్బ! ఏమి నగలు! కాపురానికొచ్చి యిన్ని సంవత్సరాలయింది. జమీందార్ల ఫాయిలో వుంటున్నా మనకటువంటి నగలు లేవు. ఈ నగలు ఎక్కడినుంచి వచ్చినై! మనదగ్గర నౌకరీ చేసేవాళ్ళకు మనదగ్గరనుంచిగాక ఇంకెక్కడినుంచివస్తాయి? పైగా దానికెంతగర్వం! ఎంత మిడిసిపాటనుకున్నారు! దాసీ దానితో యేమేమిటో చెప్పిందట!" ఈవిధమైన మాట లతో వినోదలాల్‌ను విరక్తుణ్ణి చేయడాని కుద్యమించింది.

వినోద్ దుర్బలుడు. అతను యితరుల్నివిశ్వసించడు. దానికితోడు ఎవరైనా సందేహం వెళ్ళబుచ్చితే వెంటనే దాన్నే నిజమనినమ్ముతాడు. మేనేజరు దొంగతనంచేస్తూండ వచ్చనే ఆరోపణ అతను గట్టిగానమ్మాడు. ఇప్పుడతన్ని ఒక జటిలసమస్య ఎదురొక్కంది. తనకా జమీందారీ గొడవ తెలియదు. తానెప్పుడూ ఆ లెక్కలజోలికి పోలేదు. ఇప్పు డతని దొంగతనం బయటపడే మార్గమేమిటి? అంతకంటె కఠినమైన సంగతి, మేనేజరుతో ఈ సమస్య ఎలా ప్రస్తా వించాలి? అనేది. తనలో అతనిముందు యిటువంటిసమస్య ప్రస్తావించే సామర్థ్యంలేదు.

అంబికాచరణుడి ఏకైకాధిపత్యానికి అందరూ లోలోనే ద్వేషిస్తున్నారు. ముఖ్యంగా బామాచరణుడితో

ద్వేషం బాగా పెరిగిపోయింది. దానికి కారణం బంధుత్వం. తాను మాజీ దివాన్ మేనల్లుడు. ఆయనే తన్ను ఉద్యోగంలో చేర్పించాడు. అదేకాకుండా యింకా అనేక సమాన ఫాయిదా వ్యవహారాలలోకూడ అతడ్ని ద్వేషిస్తున్నాడు. అంబికాచరణుడు తనకు దగ్గర బంధువైకూడ తన్ను వున్న తోద్యోగంలోకి తీసుకోలేదు. పదవితోపాటే దానిని నిర్వహించే యోగ్యత లభిస్తుందని అతని ఉద్దేశ్యం. మేనేజరు పదవి అతనికి చాలా చులకనగావుంటుంది. పూర్వకాలంలో రథంపైన ధ్వజం కట్టి వుండేది. ఆఫీసు మేనేజరు కూడ అంతే. రథం లాగుతుంటే ముందున్న గుర్రాలు పరుగిడుతుండేవి. ధ్వజం ఆకాశంలో తన ఘనతను చాటుకొంటుండేది.

వినోద్ ఎప్పుడూ జమీందారీనిగురించి అడిగేవాడు కాదు. తనకెప్పుడైనా డబ్బు కావలిస్తే సరాసరి కోశాధ్యక్షుడి దగ్గర కెళ్ళి ఖజానాలలో ఇప్పుడెంత రొఖ్ఖముంది యని అడిగేవాడు. కోశాధికారి తన లెఖ్ఖచూసి చెప్పేవాడు—ఎవరూచూడకుండా గుప్తంగా కొంతడబ్బు అడిగి తీసుకునేవాడు. సంతకంపెట్టి మెదలకుండా వెళ్ళిపోయేవాడు. దీనికికూడ అతనికి భయమే. కొన్ని రోజులవరకు అంబికాచరణునికి కనబడటానికి సిగ్గుపడేవాడు.

అంబికాచరణుడు యిటువంటి సమయాలలో చాలా బాధపడాల్సివచ్చేది. జమీందారుగారి ఖాతాలో ఖర్చుపోను మిగతాభాగం ఖజానాలో వుండేది ఇది ఎవరికైనా చెల్లించవలసిందిగాని, ఏదైనా ఖర్చుకుగాను వుంచినది. తన

క్రింద పనిచేసే వుద్యోగులకందరికీ దీనిలోనుంచే జీతము లివ్వడం జరుగుతుంది జమీందారు తీసుకున్న పైకంవల్ల ఏదో ఒక కార్యక్రమం కుదించుకోవలసి వచ్చేది. డబ్బు తీసుకున్న వినోద్ దొంగలాగు తప్పించుకు తిరుగుతాడు. ముఖాముఖిన మాట్లాడడానికి తటస్థపడడు. వుత్తరం వ్రాస్తే దానికి జవాబుండదు. దానికి కారణం లజ్జ అతని కళ్ళలోనే ఉంటుంది. హృదయాంతరాళంలో ఆ సిగ్గుకు, పరితాపా నికి తావుండదు. అందుకనే అతను ఎదుటపడటానికి భయ పడతాడు.

వినోద్ ఖర్చు మితిమీరడం చూచి అంబికాచర ణుడు ఇనపపెట్టె తాళంచెవులు తనదగ్గరే వుంచుకుంటు న్నాడు. వినోద్ తన యిష్టంవచ్చినట్లు డబ్బు తీసుకోవడం ఆగిపోయింది. యజమానైవుండికూడ తన దుర్బలత్వంవల్ల ఏ విధమైన బలప్రయోగంచేసి డబ్బు తీసుకోలేక పోతు న్నాడు. విముఖురాలైన లక్ష్మి తాళంచేతులున్నా తనకు లభిస్తుందనేమిటి? దీనివల్ల దుష్పరిణామమే జరిగింది.

వినోద్ లోలోపల అంబికాచరణుడిమీద మండి పడుతున్నాడు. సమయానికి నయనతార తెలిపిన వార్త అత నికి చాలా సంతోషం కలిగించింది. అప్పటినుండి నెమ్మది నెమ్మదిగా ఉద్యోగస్తులను పిలిపించి అంబికాచరణుడి గుట్టు తెలుసుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. దీనికంతా ముఖ్య పరిశోధకుడు శ్యామాచరణుడే.

ముకుందలాల్ కాలంలో చుట్టుపట్ల జమీందార్ల భూమికూడా జబర్దస్తీగా దఖలు పరుచుకునేవారు, ఆవిధంగా చాలా భూమి స్వాధీనమైంది. అంబికాచరణుడికది యిష్టం లేదు. కోర్టుకు వెళ్ళాల్సి వచ్చినా సంధి, సంప్రదింపుల ద్వారా రాజీ జరిపేవారు. బామాచరణుడు దీన్నే వినోద లాల్‌కు విస్తృతంగా వర్ణించి దృష్టాంతరముగా పేర్కొన్నాడు. "అంబికాచరణుడు ఇతర జమీందార్ల వద్ద లంచం పుచ్చుకొంటూ వుండవచ్చు. లంచం తిని శ్రీవారికి అపకారంచేస్తున్నాడు. ఇది బామాచరణుడు చాడీకోసం చెప్పింది కాదు. ఇది అతని దృఢవిశ్వాసం. సర్వేసర్వా తానుగా చలామణి అవుతున్నప్పుడు లంచం తినకుండా వుంటాడా! లంచం తినడనటానికి తన్ను చంపేసినా తా నంగీకరించడు.

అనేకమంది యీ విధంగా వినోద్‌కు బాగా బోధించారు. అతనిలో సంశయజ్వాల రోజురోజుకు అతిశయిస్తోంది, అయినా తానేమీ చేయలేడు. దానికి కారణం ఉంది. ప్రత్యక్షాధార మేమీ లేదు, పైగా అంబికాచరణుడు వ్యవహారాలలో దిట్ట. అతను తన్ను సర్వనాశనం కూడ చేసి వేయొచ్చు.

అందుకు భర్తకు తెలియకుండానే నయనతార అంబికాచరణుణ్ణి పిలిపించింది. పరదాచాటునుండి అంది— బామాచరణుడికి జమీందారీ వ్యవహారాలన్నీ అప్పగించి నువ్వు వెళ్ళిపో, యిహ నీ అవసరం లేదు"

వినోదబాబు దర్బారులో తనను గురించి చాలా

రోజులనుండి చర్చ జరుగుతుందని, తనతప్పుపట్టడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాగని అంబికాచరణుడు ముందే విన్నాడు. నయనతార యిచ్చిన తీర్పు అతని కాశ్చర్యం కలిగించలేదు. సరాసరి వినోదలాల్ దగ్గరకువెళ్ళి అడిగాడు - "మీరు నన్ను ఉద్యోగమునుండి విరమించుకోమన్నారా?"

వినోదబాబు -"లేదే."

అంబికాచరణుడు మళ్ళీ ప్రశ్నించాడు - మీ సందేహానికేమైనా ఆధారం లభించిందా? వినోదబాబు లజ్జితుడవుతూ అన్నాడు. "లేదే" "లేదు."

అంబికాచరణుడు నయనతార ఆజ్ఞను ఎత్తకుండా ఆఫీసునుండి ఇంటికి వచ్చేశాడు. ఇంద్రాణికీసంగతి తెలియజేయులేదు.

కొన్ని రోజులు గడిచినయ్.

కొద్దిరోజుల తర్వాత అంబికాచరణుడు యిన్ఫ్లూఎంజాతో బాధపడుతున్నాడు. చాలా తీవ్రంగా బాధపడుతుండడంవల్ల అఫీసుకు వెళ్ళడంలేదు.

అది పన్నులు వసూలుచేసేటైము. యింకెన్నో పనులున్నయ్. ఒకరోజు ఉదయం జబ్బుతోనే లేచి ఆఫీసుకు వెళ్ళాడు.

ఆ రోజెవరూ కూడా మేనేజరు వస్తాడని ఆశించలేదు అందరూ! మీ ఆరోగ్యం సరిగాలేదు. యింటికి వెళ్ళండి అంటున్నారు.

తన శారీరక బలహీనతను పేక్షించి అంబికాచరణుడు తన సీటులో కూర్చున్నాడు. ఆఫీసులో ఉన్న గుమాస్తా

లందరూ గడగడలాడుతున్నారు. అవసరమైన కృత్రిమ శ్రద్ధతో పనిలో నిమగ్నమయారు.

అంబికాచరణుడు డ్రాయరు తెరిచాడు. దానిలో ఒక్క కాగితం కూడ లేదు ప్రశ్నార్థకంగా అందరివంక చూచాడు. అందరూ అప్పుడే ఆకాశంనుంచి వూడిపడ్డట్టు ముఖంపెట్టారు. ఏదొంగో, భూతమో ఎత్తుకుపోయారన్నట్లు తమకేమీ తెలియనట్లు వాళ్ళ ముఖాలు చెబుతున్నయ్.

శ్యామాచరణుడన్నాడు - నిజం చెప్పడానికి భయమెందుకు? కాగితాలు జమీందారు బాబుగారు అడిగిపట్టు వెళ్ళారనే సంగతి అందరికీ తెలుసు.

అంబికాచరణుడి ముఖం అణచుకొంటున్న కోపంలో వివర్ణమైంది-"ఎందుకు" యని ప్రశ్నించాడు.

శ్యామాచరణుడురిజిష్టరులో ఏదో వ్రాస్తూఅన్నాడు- ఆ ప్రశ్నకు జవాబు మేమెలా చెప్పగలం?

అంబికాచరణుడు రాకపోవడంవల్ల శ్యామాచరణుడి సలహా ననుకరించి వినోదీలాల్ మారుతాళంచెవి తయారు చేయించాడు. దానిలో కాగితాలన్నీ తీరిగ్గా పరిశీలించడానికి యింటికి పట్టుకెళ్ళాడు. చతురుడు శ్యామాచరణుడుఆ సంగతి దాచిపెట్టలేదు. ఈ విధంగా అవమాన క్రోధంలో అంబికాచరణుడు రాజీనామా పెట్టవచ్చు తన కోరిక నెరవేరుతుంది.

డ్రాయరుకు తాళంవేసి అంబికాచరణుడు వినోదబాబు వద్దకు వెళ్ళాడు. చాలా తీవ్రంగా తలనొప్పితో బాధపడుతున్నానని వినోద్ కబురంపాడు. యింటికి వెళ్ళి బల

హీనంవల్ల మంచంమీద పడిపోయాడు. హృదయాన్నంతా అంబికాచరణుణ్ణి కప్పివేస్తున్నట్టు ఇంద్రాణీ పరుగెత్తి వచ్చింది. శాంతచిత్తతతో పరిస్థితినంతా వింది.

ఇవాళ ఇంద్రాణి తన స్థిరత్వాన్ని కోల్పోయింది. ఆమె హృదయం పగిలిపోతోంది. విచ్చిపోయిన నల్లని మేఘాలవంటి ఆమె పెద్దపెద్ద నేత్రాలు వేరైపోయినై. వాటిల్లో మెరపు మెరుస్తోంది. "నా భర్తనేనా అవమానపర చింది. విశ్వాసానికి కృతజ్ఞతకు పరిణామం యిదేనా?

ఇంద్రాణి ఈ తీవ్రక్రోధాన్ని చూచి అంబికాచరణు కోపం చల్లారింది. దైవాజ్ఞనుంచి పాపిని రక్షించ ప్రయత్నిస్తు న్నట్టు ఇంద్రాణి చేయిపట్టుకుని అంబికాచరణు డన్నాడు— "వినోద్ యింకా పసివాడు. దుర్బలుడు. ఇతరులు చెప్పేవి నమ్మి అతని మనసు వికలమై ఉంటుంది,"

ఈ మాటలు విని ఇంద్రాణి తన రెండు చేతుల్నీ భర్త కంఠానికి పెనవైచి, చాలాసేపటివరకు ఆవేశంతో హృదయానికి హత్తుకొని వుండిపోయింది. ఆమె కండ్లల్లో జ్వలిస్తున్న అగ్నికణాలు చల్లారినై. వాటివెంట జలజల కన్నీరు కారుతోంది. తన హృదయాది దేవతను ప్రపంచం లోని సమస్త అన్యాయాలు, అవమానాల బారినుండి రక్షించి బాహుబంధనంలో నిలుపుకుని, తనహృదయంలో నిక్షిప్త మొనర్చుకో గోరుతోంది.

అంబికాచరణుడు రాజీనామా చేయడం నిశ్చయ మైంది. ఎవరూ దానిని వ్యతిరేకించలేదు. జమీందారే స్వయంగా తీసివేయదలచినప్పుడు అతనివల్ల గౌరవ మెవరికి

వుంటుంది? రాజీనామాతో అంబికాచరణుడు శాంతిం చాడు అన్నివిధాల విశ్రాంతి సౌఖ్యమూ అనుభవిస్తున్నా ఇంద్రాణి మనసు అవమాన పరితాపాగ్నిలో రగుల్తూనే వుంది.

చరమాధ్యాయము

ఇంతలో నౌకరువచ్చి ఆఫీసునుంచి కోశాధ్యక్షులు వచ్చారని తెలియజేశాడు. బహుశా సిగ్గుపడే స్వభావం కావడంవల్ల వినోద్ తాను స్వయంగా తీసివేస్తున్నానని ముఖతః చెప్పలేక కోశాధ్యక్షుడిద్వారా చెప్పిస్తున్నాడు కాబోలనుకున్నాడు అంబికాచరణుడు. వెంటనే రాజీనామా పత్రము పూర్తిచేసి బయటకువచ్చి కోశాధికారి చేతిలో పెట్టాడు.

వుత్తరం చూడకుండానే కోశాధికారి అన్నాడు. సర్వనాశనమైంది మేనేజరు బాబూ! సర్వనాశనమైపోయింది. అంబికాచరణు డడిగాడు - ఏమిటి?

దానికి జవాబుగా వచ్చినదాని సారాంశమిది. తాళం చేతులు స్వాధీనం చేసుకొన్నప్పటినుంచి ఖజానానుంచి వినోద్‌కు డబ్బులభించలేదు అందువల్ల వినోద్ బాబు అనేకచోట్ల నోట్లువ్రాసి అప్పుతీసుకున్నాడు. అనేకరకాలైన వ్యాపారాలు చేశాడు. ప్రతిదానిలోను నష్టమేవచ్చింది. నష్టవచ్చినకొలది పట్టుదల హెచ్చింది. అంబికాచరణుడు డబ్బుపడటంతో సమయంకనిపెట్టి ఖజానాలోవున్న

డబ్బంతా గుంజుకుపోయాడు. బాంకాగడ్ పరగణా చాలా కాలంనుంచి తాకట్టుపెట్టివుంది. ఆ జమీందారు తాకట్టు రూపంలో తనబాకీ బాగా పెరగనిచ్చాడు, ఇప్పుడు వినోద్ బాబు కంఠంలోతు అప్పుల్లో మునిగివున్నాడు. ఇదే అదను అనుకొని ఆ జమీందారు దావా తేవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

ఇదివిని అంబికాచరణుడు కొంచెసేపు స్తంభీభూతుడై మౌనంవహించాడు. చివరకి అన్నాడు. ఇవాళ నేనేమీ ఆలోచించలేను. రేపు దీనినిగురించిఏంచేయాలో చెబుతాను.

కోశాధికారి లేవబోతుంటే అంబికాచరణుడు రాజీనామాపత్రం మళ్ళీ తిరిగి తీసుకున్నాడు.

లోనికివెళ్ళి అంబికాచరణుడు ఇంద్రాణి దేవికి యావత్ వృత్తాంతం వినిపించాడు. వినోద్‌ను యిటువంటి సమయంలో వదలి రాజీనామా చేయడం భావ్యంకాదు అన్నాడు.

ఇంద్రాణీ చాలాసేపటివరకు పాషాణ ప్రతిమమాదిరి మౌనంగా కూర్చుంది. తనలోని విరోధ ద్వంద్వశక్తుల నణచుకుని తీవ్రంగా నిట్టూరుస్తూ అంది–"యజమానిని ఇప్పుడు వదలకూడదు."

డబ్బెక్కడినుంచి వస్తుంది, అనే ఆలోచనతో అనేక విధాల ఆలోచించారు. అవుసరానుకూలంగా డబ్బు లభించలేదు. ఇంట్లో నగలు నక్కట్టు అమ్మి అవుసరాన్నితీర్చమన్ని అంబికాచరణుడు వినోద్‌కు వత్తిడిచేశాడు. లోగడ వినో

బాబు వ్యాపారానికి యిటువంటి ప్రయత్నం చేశాడు. కాని వృధా యయింది. యిప్పుడు అనేకవిధాల ప్రార్థించాడు. ఈ ప్రయత్నాలన్నీ వృధాలైనయ్. నయనతార యేమాత్రం అంగీకరించలేదు. ఆమె ఆలోచిస్తూంది. ఈ ఆస్తిపాస్తులన్నీ పోనేపోతున్నై. ఉన్నదికూడ జారవిడుచుకోవడం దేనికి? కాబట్టి మరింత పట్టుదలతో నగలు తన దగ్గరనుంచి పోకుండా భద్రపరచుకొంది.

డబ్బెక్కడా దొరక్క పోయేటప్పటికి ఇంద్రాణి ప్రతీకారేచ్ఛ ఆనందముతో ఉప్పొంగింది. భర్త చేయి నొక్కుతూ నెమ్మదిగా అంది. "నీ కర్తవ్యం నువ్వు పాలించావు, యింకా నీకీబాధ దేనికి? ఏం జరుగుతుందో జరగనీయ్,"

భర్తనవమాన మొనర్చినందుకు తన భార్యలో చెల రేగిన క్రోధాగ్ని యింకా ఆరనందుకు అంబికాచరణుడు మనసులోనే నవ్వుకున్నాడు. ఆఖరుసారి విపత్తులో కంఠం వరకు మునిగి వినోద్ పసిపిల్లవాడిలా తనమీద భారం మోపాడు. అంబికాచరణునికి దయ కలిగింది. ఇప్పుడే విధంగాను అతణ్ని వదలి వేయడానికి వీలులేదు. ఇహ నెటూ వీలుగాకపోతే తన స్వంత ఆస్తి కుదవబెట్టి అతణ్ని రక్షించడానికి ప్రయత్నిస్తాడు.

మాన ఆస్తి ఏవిధంగాను వ్యయపరచవద్దని ఇంద్రాణి ఒట్టు వేసుకుంది.

అంబికాచరణుడు ద్వంద్వంలో చిక్కుకున్నాడు. ఎంత నెమ్మదిగా ఇంద్రాణికి నచ్చేటట్లు బోధించుదామను

కొన్నా ఇంద్రాణి తడవ తడవకు మాట్లాడకముందే వారి స్తోంది. చివరకు చింతితుడై మెదలకుండా వూరుకున్నాడు.

కొంచెంసేపున్న తర్వాత ఇంద్రాణి ఇనపపెట్టె తెరచి తన నగలు ఒకపెద్ద పళ్ళెంనిండా నింపింది. రెండు చేతులతో ఎత్తి మోయలేక మోయలేక మోసుకుంటూ వచ్చి నవ్వుతూ భర్త పాదాలవద్ద ఉంచింది.

పుట్టినప్పటినుంచి వివాహమయేవరకు తన తండ్రి తన ప్రేమను అమూల్యమైన నగలద్వారా వ్యక్తంచేశాడు. పెండ్లైన తర్వాతకూడ భర్త బిడ్డలులేని రమణి సౌందర్యాన్ని ఆభరణాలతోనే ఇనుమడింపచేశాడు. ఆ బంగారు ఆభరణాలన్నీ భర్త కాళ్ళముందుంచి ఇంద్రాణి అంది—

"నా తండ్రి దానంచేసిన నగలు మళ్ళీ నా తండ్రి యజమానుల కుటుంబానికి దానం చేస్తున్నాను" ఈ మాటలు చెబుతూ కళ్ళుమూసుకుని తలవంచుకుని కల్పించుకుంది. తెల్లని కేశాలు కలిగి, శాంత ప్రేమభరిత నగుమోముతో, బుద్ధిమంతుడు, ఆజానుబాహుడైన తండ్రి తన ఎదుటికి వస్తున్నాడు. దగ్గరకువచ్చి తన చల్లని ప్రేమపూరిత హస్తాలను తన శిరముపైనుంచి ఆశీర్వదిస్తున్నాడు.

బాంకాగడ్ పరగణా మళ్ళీ కొన్నారు. ప్రతిజ్ఞాభంగ మొనర్చుకొని, ఆభరణరహిత ఇంద్రాణి నయనతార యింటికి విందుకు వెళ్ళింది. ఇప్పుడామె మనసులో అవమానపు వేదన లేదు.

అతిథి

కటహాలియా జమీందారు మోతీలాల్ బాబు సపరి వారముగా పడవలో కలకత్తానుండి తన గ్రామము వెళుతు న్నాడు. మధ్యాహ్నము ఒక చిన్న గ్రామమువద్ద ఆగి భోజన ప్రయత్నములు పూర్తి చేసుకుంటున్నారు. ఒక బాలకుడువచ్చి, "బాబుగారూ! తమ రేవూరు వెళ్తూన్నారు" అని అడిగాడు. ప్రశ్నించిన ఈ బాలకునివయస్సు పదునైదు పదహారు సంవత్సరాలకంటె ఎక్కువవుండదు.

మోతీలాల్ జవాబిచ్చాడు - "కటహాలియా"

బాలకుడు - నన్ను త్రోవలో నందిగ్రామములో దించండి బాబూ.

మోతీలాల్ అంగీకరిస్తూ అడిగాడు- "నీ పేరేమిటి!"

బాలకుడు "తారాచంద్"

బాలకుని దేహచ్ఛాయ ఎరుపు. అందంగా కన్పిస్తు న్నాడు. పెద్ద పెద్ద కండ్లు, వాటికితోడు చిరునవ్వు చిందుతూ చక్కటి పెదిమలు అతనిలోని సౌకుమార్యాన్ని ప్రకటిస్తు న్నవి. ఒక చిన్న పంచె మినహా అతని శరీరముమీద ఎటు వంటి బట్టలుగాని ఇంకితరమైన వస్తువులుగాని లేవు. కళా కారుడు ఎంతో నేర్పుతో గుండ్రముగా వంపులు తిరిగి వన్నె కలిగిన అతని అందమైన శరీరాన్ని ఏవిధమైన వికా రము లేకుండా తయారుచేసినట్లుంది. అతను మునికుమారుని వలె కన్పిస్తున్నాడు. తపస్సు ఫలితముగా అతని శరీరము

లోని కొద్ది భాగము క్షీణించి బ్రాహ్మణ్యమును, దాని ఔన్నత్యమును కనపరుచుచున్నది.

మోతీలాల్ బాబు ప్రేమతో పిలిచారు, "నాయనా! నువ్వు వెళ్ళి స్నానము చేసిరా. ఇక్కడ భోజనము చేయవచ్చు.

తారాచందు సరేనంటూ అప్పటికప్పుడే కలసికట్టుగా సందేహించకుండానే వంటయింటిపనిలో నిమగ్నమయాడు. జమీందారు నౌకరు చేపలు వండటంలో నేర్పరికాడు. తారాచంద్ తానే ఆపని తీసుకుని త్వరత్వరగా ఇంకొకటి రెండు కూరలుకూడ తనకు చేతనైన పద్ధతిలో తయారు చేశాడు. వంటపని పూర్తిచేసి నదిలో స్నానముచేశాడు. తాను తెచ్చిన పొట్లము విప్పి ఉతికినపంచె కట్టుకున్నాడు. కొయ్యదువ్వెన పైకితీసి ముందుకుపడిన బారు వెంట్రుకలు వెనుకకు దువ్వుకున్నాడు. తనజంధ్యమును సరిచేసుకుంటూ మోతీలాల్ బాబువద్దకు వెళ్ళి నిలచాడు.

మోతీలాల్ బాబు అతన్ని పడవలోపలికి తీసుకు వెళ్ళారు. అక్కడే జమీందారుభార్య అన్నపూర్ణ తొమ్మిది సంవత్సరాల కుమార్తె కూర్చునివున్నారు. అన్నపూర్ణ బాలకుని చూచి అమితానంద భరితురాలయింది. "ఇంత అందమైన పిల్లవాడు ఎవరిబిడ్డడో, ఆ తల్లి ఇతన్ని వదిలి ఎలా ఉండగలుగుతూందో" యని మనసులో అనుకుంది.

మోతీలాల్ బాబుసరసనే పిల్లవానికికూడపీట వేశాడు. బాలకుడు తారాచంద్ భోజనప్రియుడు కాదు. అతను సిగ్గువలన సరిగా భోజనము చేయలేకపోతున్నాడనుకుంది అన్న

పూర్ణ. కూరలవంక చూపిస్తూ, వాటి రుచులు వర్ణిస్తూ అవి తినమని తారాచంద్‌ను బ్రతిమాలింది. కాని అవేమీ తిన కుండానే తారాచంద్ ముక్తసరిగా భోజనంపూర్తి చేశాడు. బాలకుడు తన యిష్టమొచ్చినట్లే చేస్తాడు. అలా చేయడంలో కూడ అసభ్యతగాని, ఇతరులకు కష్టము కలిగించేటట్లుగాని ప్రవర్తించడనేది బోధపడింది. అతనిది సిగ్గుపడే స్వభావం కాదు.

అందరి భోజనాలు పూర్తయినతరువాత అన్నపూర్ణ తారాచంద్‌ను తనదగ్గర కూర్చోబెట్టుకుని అతని జీవిత విశేషాలు అడిగింది. కాని విశేషవృత్తాంతము లేమీ తెలియ లేదు. ఏడెనిమిది సంవత్సరాల వయస్సులోనే యింటినుండి పారిపోయివచ్చినట్లు అతనుచెప్పినదాని సారాంశము తేలింది.

అన్నపూర్ణ:- "నీకు తల్లిలేదా?"

తారాచంద్:- "ఉన్నది"

అన్నపూర్ణ:- "ఆమెకు నీవంటే ప్రేమలేదా?"

తారాచంద్ ఈ ప్రశ్నను నవ్వులాటగా త్రోసివేస్తూ చెప్పాడు - "తల్లి ఎందుకు ప్రేమించదు?"

అన్నపూర్ణ: - "అయితే నీ వెందుకు పారిపోయివచ్చావు?"

తారాచంద్: - "ఆమెకు ఇంకా నలుగురు కుమారులు, ముగ్గురు కుమార్తెలు ఉన్నారు."

ఈ అత్యాశ్చర్యకర సమాధానానికి బాధపడుతూ అన్నపూర్ణ అన్నది. "చేతికి అయిదు వ్రేళ్ళున్నవి. ఒక వ్రేలిని మనము చేతినుండి తీసివేస్తామా?"

తారాచందు వయసులో చిన్నవాడు. అతని చరిత్ర కూడా పెద్దదికాదు. అతడు చాలా విచిత్ర స్వభావి. తన తల్లి దండ్రులకు నాలుగవ కుమారుడుగా జన్మించాడు.ఇతని బాల్యములోనే తండ్రి మరణించాడు. పిల్లలు ఎక్కువగా కలిగిన ఆకుటుంబంలో ఈతని గౌరవానికి ఏలోపమూ లేదు. ఇంటిలోనివారేగాక ఆ గ్రామంలోనివారంతా అతన్ని ఆదరించేవారు. ఆఖరుకు పాఠశాలలోని మాష్టరుగారుకూడ అతనిని ఎప్పుడూ కోపగించిగాని కొట్టిగాని ఎరగడు. ఎప్పుడైనా ఎవరైనా కొట్టినా వారు గ్రామస్తుల కోపభాజనులు కావలసిందే. ఇక ఇంటినుండి పారిపోయి రావలసిన అగత్యమేమీ అతనికి లేదు. చాటుమాటుగా అనేక చెట్లఫలములు తినడానికి అలవాటుపడిన కుర్రవాడు. ఒకనాడు తన తల్లి బోధనలు పడలేక ఒక నాటకసమాజములోకలిసి గ్రామము వదలి పారిపోయాడు.

గ్రామస్తులు అతన్ని వెదకి తిరిగి ఇంటికి తీసుకు వెళ్ళారు. అతనితల్లి అతన్ని హృదయానికిహత్తుకొని వెక్కివెక్కి యేడుస్తూ కన్నీరుకార్చింది. అతని చెల్లెళ్ళు కూడా చాలా దుఃఖించారు. పెద్దన్నగారు తన గృహయజమాని కర్తవ్యాన్నినిర్వహించుకూ తియ్యతియ్యగా మెత్తమెత్తగా చివాట్లుపెట్టారు తర్వాత తానే మనసులో బాధపడుతూ అతన్ని దగ్గరకుతీసుకొని లాలించారు.గ్రామస్తులంతా తమ తమ ఇండ్లకు పిలచి ఎంతో ప్రేమతో రకరకాల ఆశలతో

అతన్ని పూరించుతూ గ్రామంలో నేఉండవలసిందని బోధించారు. చివరికి ఈ ప్రేమబంధనముకూడ అతను భరించలేక పోయాడు. అతని జన్మనక్షత్రము అతన్ని ఇంటినుండి వేరు చేసింది. ఏదైనా నావచూసినా, ఎవరైనా సాధుసన్యాసులను చూచినా, లేక బంజారులు నదిఒడ్డున గుడిసెలు నిర్మించుకొని వెదురుగడలనుండి పేళ్ళుచీల్చి చిన్న పెద్ద బుట్టలు అల్లుతుండడము చూచినా అతని హృదయము బహిఃప్రపంచపు స్నేహ సౌజన్యములకొరకు విలపించేది ఈ విధంగా అతను మూడుపర్యాయములు పారిపోయాడు. నాలుగవసారి తల్లి, సోదరులేగాక గ్రామస్తులుకూడ అతనియెడ వుండే సద్భావాన్ని వదలుకోవలసి వచ్చింది.

మొట్టమొదట ఒకరోజు అతను నాటకం కంపెనీ వాళ్ళతో కలసి పారిపోయాడు. ఈ కంపెనీ యజమాని, నాటకాలువేసే చిన్న పెద్ద యాక్టర్లు అంతా అతన్ని ప్రేమతోచూచేవారు. ఎక్కడ ఎవరియింటనాటకమాడినా గృహయజమానే కాక యజమానురాలి ఆదర సత్కారాలు కూడ అతనికి లభించేవి. ఈ అమిత అవ్యాజానురాగములు కూడ అతన్ని అక్కడ బంధించలేకపోయినవి. చివరికి ఒక రోజు ఆ కంపెనీ వదలి పారిపోయాడు!

తారాచంద్ హృదయము భీతహరిణమువలె ఉంటుంది. స్వేచ్ఛ అతనికి ప్రాణము. బంధనము అతనికి ప్రాణసంకటము. హరిణమును వలెనే అతనికి సంగీతము చాల యిష్టము. నాటకాలలోని తియ్యనిపాటలు అతన్ని ఇల్లువదలి

పారిపోవడానికి వివశపరచినవి. పాటల రాగ, తాళ, లయలు అతని శరీరపు ప్రతి అవయవములోను సంచలనము కలిగించినవి. చిన్నతనములో అతను సంగీతసభల్లో కూర్చుని రసముగ్ధుడై, పెద్దలమాదిరి గంభీరముగా రసాస్వాదనము చేస్తూ వూగిసలాడుతూవుంటే పెద్దలందరూనవ్వేవారు. చెట్ల పచ్చ పచ్చని ఆకులపై మేఘములు వర్షించినా ఆకాశములో మేఘములుఘర్జించినా, మాతృవిహీన దైత్యబాలకుని రోదన మాదిరి అడవులలో గాలి జోరుగా వీచినా అతని హృదయంలో ఉద్వేగం కలిగేది. నిశ్శబ్ద మధ్యాహ్న వాతావరణంలో గ్రద్దలు అరచినా వర్షాకాలపు సాయంతనాలలో కప్పలు బెకబెకలాడినా, అర్ధరాత్రమున నక్క కూతలు వినినా అతని హృదయములో ఘోర సంచలనము చెలరేగెడిది. ఈ సంగీత ప్రేమతోనే అతను ఒక గాయక బృందములో కలసిపోయాడు. ఆ బృంద యజమాని ఎంతో ఆసక్తితో అతనికి అనేక పాటలునేర్పాడు. తన హృదయ పంజరంలోని పక్షీమాదిరిగా చూచుకుంటూ ప్రేమతో ఆదరించాడు. పక్షి కొన్ని పాటలు నేర్చుకుంది ఒకరోజు అకస్మాత్తుగా తెల్లవారుజామునే ఎగిరిపోయింది.

చివరిసారి అతను ఒక నటబృందములో చేరాడు. జ్యేష్ఠ, ఆషాఢమాసాలలో ఈ ప్రాంతములో అనేకచోట్ల ఉత్సవాలు జరుగుతాయి. నాటకాలు, కవిసమ్మేళనములు, జానపద గేయ గానగోష్ఠులు నృత్యములు మొదలైనవెన్నో కళలు ప్రదర్శించబడతవి. ఈ నటులు ఒకచోటనుండి ఇంకొక చోటికి పడవలో ప్రయాణము చేస్తూవుంటారు.

క్రిందటి సంవత్సరము యిలా ప్రయాణించే ఒక నట బృందములోనే తారాచందు చేరాడు.

ఈ దళమునుండి పారిపోవడమే అతని చివరిసారి పారిపోవడం. నందీగ్రామపు జమీందారు ఉత్సాహంగా ఒక నాటక కంపెనీ తయారుచేస్తున్నారని అతనికి తెలిసింది. బట్టలు ఒక పాకెట్‌లో కట్టుకుని ప్రయాణమైనాడు. మోతీ బాబు పరిచయం అతనికి లభించింది.

తారాచందు అనేక దళాలలో కలసియున్నప్పటికి యే దళమునుండికూడ ఏమీ నేర్చుకోలేకపోయాడు. అతను సర్వస్వతంత్రుడు. ప్రపంచంలోని అనేక చెడులగురించి అతను విన్నాడు. అనేక కుకృత్యాలు స్వయంగా చూచాడు. అయినా ఇవన్నీ అతని హృదయంలో నిలిచిపోలేదు. అనేక బంధనాలవలెనే ఏవీ అతన్ని బంధించలేకపోయినవి. పంకిల యుక్త జలముతో శుభ్రశ్వేత హంసరాజమువలె అతను ఈ ప్రపంచములో అనేక అనుభవములు గడిస్తున్నాడు. కుతూహలముతో అతను ఆ జలములో మునకలు వేసినా ఆ రాజహంస రెక్కలలో ఏవిధమైన మాలిన్యము అంటలేదు. అందువల్లనే గృహమువీడినా అతని ముఖము తారుణ్యముతో దేదీప్యమానమై వెలుగొందుతూవుంది. మోతీలాల్ బాబు అతన్నిచూచి ముగ్ధుడవటానికి కూడ ఇదే కారణం. అందుకనే ఏవిధమైన సందేహము లేకుండానే అతనికి తన పడవలో ఆశ్రయమిచ్చాడు.

2

భోజనములు ముగియుడనుతో పడవ ప్రయాణము ప్రారంభమయింది. అన్నపూర్ణ ప్రేమతో అతని బంధువుల గురించి అనేక ప్రశ్నలడిగింది. తారాచంద్ అన్నిటికీ ముక్త సరిగా జవాబిచ్చి బయటకువచ్చాడు. వర్షపుఃటితో నది ఒడ్డులు ఒరుసుకుపోతూ ప్రవహిస్తోంది. తనచాంచల్యముతో ప్రకృతిమాతను ముగ్ధపరుస్తూవుంది మేఘరహితమైన తెల్లటి ఎండ సగము సగము నదీజలములతో మునిగిన పచ్చని పచ్చ గడ్డి తలలపైని మెరుస్తూంది. దట్టమైన చెరుకు పొలములు, దూరాన భూమినంటుతున్నట్లున్న ఆకాశపు నీలిరంగు రేఖ కింది అనేకవనములు గారడీవాడు తన కర్రను అటునిటు త్రిప్పి నూతనసృష్టి నవచైతన్యభరితముగా సృష్టించిఅందరీని ముగ్ధపరుస్తున్నట్లుగా వుంది. నలువైపుల దృశ్యములు, సజీవముగాను, చైతన్యవంతముగా, ప్రకాశముతో వెలుగొం దుయు నవ్యసురచిర సుందర ప్రకాశముతో పరిపూర్ణత నొందుచున్నవి.

తారాచందు పడవ పై భాగమున కూర్చున్నాడు. అనేక మైదానములు, నీటమునిగిన సీరభూములు, పచ్చగా పెరిగిన వరిచేలు, రేవులనుండి గ్రామములవైపుకు పోయే కాలిత్రోవలు, నీడనిచ్చే వృక్షములచాటునుండే గ్రామాలు

అతని కండ్లకు కట్టినట్లున్నవి. జలము, పృథ్వి, ఆకాశము, దూరాన నలుదిక్కులా ప్రతిబింబిస్తున్న సజీవ సౌందర్యము, పైన, క్రింద నలువైపులా వ్యాపించిన సృష్టి వైచిత్ర్యము, సుదూరాన కన్పించే ప్రకృతిలోని గంభీరత నిశ్శబ్దంతో నిలిచిన ఈ సృష్టియంతా ఆ లేత హృదయానికి ఎంతో ప్రియమైనది. అయినప్పటికి ఇవన్నీ ఆ చంచల బాలకుణ్ని తన బంధనాలతో బంధించుకోలేవు నదిఒడ్డున ఒక లేదూడ తోకపైకెత్తి పరుగిడుతూంది. ఒక గుఱ్ఱము బంధించబడిన కాళ్ళ గెంతుతూ పచ్చని పచ్చిక మేస్తూవుంది. నీటికాకులు పల్లెవాళ్ళు పన్నిన వలల వాసములపై నిలచి నీటిలో ఎగిరే చేపలను ఎగిరెగిరి పట్టుకుని, తింటున్నవి. పిల్లలు నీటిలో ఆటలాడుతున్నారు. స్త్రీలు రొమ్ములోతు నీళ్ళలో స్నానము చేస్తూ పకపకలతో హాస్యమాడుకుంటున్నారు. దృశ్యములన్నిటినీ, తన అలుపులేని చిరనూతన కుతూహలముతో ఆ బాలకుడు వీక్షిస్తున్నాడు. ఎంతసేపు చూసినా అతని కుతూహలము తీరిపోవడములేదు.

ఆ తర్వాత అతను పడవ నడుపువానితో కబుర్లు చెప్పుతూ కాలం వెళ్ళబుచ్చాడు. మధ్య మధ్య వెదురుగడతోయు పల్లెవాడు చుట్టకాల్చ కుతూహల పడినప్పుడు తాను గడతీసుకుని ఎంతో నేర్పుతో పడవను అవసరమైనవైపుకు త్రోసేవాడు.

సాయంత్రము కాకపూర్వమే అన్నపూర్ణ అతన్ని పిలచి రాత్రి భోజనానికి నీకేమి కావాలి యని అడిగినది.

తారాచంద్ జవాబిచ్చాడు—"మీరేమి పెట్టినా తింటాను. ఒక్కొక్కరోజు యేమీ లభించకపోయినా అలాగే వుండిపోతాను."

ఆ బాలకుడు చూపిన అనాసక్తి అన్నపూర్ణకు కొంచెము కష్టము కలిగించింది. గృహచ్యుతుడైన ఈ బాలకుని అన్నపానాదులతో తృప్తిపరచవలెనని ఆమె కుతూహలం. కాని అతనికి యేమిపెడితే సంతోషిస్తాడో అదెవరికి తెలుసు? పడవ వొడ్డుకు చేర్చమని నావికుల కాజ్ఞాపించి దగ్గర గ్రామంలో పాలు, పెరుగు, తియ్యని పదార్థములు తీసుకు రమ్మని తొందరచేసింది. తారాచందు పొట్టనిండా భోజనముచేశాడు. పాలుత్రాగలేదు. మౌనంగా వుండే మోతీలాల్ అతన్ని పాలు త్రాగమని చెప్పాడు. కాని అతడు త్రాగలేదు. "నాకు రుచించవు" అని జవాబిచ్చాడు.

ఇలాగే రెండు మూడు దినములు గడిచిపోయినవి. వంటచేయడము దగ్గరనుండి అన్ని పనులలోను స్వేచ్ఛగా పాల్గొంటూ పోతున్నాడు. అందమైన దృశ్యము చూచినప్పుడు అతని హృదయం ఆహ్లాదపరవశమయేది. అతని చూపు, ఆ మనస్సు, కాళ్ళు, చేతులు, అన్నీ ఎల్లప్పుడూ అనేక పనులలో నిమగ్నమవుతూనే ఉండేవి. అందువల్లనే అతను సజీవమైన ఉత్సాహంతో ఏవిధమైన చీకూ చింతా లేక క్రియాత్మక కార్యకలాపములలో మునిగి తేలుతూ ఉండేవాడు. ప్రతిమనిషి తన స్వతంత్ర సృష్టిని సృష్టించుకుంటాడు. కాని తారాచందు నీలాంబరాచ్ఛాదితమైన ఈ విశ్వప్రవాహమున నీలోజ్జ్వలమైన తరంగములవలె,

భూత భవిష్యద్వర్తమాన బంధన రహితుడై, ముందు చూపే ప్రధానముగా గొని నడుస్తూ పోతున్నాడు.

అనేక మండలిలలో కలిసి అనేక రకాలైన మనోరంజక విద్యల నభ్యసించాడు. ఏ విధమైన బాధలు లేకపోవుట వలన అతని నిర్మల మస్తిష్కములో ప్రతిది సరళముగా అంకితమైపోతూ ఉండేది గీతాలు, కథలు, హరికథాసంకీర్తనలు, యాత్రాపదములు, నాటకాలలోని పెద్ద పెద్ద పాఠములు అన్నీ అతనికి గుర్తున్నై. మోతీలాల్ బాబు ఎప్పటి మాదిరిగానే తన భార్య, కూతురుకు "రామాయణము" చదివి వినిపిస్తున్నారు. కుశలవుల కథ ప్రారంభమైంది. ఇది విని తారాచందు తన ఉత్సాహాన్నాపుకోలేకపోయాడు. పడవ పై భాగమునుండి దిగివచ్చి లోనికేగాడు. పుస్తకము అలా ఒకవైపు ఉంచండి. నేను కుశలవుల పాట వినిపిస్తాను వినండి! అంటూ పాట పాడ నారంభించాడు. పిల్లనగ్రోవి కంటె తియ్యని స్వరముతో దాసురాయ్ రచించినపదములు పాడుతున్నాడు. పల్లెకారులంతా పడవలోనికి తొంగి చూచారు. హాస్య, కరుణ సంగీత సమ్మిశ్రితస్వరములతో ఆ సంధ్యావేళ ప్రకృతియంతా ఒక అపూర్వమైన రస స్రవంతిలో స్నానమాడింది. రెండు వైపుల తటములు తమ కుతూహలమును వ్యక్తపరచింది. దగ్గరలోనే వెళుతున్న పడవ ప్రయాణీకులు కుతూహలముతో చెవులు రిక్కించారు. పూర్తికాగానే అందరూ బాధతో అప్పుడేపూర్తయి పోయిందా ఇంకా లేదూ?" అని అడిగారు.

సజల నయనములతో అన్నపూర్ణ బాలకుని ఒడిలోనికి తీసుకుని హృదయానికి హత్తుకుని ప్రేమ వ్యక్తపరచాలనుకుంది. ఈ బాలకుడ్ని దగ్గరకు తీసుకుని వుంచుకుంటే మొగబిడ్డలు లేని కొరత తీరుతుందని మోతీలాల్ బాబుకు అనిపించింది. ఒక చిన్న బాలిక చారుశశి మనసుమాత్రము ఈర్ష్యాద్వేషములతో నిండిపోయింది.

3

చారుశశి తల్లిదండ్రులకు ఏకైక పుత్రిక యగుటవల్ల వారి ప్రేమకు ఏకైక అధికారిణి కాగలిగింది. కోరికలకు, పట్టుదలలకు ఎక్కడా అంతూపంతూ కానరావడంలేదు. అన్నపానాదులలోను, దుస్తులు ధరించడంలో, కేశాలంకరణలోనూ అన్ని విషయాలలోను శశిదే పట్టుదల. ఎక్కడికైనా వెళ్ళవలసివచ్చినా, ఎవరైనా ఆహ్వానించినా తల్లి మొదటి నుంచే గాభరాపడుతుంది. సరిగా సమయానికి కూతురు యేమి పేచిపెట్టగలదో! కేశసంస్కారములో ఎప్పుడైనా ఒక విధమైన జడ అల్లి అది శశికి బాగుండి మరల అలాంటిదే అల్లకపోయినా, ఇంకొక పద్ధతి అవలంబించినా చారుశశి ఏడ్పుకెక్కడా హద్దు వుండదు, ప్రతివిషయమూఇంతే. ఒకప్పుడు గుణముకుదిరి సంతోషించినామరొకప్పుడుఅలాగేచేస్తే పేచీ రావడంకూడసహజమైపోయింది. ఇంకొకప్పుడుఅత్యంత అనురాగముతో తల్లిని కౌగలించుకుని నవ్వుతూ, ఏవేవో

కబుర్లు చెబుతూ అనంతంలో ఓలలాడిస్తుంది అసలు ఈ చిన్నపిల్ల తల్లిదండ్రుల కిద్దరికీ అనూహ్యముగానే కనిపిస్తూంది.

ఈ పిల్ల తన సంపూర్ణమైన స్వేచ్ఛలో, మనస్సులోని తీవ్రమైన ద్వేషముతో తారాచందుని తిడుతూంది. కొడుతూంది. తల్లిదండ్రుల్నికూడ ఈ చేష్టలు కలవరపరచినయ్. భోజనం చేసేప్పుడు ఏడ్చి అలిగి పళ్ళెముతీసి దూరముగా విసిరివేస్తుంది ఏ కూరవండినా రుచించదు. ఇంటిలోవుండే దాసదాసీలను కొడుతూంది. ఏవేవో వాళ్ళమీద అర్థంలేని ఫిర్యాదులు చేస్తుంది. తారాచందుఅనేకవిద్యలతో అందరికి మానసికంగా ఆహ్లాదము కలిగిస్తూఉంటే శశికి వాటివల్ల కోపము పెరుగుతూంది. తారాచందులో ఏదో విశిష్టగుణము ఉండటము శశికి ఇష్టంలేదు అతనిఖ్యాతి పెరుగుతున్నకొద్ది ఆమెలోని జుగుప్సకూడ పెరుగుతూనేవుంది. పడవలో తారాచందుపాడిన పాటవిన్న అన్నపూర్ణ, ఈమృదుమధుర సంగీతానికి అరణ్యమృగములుకూడ ముగ్ధమై నాట్యంచేసి ఉంటాయి. చారుశశి హృదయం ద్రవించి యుండవచ్చునని భావించింది.ఆమెఅడిగింది_"ఏంతల్లీ! పాట బాగుందా?" కూతురు జవాబివ్వటానికి బదులు తల ఇటూ నటూ విసురుగాత్రిప్పింది దీనికి సరియైన అనువాదభాష నాకేమీ బాగుండలేదు. నాకెప్పుడు బాగుండబోదు! అనేదే అవి మనం అర్థంచేసుకోవాలి.

తారాచందుయెడ శశి హృదయంలో ఈర్ష్య కలిగిందని అన్నపూర్ణ భావించింది. శశి యెదుట తారాచందు పట్ల ప్రేమ చూపడం మానివేసింది. రాత్రికాగానే భోజ

నముచేసి చారుశశి నిద్రించునప్పుడు అన్నపూర్ణ ద్వారము వద్ద కూర్చునేది. మోతీబాబు, తారాచందుఇద్దరూ బయట కూర్చునేవారు. అన్నపూర్ణ కోరిక ననుసరించి తారాచందు పాట ప్రారంభించేవాడు. నదీ తటమున నున్న గ్రామములు సంధ్యాసమయపు నలి అంధకారంలో విలీనమై తారా చంద్ పాటవింటూ ప్రశాంతంగా ఉండేవి. అతని పాటవిని అన్నపూర్ణ ప్రేమ, సౌజన్యరసములలో మునిగి ప్రక్కరిబిక్క రవుతూవుండేది. అప్పుడే చారుశశి పక్కమీదనుండి లేచి వస్తూ రోషనేత్రములతో ఏడుస్తూ అంది-"ఈ గోలతో నాకు నిద్రపట్టడం లేదు. నన్ను నిద్రపోనీయండి" ఆ పిల్లను నిద్రపోనిచ్చి తల్లిదండ్రులు తారాచందుపాట వినడం సహించలేకపోయింది. ఈ పిల్ల ప్రకాశవంతమైన నల్లనినేత్ర ములలోని సహజక్రోధము తారాచందులో కుతూహలము జనింపజేసింది. చారు శశికి కథలు, పాటలు, పిల్లనగ్రోవి మొదలైన వెన్నో వినిపించి తను వశపరచుకోడానికి ప్రయ త్నించాడు. చివరికి విఫలమనోరథుడై వూరుకున్నాడు. మధ్యాహ్నపువేళ నదీజలములో స్నానమాడుతున్నప్పుడు అతని ఎర్రని శరీరపు అనేక భంగిమలను చూచి చారుశశి జలదేవత క్రీడలు జరుపుతున్నట్లు భావించేది. అప్పుడు శశి హృదయం తారాచందుపట్ల ఆసక్తి ప్రదర్శించేది. రోజూ ఆ మధ్యాహ్నపువేళకోసము నిరీక్షించేది. ఆ సమయానికి స్వెట్టరు అల్లుతున్నట్లు నటిస్తూ ఆ అబోధహృదయం ఎంతో అభిలాషతో తారాచందుని కనుకొనలతో ఈదుతున్న తారాచందుని కనుకొనలతో చూస్తూవుండేది.

4

నందిగ్రామము ఎప్పుడు దాటిపోయిందో తారాచందుకు తెలియనేలేదు. ఈ పెద్దపడవ ఒకప్పుడు తెరగాలి సహాయంతోనూ ఇంకొకప్పుడు త్రాడులాగేవారి సహాయముతోనూ వివిధ నదుల శాఖోపశాఖలనుండినడచిపోతూవుంది. పడవ యాత్రీకుల జీవితములు కూడ ఈ నదుల ప్రశాంత సౌందర్యస్నిగ్ధ సహజ సౌమ్యచలనముతో మృదుమధుర కలకల స్వరములమధ్య ప్రవహించి పోతూవుంటాయి. మధ్యాహ్నము స్నానపానాదులతో చాలా సమయముగడిచి పోతుంది. సాయంత్రమయేసరికి ఏదోఒక పెద్ద గ్రామమువద్ద రేవులో పడవ ఆగిపోతుంది. కిచకిచ కీచురాళ్ళ ధ్వనులతో మిణుగురుపురుగుల మిలమిలలతో వెలుగొందుతూండే అరణ్య ప్రదేశములో పడవ కట్టబడియుంటుంది.

ఏదవరోజు పడవ కటహాలియా చేరింది. జమీందారు వచ్చిన ఆనందమును పురస్కరించుకుని నదివొడ్డుకు పల్లకీలు తీసుకొని అనేక గుఱ్ఱములతో రాజ సైనికులు, ఆఫీసర్లు వచ్చారు. తుపాకులు ధరించిన కావిబంట్లు, తడవ తడవకు తుపాకులు గాలిలో ప్రేలుస్తూ ఘనమైన స్వాగతమిచ్చారు.

ఈ ఉత్సవాలలో చాలా ఆలస్య మవుతూంది. ఇంతలో తారాచంద్ పడవదిగి గ్రామమంతా ఒకసారి పర్య టించి తిరిగి వచ్చాడు. ఏమండీ అన్నగారు, బాబాయి గారు. పిన్నిగారూ, మామ్మగారూ. రకరకాల సంబోధన లతో స్నేహం కలుపుకుంటూ రెండు మూడు గంటలలోనే ఎంతోమంది స్నేహం సంపాదించుకున్నాడు. ఎక్కడా ఏ విధమైన బంధనము అతనికి లేకపోవడమే అతడు ఇంత మందితో త్వరలోనే ఎంతోమంది హృదయాలలో స్థాన మేర్పరచుకున్నాడు.

తారాచంద్ ఇంతమందితో స్నేహము కలిగి వుండ టానికిముఖ్యకారణం అతనిలోని సరళస్వభావమే అతనిలో ఏవిధమైన విశేష సంస్కారమూ లేదు. అన్ని పనులలోనూ అతనికి ఎంతో కొంత ప్రవేశముంది. చిన్నపిల్లలమధ్య పిల్ల వానివలె వ్యవహరిస్తాడు. పెద్దలలో పెద్దగాను వృద్ధులలో వృద్ధుడుగా గాకపోయినా చాకచక్యముగా వ్యవహరించ గలడు. పశుకాపరుల మధ్య పశుకాపరిగా కనిపిస్తాడు. అయి నప్పటికీ అతడు బ్రాహ్మణుడే మిఠాయి దుకాణములో అంగడివానితో రకరకాల కబుర్లు చెబుతుంటాడు కొద్ది సేపులో అంగడివాడు ఈతనిమీద దుకాణపు భారము వదలి ఇంకొకపని చూసుకోబోతాడు. రకరకాలమిఠాయిలు తయారుచేయడం కూడ ఇతనికి తెలుసు. అల్లికంపనిలో కూడ ప్రావీణ్యం సంపాదించాడు. కుమ్మరి సారెమీద కుండలు తయారు చేసేపనికూడ అతనికి తెలియనిది కాదు.

గ్రామాన్నంతటినీ వశపరుచుకోగలిగినా తారాచంద్ ఒక బాలికయొక్క ఈర్ష్యనుమాత్రం జయించలేకపోయాడు. గ్రామంనుండి చాలాదూరానికి పంపించివేయగోరుతోందనే రహస్యం తెలిసీ తారాచంద్ ఈ గ్రామంలో ఇంతఎక్కువ కాలం నిలిచిపోయాడేమో! స్త్రీహృదయరహస్యము ఎవరూ భేదింపరానిదని చారుశశి తన బాల్య జీవితంలోనే రుజువు చేసుకుంది.

మిసరానీ కూతురు సోనామణి ఐదవ ఏటనే విధవ అయింది. చారుశశి సమవయస్కురాలు. స్నేహితురాలు. ఆరోగ్యం బాగుండక పోవడంవల్ల కలకత్తానుండి తిరిగి వచ్చిన తన స్నేహితురాల్ని త్వరగా కలుసుకోలేకపోయింది. కాని కలుసుకోడానకి వచ్చిన రోజునే ఇద్దరు స్నేహితు రాండ్రలోనూ పోట్లాట జరిగింది.

చారుశశి పెద్ద భూమికతో కథ ప్రారంభించింది. తాను నూతనముగా సంపాదించిన రత్నము తారాచందు వృత్తాంతమంతా విస్తారముగా వినిపించి తన స్నేహితురాలి మనసులో కుతూహలము, విస్మయము కలుగజేయాలను కుంది. తారాచందుని సోనామణి లోగడే ఎరుగునని, వాళ్ళ తల్లిని మామ్మగారూ అంటూ తారాచంద్ పిలుస్తాడని, తాను అన్నయ్యా యని పిలుస్తుందని, వాళ్ళకు పిల్లనగ్రోవి వినిపించడమేగాక ఒకటి తయారుచేసి యిచ్చాడని, రోజూ చెట్టుపైకెక్కి రేగిపండ్లు కోసిపెడుతున్నాడని విన్నప్పుడు

చారుశశి హృదయంలో ఎర్రగా కాల్చిన శూలము గుచ్చి నట్లయింది. తారాచందు తనవాడేనని, అతని రహస్యము ఇతరులకు తెలియదని చారుశశి భావించింది. ఇతరుల కెవరి కైనా తెలిసినా ఫ్రూహాగానమేగాని వాస్తవస్థితి యేమీ తెలియదని, అందరూ ఇటువంటి రత్నాన్ని తాను సంపా దించుకున్నందుకు ప్రశంసిస్తారనితలచింది. ఇలాంటిఆశ్చర్య కరమైన వ్యక్తి, దుర్లభమైనవ్యక్తి, బ్రాహ్మణబాలకుడు సోనామణికెలా పరిచితుడయాడు? ఇంతప్రయత్నించిఅతన్ని ఇక్కడికి తీసుకురాకపోతే సోనామణికి అతనికి స్నేహామెట్లా కలిసేది? సోనామణికి అన్నయట! ఇది వినగానే ఆమెశరీరం తుకతుకలాడింది.

ఇంతకాలము మనస్సులో ద్వేషిస్తూవచ్చిన తారా చందుపైన ఆమెకు ఏకైకాధికారమెలావచ్చింది! ఈరహస్య మెవరికి అర్థమవుతుంది.

ఆ దినము ఈ చిన్నవిషయానికి సోనామణితో చారు శశి స్నేహము విడిచిపెట్టింది. అప్పుడే తారాచందు గదిలో నికి పరుగెత్తి పిల్లనగ్రోవి కాలిక్రిందపడవైచి త్రొక్కి బద్దలు చేసి వేసింది.

ఘోర ఆవేశంలో పిల్లనగ్రోవి నాశనము చేస్తూన్న సమయానికే తారాచందు ఎక్కడినుండో వచ్చాడు. ఈ బలిక ప్రళయరౌద్రరూపాన్ని చూచివిస్మితుడయాడు. "శశీ! నా పిల్లనగ్రోవి ఎందుకు విరకొట్టివేశావ్" అని అడి

గాడు. "విరగగొడ్తాను. ఇంకా విరగగొడ్తాను" అంటూ ఎగిరెగిరి గంతులువేస్తూ విరిగినముక్కల్ని గట్టిగా అణగ తొక్కింది. రోషావేశకంపిత కంఠంతో రోదిస్తూ ఆ బాలిక గదినుండి బయటకు వెడలిపోయింది తారాచందు విరిగిన పిల్లనగ్రోవి అటు నిటూ త్రిప్పిచూచాడు. అది పూర్తిగా పాడయిపోయింది. తనపాతనేస్తముమీద చారుశశికి కలిగిన అకారణక్రోధ కారణముఅతనికి బోధపడలేదు. చారుశశిరోజు రోజూ అతని ఎదుటనిత్యనూతన నిగూఢరహస్యముగా పరిణ మించింది.

అతనికింకొక కుతూహలంకూడా వుంది. మోతీబాబు లైబ్రరీలో అనేక ఇంగ్లీషు పుస్తకాలున్నై. వాటిల్లో అనేక బొమ్మలు అతనికి ఆనందము కలుగజేస్తున్నాయి. ప్రపంచంతో అతనికి బాగా పరిచయముంది. కాని ఈ బొమ్మల ప్రపంచంతో అతని కెప్పుడూ పరిచయం లభ్యంకాలేదు. అనేక రకాలుగా వూహించుకుని తృప్తి పడేవాడు. కాని అతని మనసు కెప్పుడూ సంతృప్తికలుగలేదు.

తారాచందు బొమ్మల పుస్తకాలను ప్రేమించడము చూచి ఒకరోజు మోతీలాల్ బాబు అడిగారు —"ఇంగ్లీషు నేర్చుకుంటావా? అన్ని బొమ్మలను నువ్వు బాగా అర్థం తెలుసుకోగలవు."

తారాచందు వెంటనే- "నేర్చుకుంటాను"అన్నాడు.

మోతీబాబు చాలాసంతసించారు. ఆ ఊరి స్కూలు హెడ్ మాష్టరు రామరతన్ బాబును పిలిపించి ప్రతిరోజూ సాయంత్రమువచ్చి పాఠము చెప్పిపోయే ఏర్పాటు చేశారు.

5

తారాచందు తనతీక్షణమైన జ్ఞాపకశక్తితో అఖండమైన దీక్షతో ఇంగ్లీషు నేర్చుకుంటున్నాడు. తానేదో తెలియని రాజ్యములో సంచారము చేస్తున్నట్లుంది. పాత ప్రపంచాన్ని మరచిపోయాడు. గ్రామజనులకు కన్పించుటలేదు. నిర్జన నదీ తటమున ప్రశాంత సాయంత్రపు వాతావరణములో అటునిటూ తిరుగుతూ ఇంగ్లీషు పాఠము వల్లించేవాడు. అప్పుడు అతడు ప్రేమించే బాల్యము దూరానవుండి అతన్ని గమనిస్తూ అతని చదువుకు అంతరాయము కలిగించడానికి సాహసించేదికాదు.

చారుశశికికూడా అతనిప్పుడు ఎక్కువగా కన్పించుటలేదు. ఇదివరకు అంతఃపురములో అన్నపూర్ణ ముందర కూర్చుని భోజనము చేసేవాడు. అంతసేపూ ఆవిడ ప్రేమ వాత్సల్యములు అతనిమీద ప్రసరిస్తూ వుండేవి. ఇప్పుడు ఆలస్యము కాకుండా భోజనం బయటనే ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు. అన్నపూర్ణ అభ్యంతరము చెప్పింది. కానిమోతీబాబు జవాబుకు చేసేదిలేక అంగీకరించింది. తారాచందు చదువు మోతీబాబుకు చాలా సంతోషం కలిగించింది. దాన్ని చెరపడం ఆయన కిష్టంలేదు.

ఒకరోజు చారుశశి తానుకూడ ఇంగ్లీషు చదువు

తానని పట్టుపట్టింది. తల్లిదండ్రులు ఈ పెంకిపిల్ల ప్రస్తావనను హాస్యముగా గణించి ప్రేమపూరిత వినోదములో ఎగరగొట్టి వేశారు. పెంకిపిల్ల ఈ పరిహాసాన్ని సహించక అశ్రుధారలు ప్రవహింపజేసి మాలిన్యమును శుభ్రపరచినప్పుడు వారికీ ఆ బాలిక ప్రస్తావనను అంగీకరింపక తప్పిందికాదు. చారుశశి తారాచందుతో కలిసి ఆ మాష్టరువద్దనే చదువుకుంటూంది.

ఈ చంచలచిత్తబాలికకు చదువు అంటలేదు, తాను చదువుకొనకపోగా తారాచందు చదువుకూడా విఘ్నము కలుగచేస్తూంది. పాఠాలు రావడము లేదు. వెనుకపడుతుంది. పైగా తారాచందుతో కలిసే చదవాలని మొండిపట్టుదల. తారాచంద్ ముందుకు పోవాలంటే విపరీతమైన క్రోధము, దానితోపాటు ఏడుపు మొదలిడుతుంది. పాతపుస్తకముపూర్తి చేసి కొత్తపుస్తకము తారాచంద్ తెచ్చుకుంటే తనకూ కొత్తపుస్తకము కావలసిందే. ఖాళీ సమయములో తారాచందు వ్రాసుకుంటూ ఉండేవాడు, పాఠమువల్లెవేసేవాడు. ఇదికూడా ఆ బాలిక సహించేదికాదు. అతను లేనప్పుడు చాటుగా గదిలో ప్రవేశించి అతను వ్రాసిన పుస్తకముమీద సిరా వొలకపోసేది. కలము దాచివేసేది, చదువుకునే పుస్తకములో కాగితాలు చింపివేసేది. తారాచందు ఈ బాలిక ఉపద్రవాలన్నీ సహనంతో, కుతూహలముతో గమనిస్తున్నాడు. అప్పుడప్పుడూ కొడుతూ ఉండేవాడు. అయినా ఎప్పుడూ ఆ బాలికను వశపరుచుకోగలిగేవాడు కాదు.

అకస్మాత్తుగా అతనికొక ఉపాయంతోచింది. ఒక రోజు బాగా కోపంవచ్చింది. కాని వివశుడై ఏమీ చేసేది లేక తన పుస్తకాన్ని ముక్కలు ముక్కలుగాచింపి అవతల పారవేశాడు. విచారంగా కూర్చుని ఆలోచిస్తున్నాడు గదిలో ప్రవేశిస్తూనే చారుశశి ఇవాళ దెబ్బలు తప్పవనుకుంది. కాని అలా జరగలేదు. తారాచందు ఏమీ అనకుండానే మెదలకుండా కూర్చున్నాడు. అటూఇటూ గది అంతా తిరిగింది. అతని దగ్గరలోకి వెళ్ళి పట్టుబడడానికి యత్నించింది. తారాచంద్ చారుశశిని పట్టుకుని వీపుమీదదెబ్బకొట్టగలిగినంత దూరంలో నిలబడింది. అయినా అతడు మిన్నకుండటముచూచి శశికి చాలా బాధకలిగింది. ఏమిచేయాలి ? "క్షమార్పణ కోరుకొనడమా?" ఇదితనజీవితములో ఎన్నడూ నేర్వని విద్య. తన సహపాఠకుడ్ని క్షమయాచించడము హీనత్వాన్ని సూచించదా ? అన్ని విధాల అసఫలురాలై అక్కడే పడివున్న ఒక కాగితంముక్క తీసి దానిమీద–"ఇకనెప్పుడూ పుస్తకాలమీద సిరా వొలకపోయను" అని వ్రాసింది. తారాచందునుచూడడానికిఅనేకవిధాల ప్రయాసపడుతోంది. తారాచందు సంతోషము పట్టలేకపోయాడు. బిగ్గరగా నవ్వాడు. చారుశశి లజ్జితురాలవడమేగాక క్రోధముతో పిచ్చిదై అప్పటికప్పుడు విసురుగా గదినుండి బయటికి వెళ్ళిపోయింది. తాను తన దీనతను ప్రకటించిన కాగితము సర్వనాశనము చేసి ఎక్కడా కనిపించకుండా చేయుసదే ఆమె హృదయానికి వూరట కలిగేది కాదు,

సోనామణి ఒకటి రెండు రోజులు బయటనుండే పాఠశాలను వీక్షించి వెడలిపోతూవుండేది. చారుశశిపట్ల ఆమెకు అమిత అనురాగం ఉంది. కాని తారాచంద్రు విషయంలో ఆమె చారుశశిని శంకిస్తూంది. చారుశశి లోపల ఎక్కడో ఉండటం చూచి గబాలున వచ్చి తారాచంద్రు ఎదుట నిలబడింది. తారాచంద్రు ఎంతో ఆప్యాయతతో ప్రశ్నించాడు: "సోనా! ఏమిటి విశేషాలు? మామ్మగారు బాగున్నారా!"

"నువ్వు వచ్చి చాలారోజులయింది అమ్మ పిలుచుకు రమ్మన్నది, అమ్మకు నడుం నొప్పికమా! అందుకనే రాలేక పోయింది." అంది సోనామణి.

ఇంతలో వారిద్దరి మధ్య చారుశశివచ్చి కూర్చుంది. సోనామణి తన స్నేహితురాలు సొత్తు అపహరించవచ్చినట్లు భయపడుతూంది, చారుశశి బిగ్గరగా కళ్లు వురుముతూ అరచింది, "సోనా! చదువుకునేటప్పుడు అల్లరి చేయడానికి వచ్చావా? మానాన్నగారికి చెప్పివస్తావుండు." తానే తారాచంద్రు సంరక్షకురాలైనట్లు, అతని చదువు కేవిధమైన ఆటంకం కలిగించడము తనకు సుతరామూ ఇష్టము లేనట్లు పలికింది. కాని చారుశశి అప్పుడు ఆ గదిలోకి ఎందుకు వచ్చిందో ఆ భగవంతుడెరుగును. తారాచంద్రుకుకూడా తెలుసు సోనామణి భయపడి అనేక రకరకాల సమాధానాలు చెప్ప ప్రయత్నించింది చివరికి "నువ్వు వొట్టి అబద్ధాల కోరువు" అనే చారుశశి మాటలు వినగానే లజ్జా వ్యాకుల భరిత హృదయముతో ఇంటికి వెళ్ళిపోయింది. ఇది చూచి తారాచంద్రు హృదయం ద్రవించింది. "సోనా! సాయంత్రము

మీ యింటికి వస్తాను. మామ్మగారికి చెప్పు" అని చెప్పాడు. చారుశశి త్రాచుపామువలె బుసలుకొడుతూ—"ఆ ఎందుకు వెళ్ళడం? పాఠాలుచదవడముండా ఏమైనా? మాష్టరుగారితో చెప్తాలే వుండు" అని బెదిరించింది.

చారుశశి శాసనాన్ని వుల్లంఘించి తారాచందు రెండుమూడు రోజులుసోనామణి ఇంటికి వెళ్ళాడు. నాల్గవ సారి శాసనము చేయక అతని గదితలుపులు బిగించితాళము వేసింది. చాలా సేపటివరకు అతను ఆ ఖైదులోనే వుండి పోవలసివచ్చింది. భోజనమువేళవరకు అతనికివిముక్తి కలుగ లేదు. తారాచందు కోపంతో అప్పటికప్పుడే సోనామణి యింటికి వెళ్ళడానికి ప్రయాణమయాడు. ఆ చింతాక్రాంత హృదయ బాలిక కేల్ మొగిడ్చి ప్రార్థిస్తూ అతన్ని అనేక విధాల వేడుకుంది—నీ కాళ్ళపడతాను. ఇహ నేనెప్పుడూ అలా చేయను. ఈసారికి క్షమించు, భోజనముచేసి వెళ్ళు." అప్పటికీ తారాచందు అలిమి కాలేదు. అధీరురాలైఏడ్చింది. చివరికి తారాచందు భోజనము చేయక తప్పలేదు.

అనేక పర్యాయములు తారాచందు యెడ సద్భావము, సహృదయంతో మెలగాలని, క్షణం పాటుకూడాకష్ట పెట్టకూడదని నిర్ణయించుకుంది. కాని తారాచందునుసోనా మణి, తదితరుల మధ్య చూచిన ఆమె స్వభావము ఎలాపరి ణతి చెందుతుందో దురూహ్యము. ఎక్కువరోజులుచారుశశి ప్రశాంతముగా ఫూరుకున్న తారాచందు హృదయంలో ఏదో రాబోవు విప్లవాన్ని సూచిస్తూ సందేహము పొడము తూనే వుండేది. ఆక్రమణ ఎటువైపునుంచి, ఎలా? ఏవిషయం

పైన ఆధారపడి ప్రారంభమవుతుందో ఎవరికీ తెలియనిసంగతి. ఆక్రమణ తరువాత ప్రచండమైన తుఫాను చెలరేగుతుంది. దాని తరువాత అవిరళ అశ్రుస్రవంతి ప్రవహిస్తుంది. చివరికి ఆనందమూ, శాంతిసర్వత్రా తన స్నిగ్ధస్నేహ సౌజన్యాన్ని వెదజల్లుతాయి.

6

ఇలాగే రెండు సంవత్సరములు గడిచినవి. ఇంత ఎక్కువ కాలము అతను ఎక్కడా పట్టుబడి యుండలేదు. బహుశా చదువే అతన్ని అక్కడ బంధించి యుంచి వుండవచ్చు. వయసు పెరుగుతున్న కొలదీ నైజములో మార్పు రావడం కూడా దీనికి కారణం కావచ్చు. ప్రపంచంలోని ఆనందపు అంచుల నందుకొనడానికి తన స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలనువిని యోగించుకుంటున్నట్లుంది. ఆ బాలిక నిత్యమూ తన గంభీరమైన ప్రకృతితో ప్రచ్ఛన్నముగా అతనినివలలో వేసుకుంటూ వుండడములో కూడ ఆశ్చర్యమేమీ లేదు.

చారుశశి వయసు పదకొండు సంవత్సరాలు దాటుతూంది మోతీబాబు అనేక వివాహసంబంధాలు వెదికించారు. రెండు మంచి సంబంధాలతో వ్యవహారము చేశారు. పిల్ల పెద్దదయింది బయటికి వెళ్ళనీయడం మంచిది కాదనితలచి ఇంట్లో నే వుండ నాజ్ఞాపించారు. కాని ఈ ఆకస్మిక అవరోధమువల్ల చారుశశి ఇంటిలో పెద్ద కల్లోలము లేసింది.

ఒకరోజు అన్నపూర్ణ తన భర్తను పిలిచి చెప్పింది -

"మీరు వరుడు కోసం ఇంత యాతన ఎందుకుపడతారు ? తారాచందు మంచిపిల్లవాడే. అమ్మాయికి కూడాఅతనంటే చాలాయిష్టం."

ఇదివిని మోతీబాబుకు ఆశ్చర్యం కలిగింది. తారా చందు కులగోత్ర మంచిచెడ్డలు మనకు తెలియవు.మనకున్న ఒక కుమార్తెనుఏదైనా సద్వంశములో యివ్వడం మంచి దని నా అభిప్రాయం అన్నారు.

రాయగఢ జమీందారు వైపువాళ్ళు పిల్లను చూడ డానికి వచ్చారు. చారుశశిని అందముగా అలంకరించి బయ టికి తీసుకురావడానికి ప్రయత్నాలుజరిగినై. శశి తనగదిలో తలుపులన్నీ బంధించుకునికూర్చుంది. ఎంత ప్రయత్నించినా ఎంత నచ్చచెప్పినా కోపపడినా వృథాప్రయాస అయింది తప్ప ఏమి ఫలితము కానరాలేదు."అకస్మాత్తుగాఅమ్మాయి ఆరోగ్యము చెడిపోయిందని, ఇవాళ చూడటం కటస్థించ దని" మోతీబాబు వచ్చినవాళ్ళకు తెలియజేశారు. "ఏదో లోపము వుండటంవల్లనే ఈ వంక పెట్టారని" అనుకుంటూ వాళ్ళుతిరిగి వెళ్ళిపోయారు.

తారాచందు మంచిపిల్లవాడు. అతన్ని యింట్లోనే వుంచుకోవచ్చు. అమ్మాయి బయటికి వెళ్ళినా పరాయి యింట ఈ చంచలత్వమూ, పెంకితనమూఅత్తవారుసహిం చకపోవచ్చునని మోతీబాబు ఊహించారు.

మోతీబాబు అన్నపూర్ణతో అనేకవిషయాలు సంప్ర దించి తెలుసుకున్నారు. తారాచందు కుటుంబ స్థితిగతులు, మంచచెడ్డలు తెలుసుకోవడానికి అతనివూరు ఒక మనిషిని

పంపారు. ఆ మనిషి తిరిగివచ్చి కుటుంబము మంచిదని ఆస్థిపాస్తులు లేవని తెలియజేశాడు. పిల్లవానితల్లికి, సోదరులకు వివాహ ప్రస్తావన తెలియజేశారు మోతీబాబు. అందుకు వారు అమితానందము జెంది తమ సమ్మతిని తెలిపారు.

కటహాలియాలో శశి తల్లిదండ్రులు వివాహాలగ్నము నిశ్చయించే ప్రయత్నాలలో వున్నారు. స్వభావసిద్ధముగానే తన మనస్సులోని రహస్యములు ఎవరికీ తెలియనీయని మోతీబాబు వివాహ విషయముకూడ అన్యులెవరికీ తెలియనీయలేదు.

శశి కాలు కట్టివేసి వుంచడము ఆ తల్లిదండ్రులకు సాధ్యము కాలేదు. శశి అప్పుడప్పుడు తారాచందు గదికి పెద్ద తుఫానువలె వెళ్ళివస్తూనేవుంది. స్నేహము, క్రోధముల మధ్య అతని శాంతికి భంగము కలుగుతూనేవుంది. అనేకసార్లుపాపమాతడు విసిగిపోతున్నాడు. అత్యంతస్వేచ్ఛాస్వభావము కలిగిన ఈ చంచల బాలకుని హృదయమువేదో చెప్పరాని నూతన యుగకల్పనవిద్యుత్ లతికంవలె చంచలత్వముతో పులకలు వేస్తూంది. నిత్యము కాలప్రవాహము వలె ముందుకు-చొచ్చుకుపోతూ వాటి అలలోనే ప్రవహించిపోయే బాలకుడు అన్యమనస్కతతో దివాంధకార దివ్యస్వప్నాలలో మునిగి తేలుతున్నాడు. చదువు మానివేశి మోతీబాబు లైబ్రరీలో రకరకాలైన బొమ్మల పుస్తకాలు తిరగవేస్తూగడుపుతున్నాడు. వివిధచిత్ర భావ మిశ్రిత కల్పనలలో నూతన సృష్టినిర్మించుకుంటున్నాడు. కాని ఈసృష్టి వెనుకటి జీవితానికి పూర్తిగా భిన్నమైనది. చారుశశిఅన్యత

చాంచల్యము చూచి ఇప్పుడు పరిహసించాడు. అల్లరిచేస్తే కొట్టడం మానేశాడు. తన ఈ నిగూఢమైన మార్పు, పెన వేసుకున్న అనురాగము అతనికి ఒక నూతన స్వప్నమువలె తోస్తూంది.

శ్రావణ మాసములో ఒక శుభముహూర్తము నిశ్చయించుకుని మోతీబాబు తారాచందు తల్లిని, అన్నల్ని తీసుకురమ్మని మనిషిని పంపించారు. తారాచందు కీసంగతి తెలియనీయకుండా దాచివుంచారు. కావలసిన వస్తువులు తెలియజేస్తూ ఒక పెద్దలిస్టు తన కలకత్తా ఆఫీసుకు పంపించారు, పోలీసు బ్యాండు వాయిద్యాలు పెళ్ళికి ఏర్పాటు చేయించారు.

ఆ కాలములో దశదిశలా మేఘాలు వ్యాపించినవి. ఇప్పటివరకు నది ఎండిపోయి అక్కడక్కడా గోతులలో మాత్రము మురికినీరు నిలిచి వుంది. ఎండిన నదీ మధ్యమున బండ్ల రహదారులు ఏర్పడి బాటలు ఏర్పడినవి. పుట్టింటి నుండి తిరిగివచ్చిన పార్వతి మాదిరి, గ్రామపు ఎండిపోయిన హృదయములో ఎక్కడనుండియో జలధార వేగముగా ప్రవహించింది. గ్రామపు బాలబాలికలు నగ్నశరీరులై నదీతీరాన రేవులో చేరారు. ఆనందముతో నాట్యముచేశారు. నీళ్ళల్లో దిగి స్నానమాడారు. గృహిణులు తమతమ ప్రియసఖురాండ్రతో నదీతటాని కరుదెంచి నిర్జీవ గ్రామసీమల్ని ఆనంద డోలికలలో ఊగిసలాడిస్తూ సజీవ సౌందర్యం సృష్టించారు. అనేక చిన్న పెద్ద వచ్చేపోయే నావలతో, పల్లెకారులపాటలతో నది ప్రతిధ్వనించింది. రెండు ఒడ్డుల ఇదే వృత్తులలో

వుంటున్న గ్రామీణ పల్లెకారులు అపూర్వ సంతోషముతో తమ కార్యకలాపాలలో తిరిగి ప్రవేశించారు.

కుండల కూటములో ఆ రోజుల్లోనే రథోత్సవాలు జరుగుతుంటాయి. ఒకరోజు చంద్రుని చల్లని వెన్నెలలో తారాచంద్రు నదీ తీరాన నడిచి చూస్తూ నిలచాడు. అందు అనేక పడవలలో ఒక పడవలో వ్యాపారస్తులు,ఒకదానిలో నాటకాలాడే నటులు, ఇంకొకదానిలో భజంత్రీలు, మరి యొకదానిలో గాయకులు,వివిధ రకాలయిన వాయిద్యసమ్మేళనములమధ్య,వివిధ సంగీతములతో కోలాహలముగా వుత్సవాలకు వెళుతున్నారు. తారాచంద్రు హృదయం ఆనందంతో పరవశమయింది. తూర్పుదెసను నల్ల నల్లటి మేఘాలు క్రమ్ముకుంటూ చంద్రబింబాన్ని కప్పివేసినయ్. వాయువు వేగముగా వీస్తూవుంది. నదీజలము కలకల స్వరములో నవ్వింది. ఆందోళిత వన పారిజాతానగ గాంధ కారముతీవ్రముగా వ్యాపించింది. కప్పలు,కీచురాళ్ళు, బెకబెకలు, కిచకిచలతో అంధకారము ఛేదించడానికి యత్నిస్తున్నాయి. తారాచంద్రు కళ్ళముందర రథయాత్ర ప్రారంభమయింది. బరువైన రథ చక్రాల ధనధన ధ్వనులతో భూమిని కంపింపచేస్తూ కదిలినయ్. ఆకాశంలో మేఘాలు క్రమ్ముకుంటున్నవి.గాలి వేగముగా వీస్తూంది. నది ప్రవహించి పోతూవుంది, నావలు రకరకాల వాద్యసమ్మేళనముల మధ్యనడచిపోతున్నవి. చూస్తూ చూస్తూండగానే మేఘాలు గర్జించినయ్. విద్యుత్ మెరిసింది. దూరదూరాలవరకు వ్యాపించిన గాఢాంధకారములో కుంభవృష్టి కురిసే లక్షణాలు ప్రస్ఫుటితమౌతున్నాయి. నదీ

తీరాన కటహాతియా గ్రామమంతా దీపాలుతగ్గించి ప్రశాంత ముగా నిద్రపోతూవుంది.

మరుసటిదినము తారాచందు, తల్లి, అన్నలు కట హాలియా చేరారు. వాళ్ళకు వెనుకనే మూడు పెద్ద పెద్ద నావలు సామాన్లు నింపుకుని కలకత్తానుండి వచ్చి కట హాలియా చేరినవి.

ఆనాటి ప్రియము సోనామణి ఒక దొన్నెలో పూర గాయ, ఇంకొకదానిలో మామిడి తాండ్ర తీసుకుని భయ పడుతూ నెమ్మదిగావచ్చి తారాచందు గది గుమ్మములో నిలచింది. తారాచందు జాడ ఎక్కడా కనిపించలేదు. స్నేహము-ప్రేమ-మైత్రి వీటి షడ్యంత్రి బంధనము ఆ బ్రాహ్మణ బాలకుణ్ని బంధించకముందే గ్రామస్థుల వాత్స ల్యాన్ని చూరకొని, ఆ మేఘాచ్ఛాదిత అంధకార పూర్ణ వర్షము రాత్రి తన మమత్వాన్ని విడచి తారాచందు ఈ విశాల విశ్వపు ఒడిలో ఎక్కడ దాగడానికి వెళ్ళిపోయాడో ఎవరూ తెలుసుకోలేకపోయారు.

పుత్రకామేష్టి

బైజనాథుడు గ్రామాని కంతటికి తెలివిగలవాడు. అనుభవజ్ఞుడు. ముందాలోచన లేకుండా ఆయన యే పని చేయడు. వివాహము చేసుకున్నప్పుడుకూడ ఆయనకు భార్య కంటె భార్యకు గలుగబోయే పుత్రోదయాన్ని గురించే ఎక్కువ ఆలోచనకలిగింది. తన వివాహంవిషయంలోకూడ ఆయన తగువ్యవహార దక్షతతోనే మెలిగాడు "పుత్రార్థే క్రియతే భార్యాః" అను శ్లోకాన్ననుసరించి ఆయన ప్రేమ కంటె, పుత్ర ప్రాప్తికే ప్రాధాన్యత యిచ్చాడు.

కాని పక్కా వ్యవహారికుల మనుకునే వాళ్ళే ప్రపంచంలో మోసపోవడం కద్దు. సంపూర్ణ యౌవనంలో వుండి కూడ వినోదినికి సంతానంకలుగకపోవడం ఆయననుకలవర పరచింది ఇది పున్నామ నరకంకంటెకూడ మిక్కుటముగా తలచాడు. తాను చనిపోయిన తర్వాత ఈ అపార సంపదల కెవరు అధికారి యవుతారు? ఈ భవిష్యత్ కల్పనలో తన సంపదల భోగాన్నే మరచిపోయాడు.

వినోదిని ఇంత దురాలోచన పరురాలు కాదు. అమూల్యమైన సంపద, తన నవ వికసిత యవ్వనము, ప్రేమ రహితమై వృధాయైపోతున్నది. పారలౌకిక ప్రాప్తికి సాధనమైన పుత్రోదయాన్ని మరచి, ఇహలోక విలాసాలకోసం

పరితాపము చెందుతూంది. మనువు రచించిన విధానంవల్ల కలిగిన బైజునాథుని ఆధ్యాత్మికవ్యథ ఆమె హృదయంలోని ఆరాట స్నేహమాత్రము తగ్గించలేదు.

ఎందుకు ఎన్ని రకాలుగా చెప్పినప్పటికి, ఈ వయస్సులో ప్రేమించడం, ప్రేమ పొందడమే స్త్రీలకుసర్వస్వం. దీనిముందు ప్రపంచంలోని సర్వమూ సుఖరహితమైనదే. ఏ కర్తవ్యమూ దానిముందు నిలువలేదు.

వినోదిని ఆ ప్రేమ లభించలేదు. దానికిబదులు భర్త, అత్త, ఇంటిలోని పెద్దలు, పెద్దల శ్రేణికి చెందినవ్యక్తుల ఈసడింపులు, కోపతాపాలకు గురికావలసివచ్చింది. కోమల సుకుమార పుష్పము, వెలుతురు, గాలి కోల్పోయి అంధకారములో మ్రగ్గిపోయినట్లే వినోదిని యువ్వనముతన కాంతిని కోల్పోతూంది.

రాత్రింబళ్ళుఒకటే గుసగుసలు, విసవిసలతో విసుగుచెంది వినోదిని పొరుగింటి కుసుమతో పేకాడటానికి వెళ్తూండేది. అక్కడ పున్నామ నరకమూర్తి కట్టుబాటు లేకపోవడం వలన హాస విలాసాలలోను రకరకాల కబుర్లలోను కాలం వెళ్ళబుచ్చేది.

ఆట ఆడటానికి స్నేహితురాండ్రు దొరకనప్పుడు కుసుమ తన యువక మరది నగేంద్రుడ్ని పిలిచేది. వినోదిని వద్దని వారించేది. కాని నగేంద్రుడు హాస్యములో మరపించి ముక్కలు కలిపి అందరికీ పంచేవాడు. ప్రపంచంలో మనుష్యుడు తానొకటితలుస్తాడు. కాని దైవమింకొకటిగా మారు

స్తుంది. ఈ పేకాట ఇంకోవిధంగా పరిణమించి విపత్తును కొని తెస్తుందని చిన్నతనంలో ఎవరూ విశ్వసించరు.

నగేంద్రుడున్ని గురించిన సంకోచముకూడ నెమ్మది నెమ్మదిగా పోయింది. అతను పిలవకుండానే రోజూ పేకాటకు వస్తున్నాడు. రోజూ ఇలా వినోదినితో నగేంద్రుడు కలుస్తున్నాడు.

నిర్జీవమైన పేకముక్కలపైన కంటె సజీవ సౌందర్య రాశి వినోదినిపై అధికధ్యానముంచుటవల్ల నగేంద్రుడు ప్రతి సారీ ఓడిపోయేవాడు. అసలు కారణం వినోదిని, కుసుమ లిద్దరూ గ్రహించారు. కర్మఫలమహాత్యాన్ని పిన్న వయస్కులు వూహించలేరని నేను మొదటే తెలియజేశాను. కుసుమ దీనిని ఆనందంగా భావించింది. ఈ ఆనందం పరిణతిచెంది పదహారణాల పూర్ణత్వంపొందాలని వూహించేది. కొందరుయువతులు నవప్రేమాంకురములలో చాటుమాటున నీరుపోసి వాటిపరిణతిని కుతూహలంగా చూస్తూవుంటారు.

వినోదిని కిది అసహ్యమనిపించలేదు. హృదయాన్ని జయించే అస్త్రాన్ని పరాయి పురుషుడిపైన ప్రయోగించి పదునుపెట్టడం అన్యాయం కావచ్చు. కాని అస్వాభావికం మాత్రం కాదు.

ఈ చీట్లపేకాటలమధ్య రెండుహృదయాలు ఎప్పుడు ఐక్యమైనాయో ఆపరమేశ్వరుడికిగాక ఇంకొకవ్యక్తికి తెలుసు. కాని ఆ వ్యక్తికి దీనివల్ల అపారమైనసంతోషంకలిగింది.

2

ఒకరోజు మధ్యాహ్నము వినోదిని, కుసుమ, నగేంద్రుడు ముగ్గురూ పేకాట ఆడుతున్నారు. రోగగ్రస్తుడైన బిడ్డ ఏడుపు విని కుసుమ మధ్యలోనే లేచి వెళ్ళిపోయింది. నగేంద్రుడు వినోదినితో మాట్లాడుతున్నాడు. ఇద్దరూ ఏమి సంభాషించారో ఇద్దరిలో ఏ ఒక్కరికి అర్థంకాలేదు. ఇద్దరి హృదయాలలో పరవళ్ళు త్రొక్కుతూంది.

హఠాత్తుగా నగేంద్రుని వున్మత్తయవ్వనం కట్టలు తెంచుకొని వినోదిని రెండుబాహువల్లతలను తనవైపుకుపొదివి కొని ముఖమును ముద్దిడుకుంది. వినోదిని నగేంద్రుని చేతిలో క్రోధ, క్షోభ, లజ్జావనితయై అతని చేతులనుండి విడివడుటకు పెనుగులాడినది. అప్పుడే వారిదృష్టి మూడవ వ్యక్తి గదిలో ప్రవేశించడం గమనించింది. నగేంద్రుడు శిరము వంచి బయటకు పారిపోవడానికి యత్నించాడు.

అమ్మగారు మిమ్మల్ని పిలుస్తున్నారండీ. అని గంభీరంగా దాసి వినోదినితో చెప్పింది.

క్రోధారుణ నేత్రాలతో వినోదిని నగేంద్రునిపై పిడుగుల వర్షింపజేసి దాసివెంట వెళ్ళిపోయింది.

దాసి తాను చూచినదానిలో కొంతతగ్గించి, చూడనిది కొంచెం ఘాటుపెంచి వర్ణించినది. బైజనాదు డింట్లో దీనితో పెద్ద తుఫాను లేచింది. వినోదిని పరిస్థితి ఏమి జరిగిందో వర్ణించటంకంటె వూహించుకోవడంలోనే సహజత్వముంటుంది. తన నిరపరాధాన్ని నిరూపించుకోవడానికి

వినోదిని ప్రయత్నించ లేదు, తనమీద వేసే ప్రతి అభాండాన్ని నతమస్తకయై సహించింది.

తన పుత్రవాంఛితము అసంభవమని యెంచి బైజనాథుడు వినోదినితో అన్నాడు- "కళంకితురాలా! నీవు నా యింట తగవు, బయటకు వెళ్ళిపో."

తన గదిలో తలుపులన్నీ గడియ బిగించి వినోదిని పక్కపైన పడుకొని రోదిస్తోంది. మధ్యాహ్నపు ఎడారి మండుతున్నట్లు వేడికన్నీరు నయనములనుండి జారుతోంది. నలువైపులా అంధకారం వ్యాపించింది, పక్షుల కలకలరవము సద్దుమణిగింది. మినుకుమినుకుమను నక్షత్రములతో ఆకాశం కనిపించింది. తల్లిదండ్రులను తలచుకొని దుఃఖిస్తోంది. ఆమె చెక్కిళ్ళనుండి అశ్రువులు ప్రవహిస్తున్నవి.

ఆరాత్రియే వినోదిని తన భర్తను, భర్తగృహమును వదలి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయింది. ఎవరూ ఆమెను వెదక డానికి కూడా ప్రయత్నించలేదు.

మాతృత్వ సౌభాగ్యము తన కప్పటికే సంప్రాప్తించినదని పాపము వినోదిని ఎరగదు. భర్త పారలౌకిక సద్గతికి కారకుడైన పుత్రుడు ఇదివరకే ఆమె గర్భంలో ఆశ్రయం పొందాడు.

3

ఆ సంఘటన తర్వాత పది సంవత్సరాలు గడచి పోయినవి.

బైజనాథుడి ఆస్తి మొదటికంటె ఇప్పుడనేక రెట్లు

పెరిగినది. గ్రామమువదలి కలకత్తాలో మంచి భవనముకొని దానిలో వుంటున్నాడు.

ఆస్తి పెరిగినకొలది, వారసత్వము కొరకతని మనస్సు వ్యధితమౌతూంది.

ఆతర్వాత రెండుసార్లు వివాహం చేసుకున్నాడు. పుత్రోదయానికి బదులు కలహ దర్శనమే కలుగుతోంది. జ్యోతిష్కులు, సన్యాసులు, సిద్ధాంతులతో రోజూ ఇల్లు నిండిపోతూంది. రకరకాల ఔషధాలు, మంత్రాలు, తంత్రాలు, రక్షరేకులు, తాయెత్తులు మొదలయినవన్నీ ఆయన ప్రయోగించే చూశాడు. కాళీఘట్టములో మేక పిల్లల్ని అనేకసార్లు బలియిచ్చాడు. వాటి ఎముకల్ని ప్రోగు చేసి స్థూపము కట్టిస్తే కుంటి పైమూరు కట్టించిన విర్జిన-విజాత స్తంభము వెలా వెలా పోయెడిదే. అయినప్పటికీ కొద్ది మాంసము ఎముకలతో గూడిన చిన్నబిడ్డ బైజనాథ్ విశాల భవన భాగము నాక్రమించలేదు. ఇదే దుఃఖముతో ఎప్పుడో ఈ ప్రాణి ఎగిరిపోతుంది. ఎవరో ఇతరులబిడ్డ వచ్చి ఈ ఆస్తినంతా సంక్రమించుకుంటాడు. తన యిష్టమొచ్చి నట్లు తింటాడు, తిరుగుతాడు. తాను కష్టించి ఆర్జించిన ఆస్తియంతా వుఫ్‌మని వూదివేస్తాడు. ఇదే మాదిరి ఆలోచనలలో అన్నపానీయాలు రుచించడం లేదు. చివరకు ఏ విషయమూ అతనికి పట్టినట్లు తోచుటలేదు.

ప్రపంచంలో ఆశకు మితిలేదు. కన్యా భార గ్రస్తులైన ఇండ్లలో కన్యలకు బరువులేదు. బైజనాథుడు ఇంకొక వివాహంకూడా చేసుకున్నాడు.

ఈ కన్య పుత్రస్థానములో శుభయోగ ముందని జ్యోతిష్కులు జన్మపత్రిక చూచి చెప్పారు. కాని ఆరు సంవత్సరాలుగడిచిపోయినా ఆ పుత్రయోగం కలుగలేదు.

బైజనాథుణ్ని పూర్తిగా నిరాశ ఆవరించింది. పండితులను పరామర్శించి మహాయజ్ఞము చేయడానికి సంకల్పించాడు. అనేకమంది బ్రాహ్మణులకు ఎన్నో మాసాలనుండి భోజనాలు పెడుతున్నాడు.

అప్పుడే దేశంలో కరువు వ్యాపించింది. బీద జనులు అలమటించి పోతున్నారు. ఆకలో ఆకలో అలోలక్ష్మణా యంటూ అంగలారుస్తూ ప్రజలు తిండికి వాచిపోతున్నారు. "నా ఆస్తి నెవరనుభవిస్తారు?" అని బైజనాథు డాలోచిస్తున్నప్పుడే ప్రజలు "ఏమి తినాలి, ఎక్కడ దొరుకుతుంది?" అని లోతుకుపోయిన పొట్టలు పుచ్చుకుని కుములుతున్నారు.

ఆ రోజుల్లోనే బైజనాథుని నాలుగవ భార్య ప్రతి రోజూ వందమంది బ్రాహ్మణుల పాదోదకము సేవిస్తూంది. ప్రతి దినము ఉదయం వందలకొలది బొర్రిలు పెంచుకున్న బ్రాహ్మణులకు భోజనం, సాయంత్రం బొజ్జనిండారకరకాల పిండివంటలు, ఫలహారములు, నెయ్యి, పంచదార, మిఠాయిలు, పెరుగు మొదలైన వాటితో విందారగిస్తున్నారు. పేటివాసన తగిలి గేటువద్ద మూగిన క్షామపీడిత భిక్షుక గుంపుల్ని నౌకర్లు చెల్లాచెదరు చేస్తున్నారు. బైజనాథుడు పోలీసులకీ విషయం ముందుగానే తెలియజేసినట్లుంది.

ఒకనాడు బైజనాథుడు విశాల భవన ప్రాంగణములో పాలరాతి అరుగుపై ఆసనమువైచి కూర్చున్న ఒక

సాధుపుంగవుడు అరవీశ లడ్డూలు, వాటితోపాటు ఒకటిన్నర శేర్ల పాలు సేవిస్తున్నాడు. బైజనాధుడు పట్టు వస్త్రములు ధరించి ఎదురుగా కూర్చుండి ఆ మహాత్ముని ఆశీర్వాదము కొరకు తపిస్తున్నాడు. అప్పుడే నౌకర్లు చూ కుండా ఒక రోగివలెనున్న స్త్రీ చిరిగి చివికిపోయిన మురి గుడ్డల, బక్కచిక్కిన కుర్రవాడిని వెంటనిడుకొని లోని వచ్చి తన క్షీణ కంఠంతో అన్నది - బాబూజీ - తినడా కేదయినా... ....

బైజనాధుడు గాబరాపడుతూ లేచి గురుదయాళ్ గురుదయాళ్! అని కేకవేశాడు. ఆ స్త్రీ ఇదంతా చూచి తత్తరపడింది. కాని ధైర్యము తెచ్చుకుని బాబూజీ, ఈ పిల్లవాడికి రెండు రొట్టెముక్కలు వేయించండి. వీడి ప్రాణము పోతూంది. నాకక్కరలేదు అని పలికినది.

గురుదయాళ్ వచ్చి వాళ్ళను అవతలకు నెట్టి తలుపులు గట్టిగా బిగించివేశాడు,

హా! దురదృష్టమా! ఆకలితో గిలగిల తన్నుకుటున్న ఆ స్త్రీ వెంటనున్న బిడ్డ బైజనాధుడి పుత్రుడే. వంద కొలది బలసిన బ్రాహ్మణులు, సాధువులు, సన్యాసులు పుత్రప్రాప్తియాశకల్పించి హల్వా లడ్డులు భుజించి పొట్టలు నింపుకుంటున్నారు. కాని ఆయన స్వంత బిడ్డకు ఒక రొ ముక్క కూడా లభించలేదు.

తెల్లప్రోలు గ్రంథాలయం కృష్ణా జిల్లా

—o—

	మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA104 B176
పుస్తకం పేరు	[illegible]
తారీఖు	25-10-24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	105
పెద్ద సైజు పేజీలు	నొ
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	నొ
తయారు చేసినది	kasimbi
పేజీలు విడదీసినది	kasimbi
స్కాన్ చేసినది	RUKSana
పరీక్ష చేసినది	KASIMBI
పేజీలు సరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చెయ్యనివి	
తప్పులు	నొ
పరిస్థితి	GOOD